

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра психології та педагогіки

Рекомендовано до захисту
«_____» _____ 2023 р.,
протокол № _____
Зав. кафедри _____
(підпис)

Кваліфікаційна робота
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

АДАПТАЦІЙНІ ТА ДЕЗАДАПТАЦІЙНІ ЗМІНИ В ПСИХІЦІ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ В НАСЛІДОК ДІЇ БОЙОВОГО СТРЕСУ

Виконав: студент 2 курсу, групи 601-ФП
денної форми навчання
спеціальності 053 «Психологія»
Лебедєв В.А.

ОПП «Практична психологія»
Керівник: к.п.н., доцент **Шевчук В.В.**
(науковий ступінь та/або вчене звання, прізвище, ініціали)

Рецензент: _____
(науковий ступінь та/або вчене звання, прізвище, ініціали)

Захищено «__» _____ 2024 р.

кількість балів: _____

значення оцінки _____

Голова Екзаменаційної комісії _____

_____
(прізвище та ініціали) (підпис)

Полтава – 2024 року

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I.....	9
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ БОЙОВОГО СТРЕСУ НА ПСИХІКУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ	
1.1. Поняття про «бойовий стрес»	9
1.2. Психофізичні зміни в психіці військовослужбовця що відбуваються в наслідок бойового стресу	18
1.3. Деадаптивні та адаптивні зміни в психіці військовослужбовця в результаті бойового стресу	25
Висновки до першого розділу.....	35
РОЗДІЛ II	37
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АДАПТИВНИХ І ДЕЗАДАПТИВНИХ ЗМІН У ПСИХІЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В НАСЛІДОК ДІЇ НА НЕЇ БОЙОВОГО СТРЕСУ	
2.1. Характеристика вибірки досліджуваних, фактори які прямо або опосередковано можуть впливати на результати	38
2.2. Добір методик емпіричного дослідження адаптивних та деадаптивних змін у психіці військовослужбовця	42
2.2.1. БОО «Адаптивність-200»	43
2.2.2. Методика діагностики самооцінки психічних станів особистісного опитувальника Ганса Юргена Айзенка.....	55
2.2.3. Методика опитувальника «Госпітальна шкала тривоги та депресії (HADS)»	57
2.2.4. Методика опитувальника «Шкала депресії (безнадійності) Аарона Бека	59
2.3. Дизайн дослідження його етапи та їх основна характеристика	62
Висновки до другого розділу	68
РОЗДІЛ III	70

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТИВНИХ ТА ДЕЗАДАПТИВНИХ ЗМІН У ПСИХІЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ70

3.1. Результати впливу методики БОО «Адаптивність-200» до та після дії на після дослідного бойового стресу на психіку військовослужбовця	70
3.1.1. Результати показників військовослужбовців контрольної та експериментальної групи до дії на неї бойового стресу	70
3.1.2. Результати контрольної та експериментальної групи після дії на неї бойового стресу	80
3.2. Результати методики Г. Айзенка до та після дії бойового стресу на психіку військовослужбовця.....	83
3.3. Аналіз результатів методики «Госпітальна шкала тривоги та депресії» до та після дії бойового стресу на психіку військовослужбовця	86
3.4. Результати методики «Шкала депресії Бека», попередній зріз на психіку військовослужбовця.....	88
3.5. Синтез всіх тестових результатів, аналіз отриманих даних	91
3.6. Статистичний аналіз методом кореляції виділених соціально-психологічних факторів, що вплинули на резильєнтність до стресу або вразливість груп військовослужбовців	101
Висновок до третього розділу.....	103
ВИСНОВКИ.....	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	107
ДОДАТКИ.....	116

ВСТУП

Кваліфікаційна робота магістра на здобуття освітньої кваліфікації магістр психології. Наукова робота виконана в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» в 2023 році. Практична частина була реалізована на базі медичного відділу Державного комерційного підприємства «Полтавське протезно-ортопедичне підприємство» та Полтавського філіалу Львівського медично-протезного центру «Ортотоп». Частково емпіричний матеріал був зібраний у 2022-2023 роках під час проходження військової служби на посаді старшого офіцера-психолога штабу управління військовій частині А7044 Збройних Сил України.

Кваліфікаційна робота магістра присвячена вирішенню наукового завдання, яке полягає в описі та систематизації впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця, та висунення пропозицій щодо подолання наслідків дезадаптації військовослужбовців у цивільному середовищі.

Проблеми бойового стресу та психологічного супроводу військовослужбовців розробляли науковці: Агаєв Н.А., Алещенко В.І, Бадюк М.І., Блінов О.А., Калагін Ю.А., Кокун О.М., Котуза А.С., Пасько В.В.

Незважаючи на наявну теоретичну базу та зібрані емпіричні данні стосовно проблематики впливу бойового стресу, в державі відсутня єдина програма реінтеграції військовослужбовців до цивільного життя. Вдосконалення потребують наявні лікувальні та реабілітаційні протоколи, проблема комплексної інтеграції військовослужбовців до цивільного життя, з урахуванням як соціальної сфери так і роботи психолога та психіатра в мультидисциплінарній команді, залишається не вирішеною. На сьогоднішній день вдосконалення потребують й навчальні плани та програми підготовки практичних психологів, посилена підготовка з надання першої психологічної допомоги та особливостей діагностування та супроводу осіб постраждалих від війни. Запропонована робота частково розкриває зміст змін у психіці

військовослужбовця, що відбуваються з ним внаслідок впливу на нього бойового стресу.

Усе вищезазначене визначає **мету роботи**, що полягає в дослідженні змін емоційно-вольової сфери військовослужбовця та методичному поділу психічних змін, що спричинені бойовим стресом, на адаптивні та дезадаптивні, зворотні та незворотні, ті, які піддаються корекції та усуненню, та ті, які мають сталий характер.

Для реалізації поставленої мети були з'ясовані методологічні та психологічні і психіатричні аспекти впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця, оцінено вплив соціальних факторів на перебіг реінтеграції військовослужбовця до цивільного життя, проаналізовано психологічні зміни в психіці військовослужбовця, що виникають внаслідок впливу на неї бойового стресу. Також обґрунтовано та запропоновано програму реінтеграції військовослужбовців до цивільного середовища.

Актуальність: Під поняттям «бойовий стрес» розуміється особлива форма стресу, яка підкоряється всім закономірностям загального адаптаційного синдрому Ганса Сельє і розглядається нами як стан психічного напруження військовослужбовців у процесі їх адаптації до умов бойової діяльності з використанням ресурсного потенціалу. Бойовий стрес викликає як адаптаційні зміни в психіці військовослужбовця, що дозволяють йому вижити в небезпечних ситуаціях, так і веде до дезадаптаційних змін у психіці військовослужбовця, що блокують механізми виживання на полі бою. Розповсюдженим явищем серед військовослужбовців є те, що внаслідок тривалої дії бойового стресу на їх психіку вона зазнає адаптаційних змін та спрощення, що не дозволяє особистості військового ветерана ефективно інтегруватися в цивільне суспільство та продовжувати повноцінне життя після участі в бойових діях. Повномасштабна україно-російська війна викликала значні соціальні зміни, більшість працездатного населення була призвана до лав Збройних Сил України та прийняла участь у бойових діях, пов'язаних з захистом Батьківщини. Більшість осіб була мобілізована з цивільного життя,

не мала досвіду участі в бойових діях та не проходила спеціально підготовку, пов'язану з усуненням травматичних наслідків бойового стресу. Тому, після завершення бойових дій цілком можлива епідемія патологічних психологічних станів серед демобілізованих осіб, які втратять психологічне здоров'я в наслідок тривалої дії бойового стресу. По суті, сама природа поставила унікальний експеримент. Особи різного віку, професій, гендерної належності були вимушені прийняти участь в бойових діях, наслідки такого експерименту ще потрібно досконало вивчити та описати. Наразі актуальною проблемою для всього суспільства постає проблема реінтеграції учасників бойових дій в цивільне життя. Практичне вирішення проблеми можливе через запровадження та апробацію державної програми реінтеграції учасників бойових дій до сучасного суспільства.

Об'єкт: адаптація військовослужбовців.

Предмет: зміни в емоційно-вольовій сфері психіки військовослужбовця внаслідок дії на неї бойового стресу.

Гіпотеза: Адаптивні зміни що мали місце в психіці військовослужбовця внаслідок дії на неї бойового стресу відбуваються в емоційно-вольовій сфері військовослужбовця та призводять до адаптаційних та дезадаптаційних змін у психіці в цілому.

Мета роботи:

1. Теоретичний аналіз поняття «бойовий стрес» та «адаптація».
2. Емпіричне вивчення впливу бойового стресу на психіку військовослужбовців.
3. Доповнення та уточнення дії бойового стресу на психіку військовослужбовця, умовне теоретичне розділення та класифікація всіх змін, як адаптаційних, так і дезадаптаційних.

Основні завдання дослідження:

1. Здійснити теоретико-методологічний аналіз проблеми бойового стресу та адаптації до нього психіки військовослужбовця.

2. Розробити алгоритм дослідження адаптивних змін в психіці військовослужбовця і визначити їх методичне забезпечення.

3. Емпірично виявити особливості наслідків адаптивних змін у різних категорій воїнів.

4. Встановити в учасників бойових дій психологічну структуру переживань взагалі та переживання ними бойового стресу зокрема та наслідків, що зазнає психіка військовослужбовця.

Теоретико-методологічною основою досліджень стали: психофізіологічне поняття стресу Г.Сальє, У.Кенна, Л.Лазаруса, а саме погляди на те, що стрес є адаптивною реакцією психофізичного апарату особистості на несприятливі умови зовнішнього середовища. Для розгляду дезадаптаційних змін в особистості використовуємо підхід, запропонований Л.Герасименко, А.Скрипниковим, Р.Ісаковим, де дезадаптивні розлади розглядають як реакцію на гострий стрес. Використовуємо результати вивчення феномену бойової психічної травми М.Решетниковим, С.Литвинцевим, Е.Снедковим, О.Резником, О.Сиропятовим та концепцію «військового неврозу» З.Фрейда, поняття посттравматичних стресових розладів М.Горовіца.

Емпірична база дослідження. Дослідження виконувалось в два етапи, перший на базі штабу управління військової частини А7044 116-ї окремої бригади ТРо у складі Регіонального управління «Північ» ЗСУ, другий заключний етап на базі медичних відділів ДКП «Полтавське протезно-ортопедичне підприємство» та Полтавського філіалу Львівського медично-протезного центру «Ортотоп». Загалом у дослідження було включено 100 військовослужбовців Збройних Сил України, що зазнали впливу бойового стресу, 30 із них були звільнені в запас або у відставку, на яких і пройшла апробація запропонованої програми. До вибірки досліджуваних увійшли особи обох статей (у вибірці 100 військовослужбовців - 84 чоловіків та 16 жінок). Всі досліджувані військовослужбовці вступили до Збройних Сил України добровільно. Вік досліджуваних осіб в діапазоні від 25 до 60 років.

Наукова новизна роботи. Визначення факторів, що сприяють адаптивним та дезадаптивним змінам в психіці військовослужбовця в наслідок впливу на неї бойового стресу. Встановлення емпіричним шляхом змін емоційно-вольової сфери військовослужбовця внаслідок дії на неї бойового стресу.

Теоретичне значення роботи. Поняття «бойовий стрес» розглядається як пролонгований у часі феномен, аналізується вплив бойового стресу на реінтеграцію військовослужбовця в цивільне суспільство. Розглядається напруження індивіда перед безпосередньою участю в бойових діях. Бойовий стрес розглядається у зв'язці з соціально-психологічними факторами, що дає змогу проаналізувати фактори, які сприяють адаптації військовослужбовця до умов бойового стресу та фактори, які є передумовою дезадаптації.

Практичне значення роботи. В роботі виділені емпіричні показники зміни емоційно-вольової сфери військовослужбовця внаслідок дії бойового стресу. Що в свою чергу може служити відправною крапкою для процедури декомпресії та побудови програми реінтеграції військовослужбовця в цивільне суспільство.

Апробація. Основні ідеї та результати дослідження були представлені на науково-практичних конференціях «Прояви резилієнтності на різних рівнях систем: сім'я, освіта, суспільство під час війни» (2023), «Психолого-педагогічні координати розвитку особистості» (2023), «Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку, проблеми та перспективи» (2023). Зміст роботи відображений у 3-х публікаціях. До друку готуються методичні рекомендації, складені на основі магістерського дослідження.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, що нараховує 72 найменувань та 20 додатків. Робота викладена на 104 сторінках основного тексту. Містить 3 діаграми та 45 таблиць в основному тексті роботи.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ БОЙОВОГО СТРЕСУ НА ПСИХІКУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

В розділі здійснюється теоретичний аналіз поняття «бойовий стрес», коротко дається визначення цього поняття, аналізуються зміни у психіці військовослужбовця, що зазнала впливу бойового стресу, а також можливі адаптивні та дезадаптивні зміни в психіці військовослужбовця, що відбуваються внаслідок дії на неї бойового стресу.

1.1. Поняття про «бойовий стрес»

У вітчизняній науці **термін «бойовий стрес»** уперше було використано у 1905р. на Другому з'їзді психіатрів. Із цього часу починається активна фаза досліджень, щодо впливу умов бою на психічний та фізичний стан військовослужбовців: 1905р. – «меланхолія без марення» М.Шайкевича; 1906р. – «неврастенічний психоз у солдатів» П.Автокротова та О.Озерецького; 1913р. – «душевні рани в бою» Г.Шумкова; 1914р. – «воєнний невроз» В.Бехтерева; 1915р. – «бойові та окопні психічні розлади» О.Гервера. І лише у 1919р. М.Добротворським було запропоновано об'єднати у дослідницьких цілях різні за клінікою та за проявом форми психічних розладів від бойової обстановки в єдину групу з метою усунення заплутаності термінології та диференціації окремих діагностичних одиниць. Аналіз проблеми бойового стресу показує недостатній стан його вивчення. Наукові дослідження стосуються окремих аспектів клініко патологічних наслідків бойового стресу для психіки військовослужбовців. Зазначена проблема досліджувалась в роботах таких вітчизняних науковців, як: Сукіасян С.Г. [61], Кравченко К.О. [32], Приходько І.І. [47], Блінов О.А. [8,9,10], Лящ О. [36]. Обмеженість наукових досліджень бойового стресу взагалі та вивчення його впливу на військовослужбовців зокрема викликана цілим рядом причин серед яких

основними є: різновекторність уявлень фахівців щодо його феномену, складність вивчення в бойових та клінічних умовах, відсутність психодіагностичного інструментарію бойового стресу. Сучасне розуміння поняття «бойового стресу» активно використовується в ЗСУ.

Бойовий стрес – це комплексний і нестабільний результат дії стресорів, що впливає на всі психічні процеси і стани військовослужбовця під час бойових дій. У будь-який час бойових дій у кожного військовослужбовця стрес є результатом складної взаємодії багатьох фізичних і розумових (ментальних) стресорів. Взаємодія впливу на психіку військовослужбовця двох видів факторів фізичних (зовнішнього середовища і фізіологічного) та розумових (пізнавального та емоційного) [44]. Поняття «бойовий стрес» є центральним для військової психології, від його детального вивчення та пропозицій, щодо його подолання, залежить психологічна підготовка військовослужбовців у ЗСУ, декомпресійні програми та програми реінтеграції ветеранів у цивільне суспільство. Вибір діагностичних критеріїв, від яких залежить відбір військовослужбовців до бойового підрозділу. Важливим моментом, на якому ми концентруємо свою увагу в роботі - це вплив бойового стресу на психіку військовослужбовця, такий вплив призводить до адаптаційних та дезадаптаційних змін. Самі наслідки впливу доцільно розглянути за трикомпонентною структурою (когнітивний, емоційний та поведінковий компонент). Ключова передумова, що впливає на здатність переносити навантаження, пов'язане з бойовим стресом, - це адаптація психіки.

Адаптація - це процес зміни поведінки та психологічних процесів, що дозволяє людині адекватно реагувати на зміни у навколишньому середовищі для досягнення оптимального функціонування та збереження психічного благополуччя [43]. З самої логіки психічної діяльності випливає, що вплив бойового стресу призводить до змін в психіці військовослужбовця. Такі зміни є невідворотними, адже вони забезпечують виживання. Але характер, тривалість та зворотність цих змін залишається відкритим питанням.

Сам теоретичний механізм впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця може піти двома шляхами, один з них це - дистрес, що переходить в дезадаптаційні зміни, другий це - екострес, що формує адаптивні зміни. **Дистрес** - стан, при якому людина не в змозі повністю адаптуватися до стресових ситуацій та спричинених ними наслідків і проявляє дезадаптивну поведінку. Це може бути очевидним у наявності явищ невідповідної соціальної взаємодії: як-то агресія, пасивність чи ізоляціонізм [41]. Часто дистрес може проявляти себе в реактивних психічних стани. Реактивними або психогенними станами називаються тимчасові, такі, які минають, зворотні психічні розлади, що виникають як реакція у відповідь на вплив психогенної травми, або надмірного стресу. За клінічної картиною реактивні психічні стани схожі на звичайні реактивні психози мирного часу, що виникають в наслідок надмірного впливу стресу. Але причини виникнення у військовослужбовця різняться. Різниця полягає в тому, що військовослужбовець відчуває постійну загрозу власному життю та інтенсивний вплив фізіологічних подразників (шум, світло, вибухи, постріли). Психічне навантаження на психіку військовослужбовця може починатися, ще до його безпосередньої участі в бойових діях. Зазвичай це суб'єктивні психічні образи, що лякають військовослужбовця або викликають в нього надмірну тривожність в деяких окремих випадках, це можуть бути напади паніки. Такий стан речей обґрунтовує обов'язкову психологічну підготовку особового складу до участі в бойових діях. Безпосередньо після бою у військовослужбовця може спостерігатися: виснаження, тремтіння в наслідок надмірного емоційного напруження або нав'язливі думки, пов'язані з надмірними переживаннями самого бою. Нав'язливість виникає внаслідок надмірного афекту та неможливості переробити та структурувати отриманий під час бою досвід.

Теоретичний шлях адаптації психіки військовослужбовця до дії бойового стресу військовослужбовця можливий через екострес. **Екострес** – це виникнення бажаного, тобто позитивного ефекту (підвищення стійкості

організму та психіки) [41]. Перед умовами до того, що психіка військовослужбовця витримає навантаження реального бою, є повна відсутність психічних хвороб, межових психічних станів, акцентуацій характеру, невирішені психологічні проблеми, що мають ознаки психічної травми, нервово-психічна стійкість, відсутність емпіричних показників підвищеної тривоги, ригідності, фрустрації, емоційна лабільність, навченість та тренуваність особового складу, участь в моделюванні реальних бойових ситуацій. Що в свою чергу підвищує актуальність психодіагностичної роботи військового психолога з особовим складом на предмет ранжування військовослужбовців за рівнем нервово-психічної стійкості. Але ситуація, що склалася на 2022 рік з повномасштабним вторгнення російського агресора в Україну, не дала змогу провести повноцінний психодіагностичний добір кандидатів на участь в бойових діях. На момент перших заходів з оборони країни ми маємо повністю дифузну вибірку військовослужбовців, яка різниться за всіма психологічними та психосоціальними параметрами. Тобто, з професійною армією РФ воює не професійна українська армія, а мобілізована з вчорашніх резервістів. Цікаво, що вона здатна перемагати. Тому звернемо увагу на ще один важливий психологічний параметр, що визначає здатність військовослужбовця долати бойовий стрес та має бути в центрі уваги майбутніх досліджень військових психологів. Це - мотивація та ставлення цивільного суспільства (антетюди) до військовослужбовців. Так О.Блінов повідомляє, що група осіб, що добровільно вступила до лав ЗСУ, найменш вразлива в психологічному плані (найменша кількість осіб з ПТСР та іншими психічними захворюваннями, пов'язаними з впливом бойового стресу на психіку військовослужбовця) [9]. Напротивагу цьому військовослужбовці армії США, що воювали у В'єтнамі, мали високі показники серед осіб, що отримали ПТСР, багато ветеранів В'єтнаму вели маргіналізований спосіб життя, мали алкоголізацію та наркотизацію. Ситуація, що склалася в США, кардинально відрізняється від ситуації, що склалася в Україно-російській війні. А саме, американське суспільство не сприймало ту війну, як необхідну

та справедливу. Серед військовослужбовців В'єтнамо-американської війни була поширена низька мотивація до участі в ній. Індивідуальна стійкість воїна до бойового стресу - це сукупність соціальних та індивідуальних факторів, які поки що неможливо викласти в чіткій ієрархічній послідовності за рівнем їх значущості. За нашою гіпотезою, ветерани В'єтнамської війни отримали ретравматизацію вже у цивільному житті внаслідок негативної суспільної думки та ставлення до себе як до осіб, які приймали участь у невиправданій війні. Первинне ураження відбувається безпосередньо на полі бою, вторинне може відбуватися під час відпочинку або перебуванні у військовій частині. Хронічного характеру травми, отримані внаслідок бойового стресу, набувають вже під час інтеграції ветерана до цивільного суспільства. Психологічний супровід військовослужбовця повинен мати системний та безпричинний характер, це є необхідною соціальною гарантією для військовослужбовця, оскільки психічні захворювання виключають особистість із суспільства та роблять її недієздатною. А ризик отримати психічне захворювання або психічну травму внаслідок ураження бойовим стресом для військовослужбовців є істотно вищим, ніж у цивільного населення. Така позиція призводить до стигматизації учасника бойових дій, що в свою чергу виключає його із суспільного життя. Яка б не була якісна первинна та вторинна психологічна допомога, особистість функціонує завдяки суспільним зв'язкам і при їх зникненні або звуженні індивід може ретравматуватися. Як повідомлялося раніше, вплив бойового стресу доцільно розглядати за трьохкомпонентною структурою, додавши до неї вплив на фізіологічний апарат військовослужбовця. Виокремлюємо цей вплив в окремі групи симптомів.

Виділяють чотири **групи симптомів стресу**: *фізіологічні* (напруження м'язів, тремтіння кінцівок, порушення дихання, процесів травлення, підвищення стомлюваності, пітливості, пульсу та артеріального тиску, больові відчуття невизначеного характеру тощо), *когнітивні* (часті помилки в обчисленнях, важкість зосередження та підтримання уваги, погіршення

пам'яті, порушення логіки, імпульсивність мислення, важкість прийняття рішень тощо), емоційні (неспокій, підвищена тривожність, депресія, роздратованість, зниження задоволеності життям, особистої самооцінки, відчуття невпевненості, відчуженості тощо) та поведінкові (втрата апетиту чи переїдання, прискорене чи загальмоване мовлення, підвищена конфліктність, втрата інтересу до свого зовнішнього вигляду, порушення сну, низька продуктивність праці, більш інтенсивне паління та вживання алкоголю) [48].

При низькій нервово-психічній стійкості, недостатньому розвитку адаптаційних можливостей, які залежать від сукупності соціально-психологічних (вік, досвід, індивідуальні якості особистості) виникає бойова психічна травма (надалі - БПТ). Вона викликана впливом факторів бойової обстановки та призводить до розладів психіки різного ступеня тяжкості. Боець, який отримав БПТ, не здатний вести бойові дії [1]. На нашу думку, О.Блінов дає більш точне визначення поняття бойова психічна травма, це - деформація психологічних механізмів саморегуляції і прорив бойовими стрес-факторами захисних механізмів психіки військовослужбовця, в результаті чого відбувається перевернення її адаптивних можливостей (рівнів психічної стійкості), зміна цінностей та поведінки. Вище зазначений вчений описує фактори, що впливають на переживанням індивіда бойового стресу. З опису випливає, що є об'єктивні фактори, як-то: інтенсивність бойових дій, навченість і підготовленість особового складу, так і суто психологічні фактори, такі як: вплив бойових втрат на психогенні втрати, так і вплив наслідків бою на психологічний стан військовослужбовців (чи була то перемога чи поразка). Наслідки бойової психічної травми мають прямий вплив на подальшу інтеграцію та реабілітацію військовослужбовців. Один із них ми розглянемо нижче.

До факторів, які сприяють або обтяжують наслідки бойового стресу можна віднести соціальну установку. Так, зафіксована цифра самогубств ветеранів В'єтнаму близько 20 000 осіб. Тобто, можна виділити перемінну, яка впливає на перебіг адаптації військовослужбовця після повернення до

цивільного життя. Це ставлення суспільства до тієї війни в якій він брав участь. Так, якщо, ставлення позитивне - війна вважається справедливою та невідворотною, то і адаптація ветерана до мирного життя проходить швидше та легше, він відчуває підтримку суспільства, що прямо впливає на його психічний стан. Така ситуація склалася на початку повномасштабного вторгнення, так особи з виявленою нервово-психічною нестійкістю не проявляли симптомів психічного неблагополуччя, мали внутрішній сенс до участі в бойових діях та стійку мотивацію. Звичайно, це не працює у 100 випадках із 100, але мотиваційний компонент в структурі психіки військовослужбовця, при умові, якщо він сформований та має позитивне відношення до своєї військової діяльності, створює певну подушку психічної безпеки від наслідків бойового стресу. Нажаль, даних про реабілітацію та протікання психотерапевтичних інтервенцій у військовослужбовців з високою мотивацією до військової служби, що зазнали впливу бойового стресу, у нас не має. І на противагу цьому негативне ставлення суспільства до війни веде до затяжної реабілітації ветеранів, великої кількості суїцидів, алкоголізації та маргіналізації ветеранської спільноти. Щодо впливу позитивного та негативного ставлення суспільства на процес реабілітації ветеранів (в широкому розумінні слова, мається на увазі і сама резильєнтність до бойового стресу) все більш менш зрозуміло. Відповідну літературу та підтвердження наших висновків емпіричними дослідження можна знайти. Але питання впливу нейтрального ставлення до війни або війна, яку суспільство не помічає, залишається відкритим. Механізм негативного впливу на психіку військовослужбовців теоретично можна описати як стигматизацію, внаслідок якої відбувається ізоляція або самоізоляція, що в свою чергу веде до ретравматизації або відсутності своєчасної психологічної допомоги, внаслідок чого психічні проблеми набувають сталого та хронічного характеру, або навіть загострюються. Механізм позитивного впливу відштовхується від суспільного образу Героя Захисника, оточуючі підкреслюють важливість діяльності військовослужбовця, його раді приймати в суспільстві, до його проблем

ставляться з розумінням, внаслідок чого зберігаються старі соціальні зв'язки, формуються нові, психологічна, а за потребою психіатрична, допомога надається вчасно.

Але питання впливу нейтрального ставлення до війни або війна, яку суспільство не помічає, залишається відкритим. Приклад який можна використати для ілюстрації це – антитерористична операція (*надалі* - АТО), ставлення до якої в суспільстві так і не було однозначно сформоване, незважаючи на те, що бойові дії відбувалися на території нашої держави. Є припущення, що такий стан речей негативним чином відображається на психічному стані військовослужбовців та затягує процес інтеграції ветерана в цивільне суспільство. Аргументами до вище викладеної думки є відчуття непотрібності та непомітності ветеранів АТО [4,5]. Нажаль, більш-менш достовірних цифр стосовно їх психологічного стану та інтеграції в цивільне суспільство ми не знайшли.

Використавши теорію двох сигнальних систем І.Павлова, що є фундаментальною для розуміння взаємозв'язку між психічним та фізичним, можемо зауважити, що бойовий стрес має безпосередній вплив на дві сигнальні системи та вимагає адаптаційних змін всього психічного апарату військовослужбовця. Міняється тип реагування у зв'язці **зовнішнє середовище-психіка**. Керуючись швидкоплинними емоціями, гуморальними викидами, втрачається звичний зв'язок реагування такий, як **емоційні відчуття – думки- дії**, спрощується до **емоції – дії**, при цьому сама емоція може бути неусвідомленою, тип реакції вписуватися у триаду «бий, біжи замри», при надмірній інтенсивності або загальній вразливості психічного апарату військовослужбовця виникають психічні проблеми. Зміни в когнітивному компоненті стосуються підсилення уваги та зменшеним часом реагування на стимули. Підсилюється емоційно-вольовий компонент, можна теоретично припустити, що він виходить на перший план, активізуються захисні механізми, що у випадку адаптивних змін дозволяє індивіду швидко реагувати на мінливі зміни оперативної обстановки. Реалізація діяльності в

умовах бойових дій відбувається за раніше засвоєному стереотипу (навчанні). Теоретично можемо припустити, що в особистості відбувається розділення на людину «до бою» і «під час бою». Найбільш зручною теорією для опису цього тимчасового розчеплення є синтетична теорія А.Ассаджіолі. Так, під час безпосереднього бою психічне напруження призводить до напруження захисних механізмів, що свою чергу викликає дисоціацію, навички, дії, під час бойових дій утворюють окрему субособистість воїна. Субособистість воїна характеризується зниженим рівнем емпатії, високою витривалістю до емоційного навантаження, навіть певним емоційним отупінням, але в свою чергу провідний мотив цієї субособистості є виживання. Гіпотетично можна припустити, що деякі типи особистостей, такі як психопати та типи, що характеризуються низькою потребою в соціальних зв'язках та і до того мали проблеми з емпатією звикають до ситуації бою і стають певним чином від нього залежні. Так, сама ситуація бою дозволяє проявляти агресію, сам бій є конкурентним видом діяльності, який характеризується високими викидами адреналіну, непередбачуваності та ризику, такі психофізіологічні умови формування залежності від бойових умов. Звичайно, на разі відсутній чіткий опис симптомів та синдромів, що описують виникнення залежності у військовослужбовців. Спостерігаючи комплектацію військ на початку широкомасштабного вторгнення РФ на територію України серед добровольців ми спостерігали значну кількість осіб, що вже приймала участь у бойових діях, в миротворчих місіях, їх праця тим чи іншим чином була пов'язана з бойовим стресом. Окрім просоціального мотиву захист Батьківщини є особистісний мотив, який на нашу думку полягає в отриманні само стимуляція адреналіном, внаслідок чого отримання вражень, які не можливо отримати звичним способом у мирному житті. Як повідомлялося раніше, викладені вище думки носять гіпотетичний характер, на початку військової служби ми зустрілися з рядом психологічних феноменів, які доцільно винести на наукове обговорення.

Цікавою з точки зору психології є ситуація, коли стереотип діяльності

ламається або його неможливо реалізувати (операція пішла не за планом, або засвоєні алгоритми не спрацювали), тоді важливістю набуває безпосереднє керівництво в підрозділі та когнітивний компонент самого військовослужбовця.

Висновок. Проблема впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця є актуальною та до кінця не вирішеною в сучасній психології. Великого значення набувають прикладні питання, такі як відбір кандидатів на участь в бойових діях, їх нервово-психічна стійкість та прогнозування здатності переносити бойовий стрес. Супутні фактори, що мають вплив на здатність особистості переносити бойовий стрес, супутні фактори, що впливають на процес реінтеграції ветерана вже до цивільного суспільства. Якою емпіричною формулою можна описати наслідки впливу бойового стресу, до яких змін призводить цей вплив і чи має він зворотній характер. У цьому викладеному розділі ми намагалися відповісти на вище поставлені питання, а коли однозначної відповіді не було - викладали свої гіпотези з цього приводу. Широкомасштабне вторгнення є викликом для всієї країни, особливу актуальність в наш час отримала психологія і як наука, що описує і класифікує психічні феномени, і як різновид практики по збереженню психологічного здоров'я населення. Набули актуальності питання військової психології, що логічно пов'язано з викликами війни, проблема добору кандидатів на військову службу так і проблеми, пов'язанні з наданням першої психологічної допомоги безпосередньо на полі бою так і в підрозділі. Наступним викликом для сучасної психології стане реінтеграція ветеранів до цивільного суспільства.

1.2. Психофізичні зміни в психіці військовослужбовця що відбуваються в наслідок бойового стресу

Психічна діяльність має своїм базисом фізіологічні процеси та завжди супроводжується ними. Оголошене нами проблемне питання напряму

пов'язане з інтенсивною діяльністю гуморальної системи та постійними викидами психоактивних речовин у кров. Така ситуація спричинена активною дією як фізичних подразників на психіку військовослужбовця, так і внутрішніх подразників, під якими ми розуміємо внутрішній образ вірогідного розвитку подій, здійснення внутрішнього планування, та уявне здобуття мети. Методологічно напевно не можливо утворити чіткі межі між фізіологічним та психічним, тому ми будемо керуватися уявленнями гештальтпсихології про те, що мозок і психіка одна система, але трохи розширимо базисні уявлення до мозок-психіка, тіло і мінливість ситуації бою. При певних обставинах це все зливається в одне ціле. Якщо застосовувати до опису ситуації метафору, то це є певним психофізичним танцем, мета якого вижити. Один із показників здатності військовослужбовця переносити навантаження, пов'язане з дією бойового стресу, є минулий досвід його участі у бойових діях, тоді можна стверджувати, що у особи сформувалися внутрішні механізми опанування себе та дії в екстремальній ситуації. Сучасні тестові методики виявляють лише або вірогідність переносити бойовий стрес або нервову психічну стійкість особистості, яка вважається передумовою формування адаптивних механізмів. Важливим етапом підготовки особового складу до участі в бойових діях є його навченість та злагодженість, це надає військовослужбовцям необхідні стереотипи діяльності, які вмикаються при екстремальній ситуації, тому гарна підготовка бойового складу це моделювання ситуацій наближених до бойових, це зменшує елемент не визначеності та розгубленості під час бойових дій та найважливіше - формує внутрішні механізми само опанування. І тут психологія зустрічається з фізіологією при пікових показниках адреналіну, нонадреналіну та гормонів катехінової групи, зв'язок з зовнішнім середовищем втрачається, організм стає зацикленним сам на собі та перевантажується вже внутрішніми емоціями, що не дають йому змогу діяти ефективно [43,49]. Це може бути класифіковано як реактивна психічна реакція, страх, паніка, завмирання, що в кінцевому результаті веде до неефективних дій, внаслідок яких відбувається смерть або полон

військовослужбовця. Близькою до ситуації бою є ситуація спортивного спарингу з рукопашної боротьби, тому з досвіду роботи в медичних установах ми спостерігали більшу адаптивну здатність спортсменів, що займаються контактними видами спорту, переносити навантаження пов'язані з бойовим стресом. Ще одним психофізіологічним механізмом, що знаходиться на стику між психологією та фізіологією, є умовний рефлекс. Рефлекс розглядають як реакцію на зовнішній подразник, але дії якого спрямовані на зовнішнє середовище завжди мають на меті пристосування до його мінливих умов. Рефлекси розділять на умовні та безумовні. Виділення організмом військовослужбовця психоактивних гормонів ми можемо умовно вважати безумовним рефлексом, його безпосередні дії на полі бою умовно можна вважати умовними рефlekсами та результатами попереднього навчання. В цій схемі бракує моменту внутрішньої саморегуляції, тобто пояснення вибірковості чому один з військовослужбовців вибирає реакцію «бий, біжи», а інший реакцію «замри». Частково такий стан речей можна пояснити з позиції теорії темпераментів та притаманним до того рисам характеру військовослужбовця.

Так як повідомлялося вище, бойовий стрес впливає на психофізичний апарат військовослужбовця. Групу основних гормонів та їх фізіологічну дію на організм та психологічні відчуття ми узагальнимо у таблиці. Ми не є психофізіологами, таблиця потрібна для ілюстрації психофізичної взаємодії психіки та тіла військовослужбовця під час бою [66].

Таблиця 1

Гормон	Фізіологічна дія	Психологічна дія
Адреналін	Звужує дрібні кровоносні судини, за винятком судин мозку і серця, підвищує кров'яний тиск, посилює серцебиття. Сповільнює рухи шлунка та кишок.	Суб'єктивно боєць відчуває збудження та страх. Впливає перш за все на емоційно-вольову сферу військовослужбовця, певним чином перебудовує когнітивну.
Тироксин	Впливає на обмін речовин та температуру тіла.	Є гормоном стресу, дає відчуття напруження.
Нонадреналін	Впливає на підтримання рівня активності нервово-психічних реакцій, формуванням когнітивних та адаптивних процесів.	Впливає на перебудову психічної діяльності під час ведення бойових дій, у зв'язці з іншими гормонами відповідає за концентрацію уваги, та швидкість протікання психічних процесів, розганяє реагування в системі реакція зовнішнє середовище. Викликає агресію.
Дофамін	В мозку дофамін приймає участь в регуляції поведінки и моториці. У кровоносних судинах викликає їх розширення, в нирках підвищує виділення сечі, в підшлунковій залозі знижує вироблення інсуліну, в травній системі знижує передстатіку шлунково-кишкового тракту и захищає слизисту кишечника, в імунній системі знижує активність лімфоцитів. За виключенням кровоносних судів.	Суб'єктивно виділення дофаміну переживається військовослужбовцем, як задоволення, це може бути фізіологічною основою та само підкріплення для ризикованої поведінки, тому гіпотетично ми можемо припустити, що є коло осіб серед військовослужбовців, що прагне до участі в бойових діях, та має поведінкову залежність від них (учасники багатьох конфліктів, найманці).

Кортизол	Регулює рівень стресу у організмі, має вплив на рівень артеріального тиску. Відноситься до гормону стиройдного типу.	Суб'єктивно може відчуватися як стан напруження та постійної готовності до дій, тривала дія веде до виснаження та порушення нормального функціонування психічних процесів.
----------	--	--

Фізіологічне навантаження, що відчуває військовослужбовець під час бою має свої психологічні наслідки, які доцільно розглядати за трьохкомпонентною складовою [9]. Так в когнітивному компоненті відбувається підвищена уважність вибіркового сприймання стимулів, пов'язаних з виживання. Орієнтовний рефлекс «Що таке?» виходить на перший план. В емоційно-вольовому компоненті виникає збудження, яке вже має індивідуальні варіативності. Тобто, хтось відчуває страх, хтось агресію, в когось адаптивні психічні механізми дозволяють звільнитися від відчуття і він діє за допомогою раніше завченому стереотипу.

На особливу увагу потребує поведінковий компонент, як ми повідомляли раніше, доцільність будь-якої поведінки в критичній ситуації важливо розглядати використовуючи поняття стрес, інстинкт та виживання. При цьому виживання ми можемо розуміти як окремо взятої особи, тоді ми розглядаємо всі дії особи, які направлені на виживання себе, як окремої біологічної істоти умовно егоїстичне виживання. Коли йдеться про поведінку військовослужбовця, який несе в собі мету врятувати свій підрозділ або свого побратима, таку поведінку ми умовно можемо назвати «альтруїстичне виживання», обидва види поведінки мають місце на полі бою та мають свій інстинктивний зміст. Інстинкт є доволі зручною теоретичною категорією для пояснення взаємодії між фізіологічним та психічним, як в окремо взятій людині, так і взагалі. До характеристики інстинктивної поведінки відноситься вродженість та неусвідомленість характеру дій, що спираються на підкоркові структури мозку інстинктивна поведінка завжди має свою біологічну доцільність але, нажаль, іноді не враховує обставин реалізації, так

інстинктивна реакція «біжи або замри», може вимкнутися у супереч бажанням військовослужбовця в недольцільний час та в недоцільних обставинах, що призводить до його біологічної смерті. Як ми зазначали раніше, формування механізмів внутрішньої регуляції та подолання надмірних емоцій під час бою є першочерговим завданням військової психології, тип паче, що ця проблема залишається досі невирішеною. Продовжуючи опис інстинктивної поведінки, скористаємося поглядами на групи інстинктів З.Фрейда. Так, є дві великі групи інстинктів, розділимо їх за функцією які вони виконують так є Лібідо. Все, що направлено на збереження життя, умовно до цього ми можемо віднести реакції «біжи та замри», тип паче, що критична ситуація вимагає від всього організму напруження та, як повідомлялося раніше, виділення відповідного гормонального супроводу для реалізації майбутньої поведінки. Другий вид інстинктів це Танатус. Він забезпечує агресію і руйнування. Він реалізується за допомогою поведінки «бий» та в свою чергу теж забезпечується внутрішнім гормональним фоном, що допомагає організму, індивіду, військовослужбовцю реалізувати поставлену перед ним задачу. Не дивлячись на здобутки цивілізації та намагання людства побудувати правову систему, яка б запобігала військовим конфліктам в реальності ми постійно живемо в ситуації війн та військових конфліктів. Єволюційні механізми конкуренції між великими групами людей реалізуються за допомогою агресії стосовно однієї групи людей до іншою та мають форму війн. Можна стверджувати, що війна є звичним природнім станом для певної групи осіб, що мають психопатичні риси характеру, низький рівень емпатії та надають перевагу силовим методам вирішення конфлікту. Так, у звичному мирному середовищі вони є маганалізованою групою девіантних осіб, а під час військового конфлікту можуть сублимувати свої агресивні потяги в корисне русло виконання бойових завдань. Так, з одного боку психопатія вважається розладом особистості, з іншого вона має генетичну та, за даним деяких вчених, морфологічну основу. Цілком логічною є ситуація коли на війні виживає не емпатичний, направлений на збереження стосунків з оточуючими солдат

невротичного складу особистості, а людина в якій виражені більш психопатичні риси характеру, що дає їй і більшу витривалість щодо наслідків впливу на неї бойового стресу. Легше долаються моральні заборони мирного часу, бойові обставини та дії сприймаються як звичайна робота, фізіологія вже не так яскраво реагує на обставини бою, контроль над діяльністю і емоціями залишається збереженими.

В описі вище ми розглянули інстинктивну поведінку, гормональний супровід ситуації бою та два граничних типи організації психічної діяльності, що може вплинути на переживання та дії військовослужбовця під час бою. Але, аналізуючи поняття стрес, ми стикаємося з тим визначенням, що стрес є адаптивною реакцією, тобто в тій чи іншій мірі він притаманний всім, незалежно від типу характеру, темпераменту та цінностей. Тобто, сам по собі стрес це адаптивна реакція, що дозволяє військовослужбовцю адаптуватися до незвичних для нього умов бою. Звичайно стрес охоплює і психічне і фізіологічне, тому як і інстинкт і рефлекс ми вбачаємо в ньому міст від фізичного до психічного, від організму до середовища, від психіки до адаптації. Оскільки адаптація відбувається завжди до чогось (тобто це завжди обумовлений процес, і обумовлюється він змінами у зовнішньому середовищі так і змінами в самого організмі, який прагне пристосуватися до обставин постійної загрози власному життю та мінливим змінам навколишнього середовища), проблема полягає в тому, що зміни, що відбулися у психіці військовослужбовця під час бойових дій та мають перед собою раніше назване фізіологічне підґрунтя: інстинкти, гормони, рефлексии, мають непродуктивний характер при поверненні його до цивільного життя. Соціальна взаємодія вимагає емпатії, оцінки ступеню контакту з співбесідником та вирішення багатьох проблем, в яких задіяні багато людей та соціальних інституцій, що після повернення з зони виконання завдань часто не під силу військовослужбовцю. Вирішити це питання можна за допомогою декомпресії. Декомпресія є процедурою повернення до цивільного життя, зняття гострих психічних станів, які набули вже більш-менш сталого характеру та повернення

сенсів, мотивів, соціальних зв'язків військовослужбовця, що певний час знаходилися на паузі [28].

Психологічно та фізіологічно ми стикаємося з тим, що поведінка та гормональний супровід бойових дій зовсім не підходить до функціонування в мирному суспільстві. На нашу думку, процедуру демобілізації нинішніх військовослужбовців потрібно починати з декомпресії та психолого-психіатричного огляду для встановлення ступеню ураженості психіки бойовим стресом [3,14,16,20]. Тривала дія бойового стресу на організм викликає психофізіологічні зміни в психіці військовослужбовців, які є не продуктивними у цивільному житті. Реабілітація повинна здійснюватися за принципами описаними в літературі [6,7,26,27,45,46,50,51,52,55,62,63].

Висновок. Бойовий стрес має вплив на фізіологію та психологію військовослужбовця. Цей вплив іде з двох боків - з одного боку це зміна фізіології, виділення гормонів стресу та перемикання з соціальної поведінки на інстинктивну, а з іншого - формування рефлексів орієнтовного та дієвого характеру, що мають на меті збереження життя військовослужбовця. Діяльність військовослужбовця може бути направлена, як на збереження свого життя, так і на збереження життя свого підрозділу або своїх побратимів. Всі дії підкріплюються психофізіологічним апаратом людини, в цьому і полягає еволюційна природа людської психіки та адаптація до мінливих умов зовнішнього середовища. З.Фрейд виділив дві групи інстинктів до яких ми віднесли типи поведінки, що проявляє особистість в умовах стресової діяльності, до інстинктів Лібідо - «біжи та замри», до Танатосу - «бий».

1.3. Дезадаптивні та адаптивні зміни в психіці військовослужбовця в результаті бойового стресу

Сама суть впливу стресу на організм продиктована еволюційною необхідністю пристосування організму до мінливих змін оточуючої дійсності, для забезпечення його виживання. Війна в еволюційному вимірі може

розглядатися як різновид конкурентної боротьби між великими групами людей, що має на меті природній добір. Але на відміну від органічних змін, які виникають в наслідок природного добору, на відповідність реальності тестуються політичний устрій, свідомість громадян та сама соціальна система, яку захищають солдати обох сторін. У війні поєднуються між собою об'єктивні та суб'єктивні фактори, що на перший погляд складно виокремити ключові та ведучі. Так, професійна але не вмотивована армія, що має великий технічний та людський ресурс, але має брак мотивації, може зазнати нищівної поразки від напівпартизанського утворення, що, по суті, окрім мотивації та підтримки населення нічого і не має. Яскравий приклад В'єтнамська війна, що на яскравому прикладі доводить, що війну можна програти психологічно.

Описуючи дезадаптивні та адаптивні зміни у психіці військовослужбовця ми відштовхуємося від тези, що стрес по своїй суті є адаптивної реакцією, але дії конкретно військовослужбовця залежать від оперативної ситуації, в якій він опинився та від конкретного контексту, в якому він знаходиться. Зазвичай це і визначає ступінь життєздатності окремого індивіда, але ж все це закономірності, на які ми звернемо увагу. Так, О.Блінов запропонував трьох ешелонну систему допомоги військовослужбовцю, що мав дезадаптивні зміни внаслідок впливу на нього бойового стресу. До трьох ешелонів психологічної допомоги, які ми беремо за методичну основу для опису адаптивних та дезадаптивних змін внаслідок дії бойового стресу, ми додаємо ще один етап очікування бойових дій та підготовки солдата до участі в них [18,19,29,33,34]. Аргументуємо свою позицію щодо включення цього етапу. На етапі підготовки доцільно використовувати поняття нервово-психічна стійкість, це є прогностичним критерієм для визначення того, чи може взагалі військовослужбовець витримати нервово-психічне навантаження, пов'язане з бойовим стресом. В реальності військовослужбовці приблизно 20% від загальної кількості відчувають страх та тривожність безпосередньо перед боєм [48]. На нашу думку, ця цифра не є сталою статистичною нормою та багато від чого

залежить. Спробуємо обґрунтувати та виділити від чого саме. Навченість особового складу, як повідомлялося нами раніше, діяльність в стресових умовах залежить від раніше набутих стереотипів поведінки, чим ближче було навчання до бойових умов та бажано з моделюванням всіх стимулів бойової ситуації, тим вірогідніше, що військовослужбовець набуде сталого стереотипу дій та буде готов діяти в умовах підвищеної складності та відносно легко перенесе психофізичне навантаження пов'язане з бойовим стресом. Уже на етапі перед боєм виникають або адаптивні зміни: впевненість, навченість, стереотип діяльності в бойовій обстановці, або дезадаптивна зміна: розгубленість, страх та тривожність в наслідку тиску тривожних очікувань, формування в психіці образу катастрофи, який має вплив на безпосередні дії перед боєм та бою. І в цьому випадку ми маємо рахуватися з параметром нервово-психічної стійкості, який є важливим параметром для включення військовослужбовця до бойового підрозділу, як здатності переносити психічне навантаження. **Нервово-психічна стійкість** - сукупність вроджених (біологічно обумовлених) і придбаних особистісних якостей, мобілізаційних ресурсів і резервних психофізіологічних можливостей організму, що забезпечують оптимальне функціонування особистості у несприятливих умовах професійного середовища [2]. Проблема формування нервово-психічної стійкості знаходиться в двох площинах, це площина прогностична (відбір кандидатів, що заздалегідь визначеними критеріями особистісного опитувальнику «НПН-А» нервово-психічна нестійкість - акцентуації та оцінки адаптаційних здібностей особистості «Адаптивність-200»). Та площина психологічної едукатії навчання особового складу перед участю в бойових діях ідентифікувати та долати основні не продуктивні дезадаптивні зміни у свої психіці та психіці побратима. Як наголошувалося раніше, набуття впевненості та стереотипу діяльності в бойовій обстановці набувається особовим складом на навчанні, бажано з моделюванням елементів бойової обстановки. Виділені нами критерії не є вичерпними, але є основними як важливою передумовою формування резильєнтності військовослужбовця до

дезадаптивних змін в психіці, які відбуваються внаслідок бойового стресу. Нижче подаємо таблицю трьох- ешелонної психологічної допомоги зі змінами відповідно до теми нашого дослідження [9,11,12,16,17,49].

Таблиця 2

Но мер еше лон у	Контекст в якому виникає реакція	Адаптивні зміни	Деадаптивні зміни	Вид допомоги/ Фактори що впливають
1	Перед бойовим завданням, частіше всього по дорозі в зону виконання завдання.	Впевненість у собі, активізація та мобілізація психічних процесів, план дій, готовність вступити в бій.	Страх, тривожність, трясучка, тривожні очікування невдач, надмірна балакучість або навпаки уникнення розмов з побратимами, зосередженість на власних почуттях та страхах (певна аутизація).	Допомогу в стабілізації психічного стану може надати командир відділення. Операційна суть допомоги, підтримка військовослужбовця, зниження тривожності та страху, підтримка контакту. Це може бути як проста розмова так спеціальні техніки кризової психології.
2	Безпосередньо під час участі в бойових діях.	Адаптивні зміни Внаслідок взаємодії фізіології та психології військовослужбовці, суб'єктивно відчувається збільшення фізичної сили, пришвидшується реакція, загострюється увага. Притуплюються	Деадаптивні зміни Виникають гострі стресові реакції – транзиторні психічні розлади не психотичного регістрі, що виникають на дію надзвичайного за силою або суб'єктивно значимістю стресу і тривають протягом	На цьому етапі має знаменність, як навченість особового складу, так і індивідуально психологічні властивості військовослужбовців. Під індивідуально психологічними властивостями ми розуміємо нервово-психічну стійкість та

		«зайві відчуття», військовослужбовці повідомляють про зникнення відчуття болю при вогнепальних та осколкових поранень). При достатньому рівні навченості особового складу він діє точно та автоматично.	декількох годин або днів. Паніка, ступор, істерика, стресові реакції «Бій, біжи, замри», над якими особа втратила контроль.	здатність зберігати контроль над собою та своїми діями. Допомогу може надати взводний медик, що має навички першої психологічної допомоги та знайомий з армійськими протоколами, що до подолання гострих стресових станів.
3	Після бою безпосередньо.	Адаптивні зміни	Деадаптивні зміни	Важливим фактором на даному етапі, що згладжує ознаки психологічної травми є стосунки у підрозділі між особовим складом, авторитет командира, наявність Групи контролю бойового стресу, що повинно своєчасно діагностувати стан військовослужбовці та надати йому спеціалізовану допомогу. На цьому етапі допомогу надає медична служба.
		Впевненість у собі та своїх діях, довіра до командира та його наказів, вміння діяти в критичній ситуації, злагоджена робота з побратимами, підвищення навичок володіння собою та саморегуляції.	Виникають симптоми психічних розладів, які ще не оформилися в хворобу. Людина переживає етапи психологічного травмування (Фаза заперечення шоку, фаза агресії і провини, фаза депресії, фаза зцілення в той час ще не наступає. Часто на цьому етапі дебютують розлади сну та нав'язливі спогади, емоційний фон носить	

			депресивний характер.	Військовослужбовець часто потребує медикаментозного втручання та психотерапії.
4	Ситуація звільнення зі служби.	Адаптивні зміни	Дезадаптивні зміни	В цьому випадку факторами, що сприяють уникненню дезадаптивних змін є наявність родини, планів на звільнення, цивільної професії, підтримка від суспільства та ветеранських організації до яких військовослужбовцеві повинен бути включений. Роль також відіграє саме ставлення суспільства до військовослужбовця звільненого в запас, негативне ставлення буди викликати ре травматизацію, позитивне вплине на проходження етапу реінтеграції його у суспільство. Допомогу в даному випадку надають цивільні служби метального
		<p>Повага до себе, впевненість у своїх силах, при належній підтримці та запиту від суспільства, активна громадська діяльність. Реалізація планів на період звільнення зі служби. Нормалізація психічних реакцій через проходження процедури декомпресії, відновлення або компенсація емпатії через сталий та довірливий зв'язок з дружиною, дітьми.</p>	<p>Відчуття кризи втрати сенсу, дезорієнтація в цивільному суспільстві. Злість в наслідок не реалізованих очікувань або не виконання соціальних гарантій. Параноїдальні зміни в особисті, не довіра оточуючим, гнів та агресія (в наслідок не проходження процедури декомпресії). Втрата соціальних зв'язків, застрягання в минулому, комплекс вини в цілому, розвиток ПТСР, залежність від ризикованої поведінки та прагнення повернутися в зону військового конфлікту. Дебют депресії,</p>	

			<p>поява суїцидальних схильностей, неврастенія, часті випадки алкоголізації.</p>	<p>здоров'я країни. Це і психіатрична служба і психологічна служба і спеціалізовані ветеранські об'єднання по типу Ветеран хаб. На разі слабким місцем державної програми реінтеграції ветеранів до цивільного життя залишається відсутність єдиної програми реінтеграції ветеранів у суспільство та процедури декомпресії.</p>
--	--	--	--	---

Оскільки магістерське дослідження відбувається в рамках Політехнічного університету, дамо визначення термінології, що пов'язана з військовою психологією. Так **процедурою декомпресії** називають форму психологічної реабілітації військовослужбовців, які перебували в екстремальних (бойових) умовах службово-бойової діяльності, яка складається із комплексу заходів фізичного і психологічного відновлення організму людини та проводиться з метою поступової реадптації військовослужбовців до звичайних умов життєдіяльності, запобігання розвитку у них психологічних травм [68]. Ми спеціально акцентуємо свою увагу на необхідності урегулювання цієї процедури на державному рівні, адже на етапі декомпресії можливо провести психодіагностику військовослужбовця та виявити його психологічні потреби і уникнути переростання психологічної травми в психіатричне захворювання. Так, бойовий стрес по своїй суті є

психогенним фактором травмування, іноді, нажаль, він поєднується з фізичним травмуванням військовослужбовця, контузією та втратою кінцівок, що має як свої психологічні наслідки, зміну образу «я», переоцінку своїх можливостей, так і фізичні наслідки: попущення функціонування головного мозку, необхідність протезування та цілий комплекс реабілітаційних процедур. Над усуненням психогенних наслідків впливу бойового стресу зручно працювати на етапі звільнення військовослужбовця, як і над усуненням або компенсацією фізичних уражень. Тобто, проблема військової служби не повинна завершуватися формальним звільненням військовослужбовця без подальших перспектив. На нашу думку, звільнення з армії повинно бути лише проміжним етапом у відновленні соціального функціонування особистості. Страва в тім, що окрім фізичних втрат є психологічні. До них можна віднести як і осіб, що внаслідок дії на них бойового стресу втратили психічне здоров'я, так і осіб, які не змогли інтегруватися у цивільне суспільство. Тобто, після служби в армії ми втратили людей з причин психологічної інвалідізації, депресії, суїцидів, алкоголізації. Це відбувається не відразу, тому вони не підпадають під визначення психологічні втрати, але неможливість повернутися до цивільного життя внаслідок впливу бойового стресу, або внаслідок того, що військовослужбовець своєчасно не отримав допомоги є теж втратою для суспільства. Зазвичай військовослужбовець - це активна особистість у віці від 25-60 років, чоловічої статі. При ігноруванні їх потреб та рівня психологічного благополуччя може просто наступити демографічна криза. Як повідомлялося вище, зміни в особистості паранойного характеру, не задоволеність своїм соціальним статусом після звільнення з військової служби закладає основи соціального конфлікту. Так військовослужбовець, що ризикував своїм життям заради існування країни навряд чи буде розуміти позицію людини, що ухилялася від військової служби. При цьому людина, що повернулася з зони бойових дій, буде відчувати несправедливість, бо він служив два роки поспіль, наражаючи своє життя на небезпеку, а хтось просто ховався. Підвищене відчуття справедливості вже було характерно для

учасників АТО [29], але то була відносно мала група осіб, наразі ми можемо прогнозувати, що група буде набагато більша так і відчуття справедливості в цієї групі буде сильніше, враховуючи масштаби мобілізації та масштаби продовження війни. Далі ми приведемо суб'єктивне пояснення, що група ветеранів розуміє під цим відчуттям справедливості. Важливо розуміти, що це афект, сильне почуття людини відносно суспільства, де на першому плані почуття того, що суспільство тобі трохи заборгувало, відносно того виникають як і думки, так і дії стосовно суспільства. Ця позиція є небезпечною оскільки військовослужбовець відчуває себе в праві діяти відносно своїх переконань, а не відносно соціальних норм поведінки, як наслідок ігноруючи проблеми ветеранської спільноти, ми можемо мати великий соціальний конфлікт з непередбачуваними наслідками.

Профілактика цього вище описуваного конфлікту полягає якраз у взаємодії між військовими та цивільними інституціями. Звільнення військовослужбовця зі служби, на нашу думку, повинно мати чіткий алгоритм дій, та супроводжуватися психологічною підтримкою особи на всіх етапах. Так, на етапі повернення з зони бойових дій та маючи перспективу подальшого звільнення в цивільне суспільство, військовослужбовцю доцільно пройти процедуру декомпресії. Паралельно з процедурою декомпресії родина військовослужбовця може отримувати консультації військового психолога стосовно стану звільненого в запас військовослужбовця, отримувати рекомендації стосовно спілкування з ним, режиму дня, у разі ,коли військовослужбовець потребує реабілітації, рекомендації щодо її впровадження [14,22,23,35,37]. Метою такого консультування є зниження рівня очікувань партнера військовослужбовця та попередження можливих конфліктів після його повернення в родину. По закінченні процедури декомпресії ми пропонуємо здійснити оцінку потреб майбутнього цивільного, де спеціалісти гуманітарної сфери повинні оцінити потребу в роботі, залучити військового до участі у житті ветеранських організацій, оцінити ступень необхідності його проходження подальших психотерапевтичних процедур,

якщо є виражена симптоматика психіатричного розладу. При звичайному плановому звільненні може виникати ненормативна криза, ознаками якої є втрата соціальної ролі, дезорієнтація, втрата сенсів і є нагальна потреба працювати з цією психологічною симптоматикою. Вище запропоновані міри дозволяють уникнути травматизації особистості та розвитку синдромів, що виникають у військовослужбовців після участі у бойових діях та пов'язані з ретравматизацією вже під час цивільного життя. Проблемою вже при звільненні, яка опосередковано пов'язана з дією бойового стресу, є проблема військових суїцидів (в наслідок втрати соціальних зв'язків та поганою адаптованістю в цивільному житті), алкоголізація військовослужбовця (невиявлені або непрожиті під час військової служби психологічні травми, що мають проявитися після демобілізації), маргіналізації військового (наступає в наслідок поганої соціальної адаптованості, характеризується тим що військовий замикається та діє в межах однієї соціальної групи, не знаходить роботи, або працює на одній роботі не тривалий час тут за аналогією з соціометрією «Морено група не прийнятих або ізольованих»).

Висновки. Проблема впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця є пролонгованою у часі. З наведеного опису ми робимо висновок, що бойовий стрес може діяти до участі військовослужбовця в бойових діях. Так, безпосереднього психофізичного стимулу немає, але ми маємо справу з тривожними очікуваннями та внутрішніми образами військовослужбовця, які викликають в нього дезадаптивні реакції та заважають виконувати бойове завдання. Гіпотетично ми встановлюємо зв'язок між навченістю особового складу та рівнем його нервово-психічної стійкості в прямій залежності, тобто чим краще підготовлений особовий склад та чим вищий рівень його нервово-психічної стійкості, тим краще він буде опиратися впливу своїх тривожних очікувань. Ми адаптували трьох ешелонну систему психологічної допомоги О.Блінова під тематику власної роботи, взявши за основу його методичні принципи. Тобто, до розташування ешелону та характеру психологічної реакції військовослужбовця, додали логічне

зауваження, яке витікає з самого поняття «стрес». Інакше кажучи, реакція не завжди носить дезадаптивний характер, а є ще і адаптивною реакцією. Але важливо розуміти, що адаптивна або дезадаптивна реакція визначає контекст. Тобто зникнення емпатії та відчуття болю на полі бою є адаптивною реакцією, а в цивільному житті - дезадаптивною.

Висновки до першого розділу

Проблема впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця є актуальною та до кінця не вирошеною в сучасній психології. Великого значення набувають прикладні питання, такі як відбір кандидатів на участь в бойових діях, їх нервово-психічна стійкість та прогнозування здатності переносити бойовий стрес. Супутні фактори, що мають вплив на здатність особистості переносити бойовий стрес, супутні фактори, що впливають на процес реінтеграції ветерана до цивільного суспільства. Якою емпіричною формулою можна описати наслідки впливу бойового стресу, до яких змін призводить цей вплив і чи має він зворотній характер. В цьому розділі ми намагалися відповісти на вище поставлені питання, а коли однозначної відповіді не було, викладали свої гіпотези з цього приводу. Широкомасштабне вторгнення російського агресора є викликом для всієї країни, особливу актуальність в наш час отримала психологія і як наука, що описує і класифікує психічні феномени і як різновид практики по збереженню психологічного здоров'я населення. Набули актуальності питання військової психології, що логічно пов'язано з викликами війни, проблема добору кандидатів на військову службу, так і проблеми пов'язанні з наданням першої психологічної допомоги безпосередньо на полі бою, так і в підрозділі. Наступним викликом для сучасної психології стане реінтеграція ветеранів до цивільного суспільства.

Бойовий стрес має вплив на фізіологію та психологію військовослужбовця. Цей вплив іде з двох боків. З одного боку, це зміна

фізіології, виділення гормонів стресу та перемикання з соціальної поведінки на інстинктивну, формування рефлексів орієнтовного та дієвого характеру, що мають на меті збереження життя військовослужбовця. Діяльність військовослужбовця може бути направлена як на збереження свого життя, так і на збереження життя свого підрозділу або свої побратимів. Всі дії підкріплюються психофізіологічним апаратом людини. В цьому і полягає еволюційна природа людської психіки та адаптація до мінливих умов зовнішнього середовища. З.Фрейд виділив дві групи інстинктів, до яких ми віднесли три типи поведінки, що проявляє особистість в умовах стресової діяльності: від Лібідо «біжи та замри» до Танатосу «бий».

Проблема впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця є пролонгованою у часі. З цього наведеного опису ми робимо висновок, що бойовий стрес може діяти до участі військовослужбовця в бойових діях. Так, безпосереднього психофізичного стимулу немає, але ми маємо справу з тривожними очікуваннями та внутрішніми образами військовослужбовця, які викликають в нього дезадаптивні реакції та заважають виконувати бойове завдання. Гіпотетично ми встановлюємо зв'язок між навченістю особового складу та рівнем його нервово-психічної стійкості в прямій залежності. Тобто, чим краще підготовлений особовий склад та чим вищий рівень його нервово-психічної стійкості, тим краще він буде опиратися впливу свої тривожних очікувань. Ми адаптували трьох ешелону систему психологічної допомоги О.Блінова під тематику власної роботи, взявши за основу його методичні принципи, тобто, розташування ешелону та характер психологічної реакції військовослужбовця, додали до нього логічне зауваження, яке витікає з самого поняття «стрес». Інакше кажучи, реакція не завжди носить дезадаптивний характер, а ще і адаптивні реакції. Але важливо розуміти, що адаптивна або дезадаптивна реакція визначає контекст. Тобто, зникнення емпатії та відчуття болю на полі бою є адаптивною реакцією, в цивільному житті - дезадаптивною.

РОЗДІЛ II
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АДАПТИВНИХ І
ДЕЗАДАПТИВНИХ ЗМІН У ПСИХІЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В
НАСЛІДОК ДІЇ НА НЕЇ БОЙОВОГО СТРЕСУ

В розділі розглянуто дизайн дослідження адаптивних та дезадаптивних змін у психіці військовослужбовця внаслідок дії на неї бойового стресу. Під

дезадаптивними змінами ми розуміємо виникнення психічних відхилень у емоційно-вольовій сфері, таких як: надмірна тривога, депресивні ознаки або соціальна дезадаптація. Під адаптивними формуванням якостей особистості дозволяють їй ефективніше взаємодіяти з суспільством. Наприклад, внаслідок участі в бойових діях індивід став сміливіше та впевненішим у собі. Розглянуто соціально-психологічні характеристики вибірки досліджуваних, здійснено підбір емпіричних методик, відштовхуючись від мети дослідження, наведено основний дизайн експерименту.

2.1. Характеристика вибірки досліджуваних, фактори які прямо або опосередковано можуть впливати на результати

Під час військової мобілізації 2022 року не проводилося ніякого спеціального якісного психологічного добору кандидатів на військову службу. Висловлюючись науковою мовою - це була рандомізована вибірка переважно чоловіків різного віку та різного соціального статусу. При відборі чоловіків враховувалися такі характеристики, як вік від 25-60 років, наявність бажання служити в ЗСУ, наявність необхідної військової спеціальності та наявність на той час необхідного бойового досвіду. На практиці кандидату до військової служби у підрозділі могло бути 19 років, бо він проходив строкову службу та за власним бажанням його могли зарахувати до бойового підрозділу. Щоб краще зрозуміти армію зразка 2022 року, потрібно зрозуміти соціальний контекст. До Територіального центру комплектування та соціальної підтримки (надалі – ТЦКтаСП) були черги з чоловіків, які прагнули прийняти участь в захисті Батьківщини, національне піднесення та патріотизм зіграв позитивну роль для психіки добровольців. Хоч вони всі мали формальний статус мобілізованих, але вступили до лав Збройних Сил України добровільно та керуючись власним індивідуальним сенсом, що надавало наснаги виконувати бойові завдання та слугувало профілактикою депресивних розділів та ПТСР. Військовим аплодували на вулиці, багато в чому забезпечення армії трималося

на волонтерах, війна була спільної національною справою. Кожен військовослужбовець відчував підтримку суспільства та власної родини, що служило захисною подушкою від впливу бойового стресу. Проводячи паралель між 2022 та 2023 роками, відчувається певне зниження підтримки ЗСУ, значний відтік добровольців в суспільстві, точиться дискусія про нецільове використання бюджетних, державних коштів та зарубіжної допомоги, що негативно впливає на образ військовослужбовця Збройних Сил України. Цей дещо романтизований опис початку широкомасштабних бойових дій має на меті провести паралелі між соціальними процесами, що відбуваються в суспільстві та психологічним відчуттями військовослужбовців того часу. Узагальнюючи «військовослужбовець зразка 2022 року» - це доброволець, що має власний сенс захищати країну, він всебічно підтримуваний суспільством. Отже, проаналізуємо нашу вибірку за такими соціально-психологічними факторами:

- досвід участі в бойових діях. Наявність бойового досвіду служить певним щепленням від дії бойового стресу. Наявність досвідченого побратима в підрозділі підтримує моральний дух всього підрозділу, дозволяє військовослужбовцям перейняти досвід досвідченого солдата;

- наявність родини або відсутність родини є основним мотивуючим або демотивуючим фактором для військовослужбовців. Дослідник цінностей М.Рокич визначає цінність як фіксовану установку через яку індивід інтерпретує події власного життя. Так, згода і злагода в родині надає військовослужбовцю сенс та певну резистентність до стресу. Переживання, пов'язані з родиною та накладені на постійні складнощі військової служби, призводять до випадків самовільного залишення частини (*надалі – СЗЧ*), депресії або навіть до суїцидальних спроб. Важливою але часто ігноруємо частиною роботи офіцера з морально-психологічного забезпечення є робота з родиною військовослужбовця. В майбутній реформованій та професійній Українській армії завдання роботи з родиною військовослужбовця відповідних служб та посадових осіб повинно займати чинне місце;

- вік військовослужбовця. Психологічні вікові особливості мають визначальне значення для побудови педагогічного процесу в Українській армії. Так, в армії проходить постійне навчання та перенавчання цивільних спеціальностей, залагодження особового складу бойового підрозділу. Військовослужбовець проходить період адаптації до служби в ЗСУ, а після звільнення період адаптації до цивільного життя. Вікові особливості впливають на швидкість проходження цих стадій, його індивідуально психологічні риси + вікові особливості або сприяють вище описаним процесам або шкодять їм;

- фізичне здоров'я військовослужбовця. У військовий час мають місце три великі групи. Ці особи мають різну ступінь придатності до військової служби, так є: придатні, обмежено придатні у військовий час та не придатні до військової служби. Закономірним є рівень фізичної підготовки та банальна відсутність хронічних хвороб, що впливає на якість служби окремо взятого військовослужбовця. Так, як військовослужбовець може мати проблеми із опорно-руховим апаратом, звичайний черговий наряд йому приносить фізичний біль, а регулярні постійні наряди дають психічне та фізичне навантаження, яке порівняне з дією бойового стресу. До нашої вибірки потрапило дві категорії військовослужбовців, що обмежено придатні у військовий час та придатні до військової служби;

- статеві відмінності. Україна є європейською державою, що постійно долучається до міжнародних конвенцій про рівні права та можливості чоловіків та жінок. Так, починаючи з 2020 року, спостерігається різкий ріст жінок у лавах Збройних Сил України. Сподіваємося, що різні штучні обмеження щодо служби жінок, їх участі в захисту Батьківщини з часом зникнуть. Нас цікавить психологічний аспект переживання бойового стресу у військовослужбовців жіночої статі [13,15,24,25,38,39];

- звання військовослужбовця. Збройні Сил України є суворо ієрархізованою державною організацією, яка забезпечує оборону країни. Діяльність в ЗСУ чітко регламентована Статутом Збройних Сил України та

іншими законодавчими військовими актами, які регулюють всі сторони життя військовослужбовця. Так, відповідно до звання та посади в Збройних Силах України розподіляються зони відповідальності, права та повноваження посадових осіб. Відповідно до цього розподіляється і відповідальність командирів за збереження життя та здоров'я особового складу та підлеглих. Їх навченість та морально-психологічний стан виступає додатковим психологічним навантаження на психофізичний апарат військовослужбовця.

Основою для виділення вище вказаних факторів послужила робота О.Блінова «Психологія бойового стресу» [8,9,10].

Загалом у дослідження було включено 100 військовослужбовців Збройних Сил України, 30 з них мають досвід бойових дій та раніше зазнали до себе впливу бойового стресу. До вибірки досліджуваних увійшли особи обох статей (у вибірці 100 військовослужбовців - 84 чоловіків та 16 жінок). Усі вступили до Збройних Сил України добровільно. Вік досліджуваних осіб в діапазоні від 25 до 60 років.

Наведені вище якісні показники в таблиці у кількісному вимірі.

Таблиця 3

Характеристика вибірки досліджуваних

Фактор	Розподіл військовослужбовців за ознакою	Кількість
Стать	Жіноча	16
	Чоловіча	84
Цивільний статус	Офіційний шлюб	40
	Цивільний шлюб	40
	Не одружені/ не заміжні	20
Досвід бойових дій	Мають досвід бойових дій	30
	Не мають досвіду бойових дій	70
Звання	Офіцери	5
	Сержанти	15
	Солдати	80
Фізичне здоров'я	Обмежено придатні у військовий час	30
	Придатні до військової служби	70
Вік	25-30	30
	30-40	45
	40-60	15

Отже, при аналізі вибірки були виділені такі соціально-психологічні фактори як: стать досліджуваного, вік, цивільний статус, досвід участі в бойових діях, військове звання, фізичне здоров'я. Ці параметри ми будемо аналізувати в контексті отриманих результатів тестування наслідків бойового стресу.

2.2. Добір методик емпіричного дослідження адаптивних та дезадаптивних змін у психіці військовослужбовця

При доборі методик психологічного дослідження військовослужбовців важливо враховувати вікові обмеження, методики їх валідності та достовірність. У своїй роботі ми керувалися рекомендаціями щодо психологічного вивчення особового складу.

При проведенні тестування офіцеру-психологу необхідно дотримуватися наступних вимог:

- не змінювати інструкції, матеріали, час, відведений для проходження тестування, або вносити в стандартизовану процедуру інші зміни;
- дотримуватись точного виконання інструкцій до тестів;
- не висловлювати своє ставлення до обстежуваного;
- обстеження рекомендовано проводити тільки при гарному фізичному і психоемоційному стані особового складу.

Тестування особового складу краще планувати на ранкові години, не слід проводити тестування після несення служби у нарядах, виконання робіт (якщо психолог не має на меті вивчити їх вплив на психофізіологічний стан військовослужбовців) [53].

Під час тестування особового складу важливо створити зручну та дружню атмосферу, перед тестуванням бажано індивідуально познайомитися з кожним військовослужбовцем для створення дружньої довірливої атмосфери. Військовослужбовцю повідомляється, що тестування є

конфіденційним, але узагальнені результати тестів будуть донесені до командирів підрозділу. Конфіденційність порушується у випадку, коли військовослужбовець несе загрозу собі або іншим, а також у разі виявлення тяжкої психологічної патології.

Для психологічного вивчення особового складу військовослужбовців ми взяли за основу рекомендовану соціально-психологічним центром Міністерством оборони України методика вивчення особового складу «ЛІДЕР-1».

Система психологічної діагностики «ЛІДЕР-1» (надалі – СПД «ЛІДЕР-1») призначена для якісного професійно-психологічного добору кандидатів до заміщення на посади офіцерського складу ланки взвод-рота (батарея)-батальйон (дивізіон), а також для діагностики індивідуально-психологічних якостей військовослужбовців інших категорій в системі професійно-психологічного вивчення [53].

СПД «ЛІДЕР-1» складається з 8 тестів, серед яких ми обрали два. Серед них методика оцінки адаптаційних здібностей особистості «Адаптивність-200» (надалі – БОО «Адаптивність-200») та методика особистісного опитувальника Ганса Юргена Айзенка (адаптований варіант Айзенка). Логіка такого вибору зумовлена метою та завданнями наукового дослідження. Так, методика БОО «Адаптивність-200» за прямим своїм призначенням вимірює адаптованість військовослужбовця до умов військової служби та прогнозує здатність індивіда переносити вплив бойового стресу на свій психічний апарат. Нижче ми подаємо таблицю з тестовими методиками, які ми використали під час наукового дослідження.

2.2.1. БОО «Адаптивність-200»

Мета: опитувальник призначений для вивчення деяких соціально-психологічних і індивідуальних характеристик особистості, що відображають інтегральні особливості психічного і соціального розвитку.

Процедура проведення: тест є частиною комплексної методики «Лідер-1», проводиться індивідуально, за попередньої бесідою з військовослужбовцем, під час проходження тесту присутній психолог для вирішення ускладнень, які виникають у військовослужбовця під час проходження тесту.

Інструкція:

Зараз досліджуватимуться деякі Ваші особистісні особливості. Опитувальник містить 200 тверджень (питань) про життя, роботу, відносини у сім'ї, інтереси і схильності. Ваше завдання полягає у тому, щоб визначити своє відношення до кожного твердження, тобто погодитися або не погодитися з ним. Якщо Ви погоджуєтесь з твердженням, то дайте відповідь „так”. Якщо Ви не згодні – відповідь „ні”.

Правильних або неправильних відповідей тут бути не може, тому довго не замислюйтеся над питанням – давайте відповідь, виходячи з того, що більше відповідає Вашому характеру або уявленню про самого себе.

Текст опитувальника

№	Питання
1	Буває, що я серджуся
2	Зазвичай вранці я прокидаюся свіжим і відпочившим
3	Зараз я приблизно так само працездатний, як і завжди
4	Доля безумовно несправедлива до мене
5	Запори у мене бувають дуже рідко
6	Часом мені дуже хотілося покинути свій дім
7	Часом у мене бувають напади сміху або плачу, з якими я ніяк не можу впоратись
8	Мені здається, що мене ніхто не розуміє
9	Вважаю, що якщо хтось заподіяв мені зло, я повинен йому відповісти тим же
10	Іноді мені в голову приходять такі нехороші думки, що краще про них нікому не розказувати
11	Мені важко зосередитися на якому-небудь завданні або роботі
12	У мене бувають дуже дивні і незвичайні переживання
13	У мене були відсутні неприємності через мою поведінку
14	В дитинстві я скоював дрібні крадіжки
15	Буває, у мене з'являється бажання ламати або крушити все навколо
16	Бувало, що я цілими днями або навіть тижнями нічого не міг робити, тому що ніяк не міг примусити себе взятися до роботи
17	Сон у мене переривчастий і неспокійний
18	Моя сім'я відноситься з несхваленням до тієї роботи, яку я обрав
19	Бували випадки, що я не виконував своїх обіцянок
20	Голова у мене болить часто
21	Раз на тиждень або частіше я без жодної видимої причини раптово відчуваю жар у всьому тілі
22	Було б добре, якби майже всі закони відмінили
23	Стан мого здоров'я майже такий же, як у більшості моїх знайомих (не гірше)
24	Зустрічаючи на вулиці своїх знайомих або шкільних друзів, з якими я давно не бачився, я вважаю за краще проходити осторонь від них, якщо вони зі мною не заговорюють першими

25	Більшості людей, які мене знають, я подобаюся
26	Я людина товариська
27	Іноді я так наполягаю на своєму, що люди втрачають терпіння
28	Значну частину часу настрій у мене пригнічений
29	Тепер мені важко сподіватися на те, що я чого-небудь досягну у житті
30	У мене мало впевненості в собі
31	Іноді я кажу неправду
32	Зазвичай я вважаю, що життя – гарна річ
33	Я вважаю, що більшість людей здатна збрехати, щоб просунутись по службі
34	Я охоче беру участь у зібраннях, зборах і інших суспільних заходах
35	Я сварюся з членами моєї сім'ї дуже рідко
36	Іноді у мене виникає сильне бажання порушити правила пристойності або кому-небудь нашкодити
37	Найважча боротьба для мене - це боротьба з самим собою
38	М'язові судоми або сіпання у мене бувають у край рідко (або майже не бувають)
39	Я досить байдужий до того, що зі мною буде
40	Іноді, коли я не добре себе відчуваю я буваю дратівливим
41	Значну частину часу у мене таке відчуття, що я зробив щось не те або навіть щось погане
42	Деякі люди до того полюбляють командувати, що мені так і кортить робити все наперекір, навіть якщо я знаю, що вони мають рацію
43	Я часто вважаю себе зобов'язаним відстоювати те, що вважаю справедливим
44	Моя мова зараз така ж як завжди (не швидше і не повільніше, немає ні хрипоти, ні виразності)
45	Я вважаю, що моє сімейне життя таке ж добре, як у більшості моїх знайомих
46	Мене в край зачіпає, коли мене критикують або лають
47	Іноді у мене буває таке відчуття, що я просто повинен нанести ушкодження собі або кому-небудь іншому
48	Моя поведінка значною мірою визначається звичаями тих, хто мене оточує
49	В дитинстві у мене була така компанія, де всі прагнули стояти один за одного
50	Іноді мені так і кортить з ким-небудь затіяти бійку
51	Бувало, що я казав про речі, в яких не розбираюся
52	Зазвичай я засинаю спокійно і мене не турбують ніякі думки
53	Останні декілька років я відчуваю себе добре
54	У мене ніколи не було ні припадків, ні судом
55	Зараз моя вага постійна (я не худну і не повнішаю)
56	Я вважаю, що часто мене карали несправедливо
57	Я легко можу розплакатись
58	Я мало втомлююся
59	Я був би досить спокійний, якби у кого-небудь з моєї сім'ї були неприємності через порушення закону
60	З моїм розумом твориться щось недобре
61	Щоб приховати свою сором'язливість мені доводиться докладати великі зусилля.
62	Напади запаморочення у мене бувають дуже рідко (або майже не бувають)
63	Мене турбують сексуальні (статеві) питання
64	Мені важко підтримувати розмову з людьми, з якими я тільки що познайомився
65	Коли я намагаюся щось зробити, то часто помічаю, що у мене тремтять руки
66	Руки у мене такі ж спритні і моторні, як і раніше
67	Велику частину часу я відчуваю загальну слабкість
68	Іноді, коли я збентежений я сильно вкриваюся потом і мене це дратує

69	Буває, що я відкладаю на завтра те, що повинен зробити сьогодні
70	Думаю, що я людина приречена
71	Бували випадки, що мені було важке утриматися від того, щоб що-небудь не поцупити в кого-небудь або де-небудь, наприклад у магазині
72	Я зловживав спиртними напоями
73	Я часто про що-небудь турбуюся
74	Мені б хотілося бути членом декількох гуртків або зборів
75	Я рідко задихаюся, і у мене не буває сильного серцебиття
76	Все своє життя я суворо дотримуюсь принципів, заснованих на почутті обов'язку
77	Траплялося, що я перешкоджав або поступав наперекір людям просто із принципу, а не тому, що справа була дійсно важливою
78	Якщо мені не загрожує штраф і машин поблизу немає, я можу перейти вулицю там, де бажаю, а не там де потрібно
79	Я завжди був незалежним і вільним від контролю з боку сім'ї
80	У мене бували періоди такої сильної стурбованості, що я навіть не міг всидіти на місці
81	Часто мої вчинки тлумачилися не вірно
82	Мої батьки і (або) інші члени моєї сім'ї прискіпуються до мене більше, ніж треба
83	Хтось керує моїми думками
84	Люди байдужі до того, що з тобою трапиться (переробити)
85	Мені подобається бути в компанії, де всі жартують один над одним
86	В школі я засвоював матеріал повільніше, ніж інші
87	Я цілком впевнений у собі
88	Нікому не довіряти – найбезпечніше
89	Раз на тиждень або частіше я буваю дуже збудженим і схвилованим
90	Коли я знаходжуся в компанії, мені важко знайти відповідну тему для розмови
91	Мені легко примусити інших людей боятися мене, і іноді я це роблю ради забави
92	У грі я вважаю за краще вигравати
93	Безглуздо засуджувати людину, яка обдурила того, хто сам дозволяє себе обдурювати
94	Хтось намагається впливати на мої думки
95	Я щодня випиваю багато води
96	Щасливіше всього я буваю наодинці
97	Я обурююся кожного разу, коли дізнаюся, що злочинець з якої-небудь причини залишився безкарним
98	У моєму житті був один або декілька випадків, коли я відчував, що хтось за допомогою гіпнозу примушує мене скоювати ті або інші вчинки
99	Я дуже рідко починаю розмову з людьми першим
100	У мене ніколи не було зіткнень із законом
101	Мені приємно мати серед своїх знайомих значних людей, це як би додає мені вагу у власних очах
102	Іноді без жодної причини у мене раптом наступають періоди незвичайної веселості
103	Життя для мене майже завжди пов'язано з напругою
104	У школі мені було дуже важко виступати перед класом
105	Люди проявляють по відношенні до мене стільки співчуття і симпатії, наскільки я заслуговую
106	Я відмовляюся грати в деякі ігри, тому що це у мене погано виходить
107	Мені здається, що я знаходжу друзів з такою ж легкістю, як і інші
108	Мені неприємно, коли навколо мене є люди
109	Як правило, мені не везе
110	Мене легко збити з пантелику

111	Деякі з членів моєї сім'ї скоювали вчинки, які мене лякали
112	Іноді у мене бувають напади сміху або плачу, з якими я ніяк не можу впоратись
113	Мені важко приступити до виконання нового завдання або розпочати нову справу
114	Якби люди не були налаштовані проти мене, я досягнув би у житті набагато більшого
115	Мені здається, що мене ніхто не розуміє
116	Серед моїх знайомих є люди, які мені не подобаються
117	Я легко втрачаю терпіння з людьми
118	Часто у новій обстановці я переживаю почуття тривоги
119	Часто мені хочеться померти
120	Іноді я такий збуджений, що мені важко заснути
121	Часто я переходжу на іншу сторону вулиці, щоб уникнути зустрічі з тим, кого я побачив
122	Бувало, що я кидав почату справу, оскільки боявся, що я не справлюся з нею
123	Майже щодня трапляється що-небудь, що лякає мене
124	Навіть серед людей я зазвичай відчуваю себе самотнім
125	Я переконаний, що існує лише одне єдине правильне розуміння значення життя
126	В гостях я частіше сиджу де-небудь осторонь або розмовляю з ким-небудь одним, ніж беру участь у загальних розвагах
127	Мені часто кажуть, що я запальний
128	Буває, що я з ким-небудь пліткую
129	Часто мені неприємно, коли я намагаюся застерегти кого-небудь від помилок, а мене розуміють неправильно
130	Я часто звертаюся до людей за порадою
131	Часто, навіть тоді, коли усе для мене складається добре, я відчуваю що мені усе байдуже
132	Мене досить важко вивести з себе
133	Коли я намагаюся вказати людям на їх помилки або допомогти вони часто розуміють мене неправильно
134	Зазвичай я спокійний, і мене нелегко вивести з душевної рівноваги
135	Я заслуговую суворого покарання за свою провину
136	Мені притаманно так сильно переживати свої розчарування, що я не можу примусити себе не думати про них
137	Часом мені здається, що я ні на що не здатний
138	Бувало, що під час обговорення деяких питань я, особливо не замислюючись, погоджувався з думкою інших
139	Мене дуже турбують різного роду нещастя
140	Мої переконання і погляди непохитні
141	Я вважаю, що можна не порушуючи закон спробувати знайти в ньому лазівку
142	Є люди, які мені настільки неприємні, що я в глибині душі радію, коли вони одержують прочухан за що-небудь
143	У мене бували періоди, коли через хвилювання я втрачав сон
144	Я відвідую різні суспільні заходи, тому що це дозволяє бути мені серед людей
145	Можна пробачити людям порушення тих правил, які вони вважають нерозсудливими
146	У мене є погані звички, які є настільки сильними, що боротися з ними просто марно
147	Я охоче знайомлюся з новими людьми
148	Буває, що непристойний жарт у мене викликає сміх
149	Якщо справа йде у мене погано, то мені відразу хочеться все кинути
150	Я вважаю за краще діяти відповідно до власних планів, а не слідувати вказівкам інших
151	Мені подобається, коли оточуючі знають мою точку зору.

152	Якщо я погані думки про людину або навіть зневажаю її, я мало прагну приховати це від неї
153	Я людина нервова і легко збудлива
154	Все у мене виходить погано, не так як треба
155	Майбутнє здається мені безнадійним
156	Люди досить легко можуть змінити мою думку, навіть якщо до цього вона здавалася мені остаточною
157	Кілька разів на тиждень у мене буває таке відчуття, що повинно трапитися щось жахливе
158	Значну частину часу я відчуваю себе втомленим
159	Я люблю бути на вечірках і просто в компаніях
160	Я прагну ухилитися від конфліктів і скрутних ситуацій
161	Мене дуже дратує те, що я забуваю, куди кладу речі
162	Пригодницькі розповіді мені подобаються більше, ніж розповіді про любов
163	Якщо я захочу зробити щось, але оточуючі вважають, що цього робити не варто, я можу легко відмовитися від своїх намірів
164	Безглуздо засуджувати людей, які прагнуть урвати від життя все, що можуть
165	Мені байдуже, що про мене думають інші
166	Я абсолютно не пристосований до військової служби і це мене дуже лякає
167	Я переконаний, що чоловіки повинні служити у Збройних Силах тільки за власним бажанням
168	Останнім часом у мене все частіше і частіше трапляються „промахи” і невдачі по службі.
169	Найбільші труднощі для мене під час служби – це необхідність підкорятися командирам і начальникам
170	Тим правилам, які, на мій погляд, несправедливі, я завжди прагну протидіяти
171	Мені хотілося б випробувати себе серйозною і небезпечною справою
172	Мене довго не залишає відчуття образи, заподіяне товаришами
173	Жити за військовим розпорядком для мене просто нестерпно
174	Я сумніваюся, що зможу зі своїм здоров'ям витримати всі навантаження військової служби
175	Я заздрю тим, хто зміг ухилитися від військової служби
176	Я відчуваю все більше і більше розчарувань по відношенню до моєї військової спеціальності
177	Я часто розгублююся у складних і небезпечних ситуаціях
178	Мені хотілося б служити у ВДВ або частинах спеціального призначення
179	Із службою у мене ніщо не виходить (не „клеїться”). Часто думаю: „не моя це справа”
180	Коли мною хтось командує, це викликає у мене відчуття протесту
181	Мені завжди було важко пристосовуватися до нового колективу
182	Під час подальшої служби я був би не проти послужити там, де небезпечно і де ведуться бойові дії
183	Присяга на вірність Вітчизні у сучасних умовах втратила свою актуальність
184	Мені завжди було нелегко пристосовуватися до нових умов життя
185	У складних ситуаціях я не можу швидко приймати правильні рішення
186	Я упевнений, що в майбутньому не стану укладати або продовжувати контракт на продовження військової служби
187	У мене бувають періоди похмурої дратівливості, під час яких я „зриваю зло” на оточуючих
188	Я насилу витримую фізичні навантаження, пов'язані з моєю професійною діяльністю

189	Я достатньо спокійно відношуся до необхідності брати участь в тривалих і небезпечних відрядженнях
190	Навряд чи я схочу присвятити все своє життя військовій професії (продовжити контракт, залишитися на службу за контрактом, поступити у військове училище)
191	„За компанію” з товаришами я можу прийняти неабияку кількість алкоголю (перевищити свою звичайну „норму”)
192	У компаніях, де я часто буваю, друзі іноді палять „травичку”. Я їх за це не засуджую
193	Останнім часом, щоб не „зірватися”, я був вимушений приймати заспокійливі ліки
194	Мої батьки (родичі) часто виказували побоювання у зв'язку з моїми випивками
195	Немає нічого поганого, коли люди намагаються випробувати на собі незвичайні стани, приймаючи деякі речовини
196	У стані агресії я здатний багато на що
197	Я крутий і жорстокий з оточуючими
198	Якщо хтось заподіяв мені зло, я вважаю зобов'язаним відплатити йому тим же („око за око, зуб за зуб”)
199	Можна погодитися з тим, що я не дуже схильний виконувати багато наказів, вважаючи їх безрозсудними
200	Я думаю, що будь-яке положення законів і військових статутів можна тлумачити двояко

Ключі до опитувальника

Шкали	„ТАК”	„НІ”
Достовірність		1, 10, 19, 31, 51, 69, 78, 92, 101, 116, 128, 138, 148
Поведінкова регуляція (ПР)	4, 6, 7, 8, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 28, 29, 30, 36, 37, 39, 40, 41, 47, 57, 60, 63, 65, 67, 68, 70, 73, 80, 82, 83, 84, 86, 89, 94, 95, 96, 98, 102, 103, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 127, 129, 131, 135, 136, 137, 139, 143, 146, 149, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 161, 162	2, 3, 5, 23, 25, 32, 38, 44, 45, 52, 53, 54, 55, 58, 62, 66, 75, 87, 105, 132, 134, 140
Комунікативний потенціал (КП)	9, 24, 27, 43, 46, 61, 64, 81, 88, 90, 99, 104, 106, 114, 121, 126, 133, 142, 151, 152	26, 34, 35, 48, 49, 74, 85, 107, 130, 144, 147, 159
Морально-етична нормативність (МН)	14, 22, 33, 42, 50, 56, 59, 71, 72, 77, 79, 91, 93, 141, 145, 150, 164, 165	13, 76, 97, 100, 160, 163
Військово-професійна спрямованість (ВПС)	166, 167, 168, 169, 170, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 190	171, 178, 182, 189
Схильність до девіантних форм поведінки (ДАП)	6, 9, 14, 15, 22, 36, 39, 42, 47, 50, 56, 59, 71, 72, 91, 93, 117, 127, 141, 145, 151, 152, 164, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200	13, 100, 163.
Суїцидальний ризик	4, 8, 10, 28, 29, 39, 41, 47, 70, 84, 115, 119, 124, 136, 137, 149, 154, 155	32, 105

Шкала достовірності:

Якщо загальна кількість балів дорівнює або перевищує 10, то

висвічується інформація: **результати слід вважати необ'єктивними внаслідок прагнення випробовуваного якомога більше відповідати соціально бажаному типу особистості.**

$$\text{РІВЕНЬ СТІЙКОСТІ ДО БОЙОВОГО СТРЕСУ (РСБС)} = \text{ПР (сирі бали)} + \text{КП (сирі бали)} + \text{МН (сирі бали)}$$

Переведення значень сирих балів РСБС у стени

Найменування показника	С т е н и									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сирі значення 4-го рівня „Адаптивність”	≥ 87	75-86	63-74	51- 62	40- 50	31- 39	25- 30	21- 24	18- 20	≤ 17

Інтерпретація значень РСБС у стенах

БОО	С т е н и	Рівень стійкості до бойового стресу
ОАП		
≥ 87	1	4 – низька стійкість до бойового стресу
75-86	2	
63-74	3	3 – задовільна стійкість до бойового стресу
51-62	4	
40-50	5	2 – достатня стійкість до бойового стресу
31-39	6	
25-30	7	
21-24	8	1 – висока стійкість до бойового стресу
18-20	9	
≤17	10	

1-Й РІВЕНЬ СТІЙКОСТІ ДО БОЙОВОГО СТРЕСУ. Високий рівень розвитку адаптаційних можливостей особистості. Повністю відповідає вимогам, що пред'являються до військовослужбовців в умовах бойової діяльності.

2-Й РІВЕНЬ СТІЙКОСТІ ДО БОЙОВОГО СТРЕСУ. Достатній рівень розвитку адаптаційних можливостей особистості. В основному відповідає вимогам, що пред'являються до військовослужбовців в умовах бойової діяльності.

3-Й РІВЕНЬ СТІЙКОСТІ ДО БОЙОВОГО СТРЕСУ. Задовільний рівень розвитку адаптаційних можливостей особистості. Мінімально відповідає вимогам, що пред'являються до військовослужбовців в умовах бойової діяльності.

4-Й РІВЕНЬ СТІЙКОСТІ ДО БОЙОВОГО СТРЕСУ. Недостатній рівень розвитку адаптаційних можливостей особистості. Не відповідає вимогам, що пред'являються до військовослужбовців в умовах бойової діяльності.

Переведення у стени результатів, отриманих за шкалами

Стени	Основні шкали БОО			Додаткові шкали БОО		
	ПР	КП	МН	ВПС	ДАП	СР
1	≥ 57	≥ 23	≥ 17	18 - 25	≥ 25	≥ 15
2	56-46	22-20	16	16-17	21-24	14-10
3	45-35	19-18	15-14	14-15	18-20	9-7
4	34-27	17-15	13-12	11-13	15-17	6-5
5	26-19	14-13	11-10	8-10	12-14	4
6	18-13	12-11	9-8	5-7	10-11	3
7	12-9	10-9	7	4	8-9	2
8	8-6	8-7	6-5	2-3	6-7	1
9	5	6	4	1	4-5	0
10	0-4	0-5	0-3	0	0-3	0

При значеннях шкали (Д = 0 - 5 балів) – ВИСОКА достовірність результатів обстеження.

При значеннях шкали (Д = 6 - 9 балів) – ДОСТАТНЯ достовірність результатів обстеження. Окремі ознаки соціальної бажаності.

При значеннях шкали (Д ≥ 10 балів) – результати обстеження НЕДОСТОВІРНІ. Формулювання висновку не уявляється можливим. Потрібне додаткове поглиблене обстеження.

1. Шкала поведінкової регуляції

Стени	Інтерпретація значень шкали ПР
10-8 стенив	Високий рівень нервово-психічної стійкості і поведінкової регуляції. Високий рівень працездатності, у тому числі і в умовах вираженого стресу. Висока толерантність до несприятливих психічних і фізичних навантажень.
7 стенив	Достатньо високий рівень нервово-психічної стійкості і поведінкової регуляції. Достатньо високий рівень працездатності, у тому числі і в ускладнених умовах діяльності. Достатньо висока толерантність до психічних і фізичних навантажень. Достатньо висока стійкість до дії стрес-чинників.
6 стенив	Достатній рівень нервово-психічної стійкості і поведінкової регуляції. Достатній рівень працездатності, у тому числі і в ускладнених умовах діяльності. Достатня толерантність до психічних і фізичних навантажень. Достатня стійкість до дії стрес-чинників.
5 стенив	В цілому достатній рівень нервово-психічної стійкості і поведінкової регуляції. Стійкий рівень працездатності у звичних умовах життєдіяльності. При тривалій дії явних психічних навантажень можливо тимчасове погіршення якості діяльності.
4 стени	Депо понижений рівень нервово-психічної стійкості і поведінкової регуляції. Нестабільний рівень працездатності, що особливо проявляється в ускладнених умовах діяльності. Адаптація до нових і незвичайних умов життєдіяльності ускладнена і може супроводжуватися тимчасовим погіршенням функціонального стану організму.
3 стени	Окремі ознаки нервово-психічної нестійкості і порушення поведінкової регуляції. Недостатня толерантність до психічних і фізичних навантажень. Адаптація до нових умов життєдіяльності, як правило, ускладнена і може супроводжуватися тривалим погіршенням функціонального стану організму і

	професійної працездатності. При надзвичайно високих психічних навантаженнях можливий зрив професійної діяльності.
2 стени	Виражені ознаки нервово-психічної нестійкості і порушення поведінкової регуляції. Низька толерантність до психічних і фізичних навантажень. Адаптація до нових умов життєдіяльності протікає хворобливо. Можливе тривале і виражене погіршення функціонального стану організму. Рівень професійної працездатності у даний період часу низький. При посиленні психічних навантажень достатньо вірогідний зрив професійної діяльності.
1 стени	Вкрай високий рівень нервово-психічної нестійкості. Ознаки граничних нервово-психічних розладів. Вкрай низька толерантність до психічних і фізичних навантажень. Адаптація до нових умов життєдіяльності протікає дуже хворобливо з тривалим і вираженим погіршенням функціонального стану організму. Працездатність у даний період часу різко знижена. Посилення психічних навантажень приводить до зриву професійної діяльності.

2. Шкала комунікативного потенціалу

Стени	Інтерпретація значень шкали КП
10-8 стенів	Високий рівень комунікативних здібностей. Швидко адаптується у новому колективі. Легко встановлює контакти з оточуючими. У міжособистісному спілкуванні неконфліктний. Завжди адекватно оцінює свою роль і правильно будує між персональні взаємостосунки у колективі.
7 стенів	Достатньо високий рівень комунікативних здібностей. Достатньо швидко адаптується у новому колективі. При встановленні міжособистісних контактів з оточуючими, як правило, не зазнає труднощів. У спілкуванні не конфліктний. У більшості випадків адекватно оцінює свою роль в колективі. На критику реагує адекватно. Достатня здатність до корекції поведінки.
6 стенів	Достатній рівень комунікативних здібностей. Достатньо швидко адаптується у новому колективі. При встановленні міжособистісних контактів з оточуючими, як правило, не зазнає труднощів. У спілкуванні не конфліктний. У більшості випадків адекватно оцінює свою роль в колективі. На критику реагує адекватно. Достатня здатність до корекції поведінки.
5 стенів	Рівень комунікативних здібностей середній. У цілому без особливих ускладнень адаптується до нового колективу. При встановленні міжособистісних контактів з оточуючими іноді може неправильно будувати стратегію своєї поведінки. Разом з тим, до критичних зауважень відноситься адекватно, здатний коригувати свою поведінку. У спілкуванні не конфліктний. Достатньо адекватно оцінює свою роль у колективі.
4 стени	Задовільний рівень комунікативних здібностей. На початковому етапі адаптації до нового колективу можуть виникати ускладнення. Не завжди правильно будує між персональні взаємостосунки, зважаючи на деяку неадекватність самооцінки. На критичні зауваження на свою адресу в основному реагує адекватно, хоча і дещо хворобливо. В цілому здатний до корекції своєї поведінки.
3 стени	Понижений рівень комунікативних здібностей. Наявність окремих ознак акцентуації характеру. На початковому етапі адаптації до нового колективу виникають значні ускладнення. Між персональні взаємостосунки (як по горизонталі, так і по вертикалі) часто будує неправильно. Хворобливо реагує на критику. Недостатньо розвинута здатність до корекції своєї поведінки.
2 стени	Рівень комунікативних здібностей низький. Наявність ознак акцентуації характеру. Початковий етап адаптації до нового колективу розтягнутий у часі і,

	як правило, протікає вельми хворобливо. Часто виникають ускладнення в побудові міжособистісних контактів з оточуючими, зважаючи на наявність неадекватної самооцінки. Схильність до підвищеної конфліктності. Хворобливо реагує на критику. Фіксований на образах, що заподіяні йому оточуючими. Недостатньо розвинута здатність до корекції поведінки.
1 стень	Вкрай низький рівень комунікативних здібностей. Наявність виражених ознак акцентуації характеру. Адаптація до нового колективу протікає тривало і украй хворобливо. Постійно випробовує утруднення в побудові міжособистісних контактів з оточуючими. Високий рівень конфліктності. Колективом, як правило, відкидаємо. Фіксований на образах, заподіяних оточуючими, унаслідок чого схилений до ірраціональних вчинків. Вкрай низька здатність до корекції поведінки.

3. Шкала морально-етичної нормативності

Стени	Інтерпретація значень шкали МН
10-9 стенів	Дуже високий рівень соціалізації. Суворо орієнтований на загальноприйняті і соціально схвалювані норми поведінки. Суворо дотримується корпоративних вимог. У повсякденній діяльності групові інтереси ставить вище особистісних. Виражені альтруїстські якості.
8 стенів	Високий рівень соціалізації. Суворо орієнтований на загальноприйняті і соціально ухвалені норми поведінки. Схильний дотримуватися корпоративних вимог. У повсякденній діяльності групові інтереси ставить вище особистісних.
7 стенів	Достатньо високий рівень соціалізації. Орієнтований на дотримання загальноприйнятих і соціально ухвалених норм поведінки. Дотримується корпоративних вимог. У повсякденній життєдіяльності групові інтереси, як правило, переважають над особистісними інтересами.
6 стенів	Достатній рівень соціалізації. У цілому орієнтований на дотримання загальноприйнятих і соціально ухвалених норм поведінки. У цілому дотримується корпоративних вимог. В повсякденній життєдіяльності групові інтереси, як правило, переважають над особистісними інтересами.
5 стенів	В цілому достатній рівень соціалізації. Прагне дотримуватися загальноприйнятих і соціально ухвалених норм поведінки. У повсякденній життєдіяльності групові інтереси, як правило, переважають над особистісними інтересами.
4 стени	Задовільний рівень соціалізації. Не завжди орієнтований на дотримання загальноприйнятих і соціально ухвалених норм поведінки. У повсякденній життєдіяльності особистісні інтереси, як правило, переважають над груповими.
3 стени	Недостатній рівень соціалізації. В цілому не прагне дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки і соціально ухвалених вимог. В повсякденній життєдіяльності особистісні інтереси переважають над груповими.
2 стени	Низький рівень соціалізації. Не прагне дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки. В основному вважає за краще діяти згідно власних планів, не орієнтуючись на думку оточуючих. В повсякденній життєдіяльності переважають егоцентричні тенденції. Особистісні інтереси переважають над інтересами групи. Досягнення особистісних інтересів може здійснювати в обхід існуючих заборон і правил.
1 стень	Вкрай низький рівень соціалізації (значно відмінний від номінальних значень для даної вікової групи). Вважає за краще діяти згідно власних планів, не рахуючись з думкою оточуючих. Особистісні інтереси домінують над груповими. Для досягнення особистісних інтересів ігноруються

загальноприйняті норми і правила поведінки.

ДОДАТКОВІ ШКАЛИ БОО «АДАПТИВНІСТЬ-200»

1. Шкала військово-професійної спрямованості

Стени	Інтерпретація значень шкали ВПС
10-8 стенів	Високий рівень військово-професійної спрямованості. Виражене бажання продовжувати професійну діяльність, у тому числі і в особливих умовах.
7-6 стенів	Достатній рівень військово-професійної спрямованості. Стійка орієнтація на продовження професійної діяльності, у тому числі і в особливих умовах.
5 стенів	В цілому достатній рівень військово-професійної спрямованості. Орієнтований на продовження професійної діяльності, у тому числі і в особливих умовах.
4 стени	Недостатній рівень військово-професійної спрямованості. Не повною мірою задоволений своєю військовою професійною діяльністю і службовим призначенням. Орієнтація на продовження професійної діяльності сумнівна.
3-1 стени	Низький рівень військово-професійної спрямованості. Не задоволений своєю військовою професійною діяльністю і службовим призначенням.

2. Шкала схильності до девіантних форм поведінки

Стени	Інтерпретація значень шкали ДАП
10-6 стенів	Відсутність ознак девіантних (аддиктивної і делинквентної) форм поведінки. Відсутність ознак агресивної поведінки відносно оточуючих. Орієнтація на дотримання соціально ухвалених норм поведінки і раціональну побудову між персональних взаємостосунків з ровесниками і із старшими за віком.
5 стенів	В цілому виражені ознаки девіантних (аддиктивної і делинквентної) форм поведінки відсутні. Відмічається наявність окремих ознак нераціональної побудови між персональних взаємостосунків з ровесниками і із старшими за віком. Іноді допускає порушення соціально ухвалених норм поведінки.
4-3 стени	Відзначено наявність деяких ознак девіантних (аддиктивної і делинквентної) форм поведінки. Наявність агресивних реакцій відносно оточуючих. Схильність до нераціональної побудови між персональних взаємостосунків з ровесниками і із старшими за віком. Схильний допускати порушення соціально ухвалених норм поведінки.
2-1 стени	Наявність виразних ознак девіантних (аддиктивної і делинквентної) форм поведінки. Наявність виражених агресивних реакцій відносно оточуючих. Як правило, між персональні взаємостосунки з ровесниками і із старшими за віком будує нераціонально. Не орієнтований на дотримання соціально ухвалених норм поведінки.

3. Шкала суїцидального ризику

Стени	Інтерпретація значень шкали СР
10-6 стенів	Відсутність ознак суїцидального ризику.
5 стенів	В цілому виразних ознак суїцидальної схильності не виявлено. Наголошується наявність окремих ознак, що свідчать про певні труднощі в між персональних взаємостосунках з ровесниками і (або) із старшими по віку.
4-3 стени	Відзначена наявність окремих ознак суїцидальної схильності. За наявності зтяжної військово-професійної адаптації або труднощів у між персональних взаємостосунках з ровесниками і із старшими за віком можуть виникнути думки суїцидальної спрямованості.

2-1 стени	Відзначена наявність виразних ознак суїцидальної схильності. За наявності зтяжної військово-професійної адаптації або труднощів в між персональних взаємостосунках з ровесниками і із старшими по віку можуть виникнути думки про суїцидальний шантаж або закінчені суїцидальні дії.
--------------	---

2.2.2. Методика діагностики самооцінки психічних станів особистісного опитувальника Ганса Юргена Айзенка (адаптований варіант методики Г.Айзенка)

Мета: Діагностика психологічного стану військовослужбовця.

Процедура проведення: тест є частиною комплексної методики «Лідер-1», проводиться індивідуально, за попередньої бесідою з військовослужбовцем, під час проходження тесту присутній психолог для вирішення ускладнень які виникають у військовослужбовця під час проходження тесту. Процедура тестування вимагає наявність ПК та встановленої програми «Лідер-1».

Інструкція:

Оцініть надані твердження, виходячи із того в якому ступені вони відображують Ваш стан, привласніть їм відповідні бали:

- стан “дуже мені підходить” - 2 бали;
- стан “не дуже мені підходить” - 1 бал;
- стан “зовсім мені не підходить” - 0 балів.

Опитувальник

№	Психічні стани
1.	Не відчуваю в собі впевненості
2.	Часто червонію із-за дрібниць
3.	Мій сон тривожний
4.	Легко впадаю у відчай
5.	Хвилююсь про неприємності, які ще не стались, а тільки існують у моїй уяві
6.	Мене лякають труднощі
7.	Люблю копирсатись в своїх недоліках
8.	Мене легко переконати
9.	Я вразливий
10.	Я з важкістю виношу очікування
11.	Часто мені здаються безвихідними положення, з яких можна знайти вихід
12.	Неприємності мене сильно засмучують, я «падаю духом»
13.	При великих неприємностях я схильний без достатнього підґрунтя обвинувачувати себе

14.	Нещастя та невдачі нічому мене не вчать
15.	Я часто відмовляюся від боротьби, вважаючи її безрезультатною
16.	Я нерідко відчуваю себе беззахисним
17.	Інколи у мене буває стан відчаю
18.	Відчуваю розгубленість перед труднощами
19.	У важкі хвилини життя інколи поводжусь як дитина, хочу, щоб мене пожаліли
20.	Вважаю недоліки свого характеру невиправними
21.	Лишаю за собою останнє слово
22.	Нерідко перериваю свого співрозмовника під час бесіди
23.	Мене легко розсердити
24.	Люблю робити зауваження іншим
25.	Хочу бути авторитетом для оточуючих
26.	Не задовольняюся меншим, хочу якомога більше
27.	Коли розгніваюся, погано себе стримую
28.	Надаю перевагу тому щоб керувати, ніж підкорюватися
29.	У мене різка грубувата жестикуляція
30.	Я мстивий
31.	Мені складно змінювати звички
32.	Нелегко переключая увагу
33.	Дуже насторожено відношусь до всього нового
34.	Мене важко переконати
35.	Нерідко у мене із голови не виходять думки, від яких потрібно звільнитися
36.	Не легко зближуюсь з людьми
37.	Мене засмучують навіть незначні порушення плану
38.	Я з небажанням іду на ризик
39.	Нерідко я проявляю упертість
40.	Гостро переживаю відхилення від прийнятого мною та звичного режиму

Обробка та інтерпретація результатів.

Підрахуйте суму балів за кожно з 4-х груп питань:

- 1) 1 -10 питань – **тривожність**;
- 2) 11 -20 питань – **фрустрація**;
- 3) 21 - 30 питань – **агресивність**;
- 4) 31 -40 питань – **ригідність**.

1. Тривожність.

0 – 7 балів – низький рівень тривожності;

8 – 14 балів – середній, допустимий рівень тривожності;

15 – 20 балів – високий рівень тривожності.

2. Фрустрація.

0 – 7 балів – високий рівень самооцінки;

8 – 14 балів – середній рівень, фрустрація має місце;

15 – 20 балів – *занижена самооцінка, невпевненість в собі, зневіреність у власні сили, як результат - схильність до розвитку негативних психічних*

станів, перевтомлення. Тенденція до запобігання труднощів, невдач, стресів і нерідко до зниження працездатності.

3. Агресивність.

0 – 7 балів – низький рівень, спокій, витримка;

8 – 14 балів – середній, рівень;

15 – 20 балів – високий рівень агресивності, нестриманість, схильність до створення проблемних ситуацій та конфліктів, як результат - тенденція до зниження працездатності, розвитку перевтоми.

4. Ригідність

0 – 7 балів – ригідність відсутня, властиві легкість та гнучкість в поведінкових реакціях і прийнятті рішень;

8 – 14 балів – середній рівень;

15 – 20 балів – сильно виражена ригідність. Існують протипоказання до зміни діяльності, та місця роботи (проходження служби), вище вказані зміни можуть знижувати самопочуття та ускладнювати процес спілкування.

2.2.3. Методика опитувальника

«Госпітальна шкала тривоги та депресії (HADS)»

Мета: виявлення ознак тривожності та депресії у індивіда.

Процедура проведення: проводиться індивідуально з кожним військовослужбовцем.

Дана шкала призначена для скринінгу тривоги депресії у соматичних пацієнтів. Вона була розроблена А.С.Зігмундом та Р.П.Снайтом у 1983 році. При створенні шкали HADS автори виключили симптоми тривоги та депресії, які можна трактувати як прояви соматичних захворювань (наприклад, запаморочення, головний біль тощо) [30]. Субшкала депресії була обрана зі списку скарг і симптомів, які часто присутні і в основному відображають ангедонічний компонент депресивних розладів. Пункти субшкали тривоги складаються на основі відповідної частини стандартизованого розділу клінічного інтерв'ю.

Інструкція: «Ігноруйте цифри та літери в лівій частині анкети. Уважно прочитайте кожне твердження та обведіть відповідну цифру ліворуч поряд із варіантом відповіді, який найбільше відповідає вашим почуттям за минулий

тиждень. Не думайте надто довго про кожне твердження. Перша відповідь, яка спадає вам на думку, завжди буде правильнішою. Час виконання 20-30 хвилин."

Питання

1. Я відчуваю напруженість, мені не по собі.
  - 3 Весь час.
  - 2 Часто.
  - 1 Час від часу, іноді.
  - 0 Зовсім не відчуваю.
2. Те, що раніше приносило мені велике задоволення, і зараз викликає у мене таке ж почуття.
  - 0 Безумовно це так.
  - 1 Напевно, це так.
  - 2 Лише в дуже малому ступені це так.
  - 3 Це зовсім не так.
3. Я відчуваю страх, здається, ніби щось жахливе може ось-ось статися.
  - 3 Безумовно це так, і страх дуже сильний.
  - 2 Це так, але страх не дуже сильний.
  - 1 Іноді, але це мене не турбує.
  - 0 Зовсім не відчуваю.
4. Я здатний розсміятися і побачити в тій чи іншій події смішне.
  - 0 Безумовно це так.
  - 1 Напевно, це так.
  - 2 Лише в дуже малому ступені це так.
  - 3 Зовсім не здатний.
5. Неспокійні думки крутяться у мене в голові.
  - 3 Постійно.
  - 2 Велику частину часу.
  - 1 Час від часу і не так часто.
  - 0 Тільки іноді.
6. Я відчуваю бадьорість.
  - 3 Зовсім не відчуваю.
  - 2 Дуже рідко.
  - 1 Іноді.
  - 0 Практично весь час.
7. Я легко можу сісти і розслабитися.
  - 0 Безумовно це так.
  - 1 Напевно, це так.
  - 2 Лише зрідка це так.
  - 3 Зовсім не можу.
8. Мені здається, що я почав все робити дуже повільно.
  - 3 Практично весь час.
  - 2 Часто.
  - 1 Іноді.
  - 0 Зовсім ні.
9. Я відчуваю внутрішнє напруження або тремтіння.
  - 0 Зовсім не відчуваю.
  - 1 Іноді.
  - 2 Часто.

- 3 Дуже часто.
 10. Я не стежу за своєю зовнішністю.
 3 Безумовно це так.
 2 Я не приділяю цьому стільки часу, скільки потрібно.
 1 Може бути, я став менше приділяти цьому уваги.
 0 Я стежу за собою так само, як і раніше.
 11. Я відчуваю непосидючість, немов мені постійно потрібно рухатися.
 3 Безумовно це так.
 2 Напевно, це так.
 1 Лише в деякій мірі це так.
 0 Зовсім не відчуваю.
 12. Я вважаю, що мої справи (заняття, захоплення) можуть принести мені почуття задоволення.
 0 Точно так само, як і зазвичай.
 1 Так, але не в тій мірі, як раніше.
 2 Значно менше, ніж зазвичай.
 3 Зовсім так не вважаю.
 13. У мене буває раптове відчуття паніки.
 3 Дуже часто.
 2 Досить часто.
 1 Не так уже часто.
 0 Зовсім не буває.
 14. Я можу отримати задоволення від гарної книги, радіо- чи телепрограми.
 0 Часто.
 1 Іноді.
 2 Рідко.
 3 Дуже рідко

Сама методика містить «Ключ», яким є субшкала Т – «тривожність»: непарні пункти 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13. Субшкала D – «депресія»: парні 2, 4 пункти, 6, 8, 10, 12, 14. Результати обробляються за таким принципом: якщо пацієнт пропустив певні пункти, перервав наповнення ваги на значний проміжок часу (кілька годин) або не відповідає встановленим вимогам, . Через деякий час тест рекомендується повторити, використовуючи новий бланк. Ця шкала складається з 14 пунктів, які поділяються на «тривога» (непарні пункти - 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13) і «депресія» (парні пункти - 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14). Кожне твердження відповідає чотирьом варіантам відповіді, що відображають ступінь тяжкості симптомів, кодованих відповідно до тяжкості симптомів від 0 (відсутній) до 3 (максимальна тяжкість). Обробка результатів передбачає обчислення підсумків для кожної шкали. Інтерпретація результатів від 0 до 7 - в нормі (немає симптомів тривоги або депресії); 8-10 - субклінічна тривога / депресія; 11 і більше - клінічна тривога/депресія.

2.2.4. Методика опитувальника

«Шкала депресії (безнадійності) Аарона Бека

(Hopelessness Scale, Beck et al. 1974)

Мета: Діагностика міри вираженості негативного ставлення по відношенню до суб'єктивного образу майбутнього в дорослих і підлітків [30].

Процедура проведення. Досліджуваному пропонується текст опитувальника, який містить 20 тверджень про його майбутнє. При відповіді респондент виражає свою згоду чи незгоду з даними твердженнями, обводячи слово “вірно” чи “невірно” в бланку відповідей. Час заповнення бланку не обмежується.

Бланк відповідей.

№ з/п	Варіанти відповідей		Твердження
	вірно	невірно	
01	вірно	невірно	Я чекаю майбутнього з надією та ентузіазмом
02	вірно	невірно	Мені пора здатися, оскільки я нічого не можу змінити на краще
03	вірно	невірно	Коли справи йдуть погано, мені допомагає думка, що так не може тривати завжди
04	вірно	невірно	Я не можу уявити, на що буде схоже моє життя через 10 років
05	вірно	невірно	У мене достатньо часу, щоб завершити справи, якими я найбільше хочу займатися
06	вірно	невірно	У майбутньому я сподіваюся досягти успіху в тому, що мені найбільше подобається
07	вірно	невірно	Майбутнє уявляється мені в п'їтмі
08	вірно	невірно	Я сподіваюся отримати в житті більше доброго, хорошого, ніж пересічна людина
09	вірно	невірно	У мене немає ніяких просвітів і немає причин вірити, що вони з'являться в майбутньому
10	вірно	невірно	Мій минулий досвід добре підготував мене до майбутнього
11	вірно	невірно	Все, що я бачу попереду – швидше неприємності, ніж радості
12	вірно	невірно	Я не сподіваюся досягти того чого дійсно хочу
13	вірно	невірно	Коли я заглядаю в майбутнє, я сподіваюся бути щасливішим, ніж я є зараз
14	вірно	невірно	Справи йдуть не так, як мені хочеться
15	вірно	невірно	Я дуже вірю в своє майбутнє
16	вірно	невірно	Я ніколи не досягаю того, що хочу, тому безглуздо чогось хотіти
17	вірно	невірно	Досить мало ймовірно, що я отримаю реальне задоволення в майбутньому
18	вірно	невірно	Моє майбутнє здається мені дуже туманним і невизначеним
19	вірно	невірно	У майбутньому мене чекає більше хороших днів, ніж поганих
20	вірно	невірно	Марно намагатися отримати те, що я хочу, оскільки, ймовірно, я не доб'юся цього

Обробка та інтерпретація результатів.

№з/п	Відповідь	Бал	№з/п	Відповідь	Бал
------	-----------	-----	------	-----------	-----

1	невірно	1	11	вірно	1
2	вірно	1	12	вірно	1
3	невірно	1	13	невірно	1
4	вірно	1	14	вірно	1
5	невірно	1	15	невірно	1
6	невірно	1	16	вірно	1
7	вірно	1	17	вірно	1
8	невірно	1	18	вірно	1
9	вірно	1	19	невірно	1
10	невірно	1	20	вірно	1

Максимально можлива кількість балів – 20.

Після підрахунку здійснюється інтерпретація отриманого результату:

0-3 бали – безнадійність не виявлена;

4-8 балів – легка безнадійність;

9-14 балів – помірна безнадійність;

15-20 балів – важка безнадійність.

Методики направлені в основному на виявлення дезадаптаційних порушень у емоційно-вольовій сфері індивіда. Свідомо дискримінуємо з поля вивчення ПТСР, оскільки цей розлад проявляє себе після повернення з зони бойових дій від місяця до 2-х тижнів. Проблеми адаптації тісно пов'язані з функціонуванням емоційно-вольового компоненту в структурі психіки індивіда. Тобто, емпіричною гіпотезою є те, що порушення в емоційно-вольовій сфері індивіда провокують проблеми дезадаптації.

Окремо обґрунтуємо вибір тесту БОО «Адаптивність-200», оскільки в варіанті «Лідер-1» він змінений відповідно до вимог Збройних Сил України. Так, на відміну від оригінального варіанту тесту є додаткова шкала військово-професійної спрямованості та шкала, що оцінює здатність військовослужбовця переносити бойовий стрес. Альтернативою даного тесту міг бути Мінісотський Многофакторний тест або тест Кеттела 16 Ф, але ці тести не є адаптовані до вимог ЗСУ та не пройшли стандартизоване випробування на вибірці військовослужбовців.

Тест Г.Айзенка в загальному вигляді оцінює емоційне благополуччя військовослужбовця. Альтернативою до нього міг бути восьми-кольоровий

тест Люшера, але він складний в обробці та інтерпретації, відноситься до проєктивних методик, має суворі вимоги до стимульного матеріалу та кваліфікації дослідника, які в польових умовах не можуть бути виконані.

Тест «Госпітальна шкала тривоги і депресії» являє собою самозвіт досліджуваного. Альтернативою до нього міг бути тест тривожності Спілберга, що вимірює особистісну та ситуативну тривожність, тест є вузькоспеціалізованим та вивчає лише прояви тривожності.

Методика «Шкала депресії А.Т.Бека» виявляє ознаки депресивного розладу, має градації ступеню вираженості депресивних ознак, пройшла широке використання в практиці роботи клінічного психолога, обрана через простоту використання та високу достовірність результатів. Альтернативою до неї міг бути «Опитувальник про стан здоров'я (Patient Health Questionnaire – PHQ-9)» – шкала самооцінки депресії, яка складається з дев'яти пунктів і є ефективною в діагностиці великого депресивного розладу так само, як і для вибору методу/засобу лікування та моніторингу результатів. Відхилений через малу кількість показників депресивних ознак.

Отже, **основним інструментарієм дослідження** є методика психологічного добору особового складу, що рекомендована до використання у Збройних Силах України «Лідер-1», а саме: тест БОО «Адаптивність-200», адаптований до вимог військової служби та тест Г.Айзенка. Додатковим інструментарієм обрано шкалу депресії Бека та «Госпітальну шкалу тривожності та депресії». Вибір був зумовлений емпіричною гіпотезою що порушення емоційно-вольової сфери військовослужбовця є причиною його дезадаптації.

2.3. Дизайн дослідження його етапи та їх основна характеристика

Психологічне дослідження проходило в два етапи. Перший етап відбувався на базі штабу управління військової частини А7044 та мав на меті дослідження індивідуально психологічних якостей особового складу, що

відбувають в зону виконання бойових завдань. Другий етап - це дослідження тієї самої вибірки особового складу після повернення з зони виконання бойових завдань. З всієї вибірки 100 військовослужбовців ми сформували дві групи: **перша група - експериментальна** (до групи увійшов особовий склад задіяний в штабній діяльності та не якій приймав безпосередньої участі в бойових діях), **друга група – контрольна** (до групи увійшов особовий склад, який приймав безпосередню участь у бойових діях). Так, до експериментальної групи увійшли 50 осіб та 50 осіб до контрольною групи. В попередньому розділі ми вказали основні соціально-психологічні параметри нашої вибірки. Нашим завданням є відбір до контрольної та експериментальної групи приблизно рівних за соціально-психологічними характеристиками військовослужбовців.

Основними факторами, від яких ми відштовхуємося при побудові таблиці, є: стать військовослужбовця, вплив бойового стресу на адаптацією та дезадаптацією військовослужбовця. В прив'язці до виділених нами факторів вибірки ми будемо розглядати в емпіричному розділі.

Таблиця 4

Контрольна група					
Стать					
Жінки			Чоловіки		
8			42		
Цивільний статус					
Шлюб	Цивільний шлюб	Не одружена	Шлюб	Цивільний шлюб	Не одружен
6	2	0	30	5	7
Досвід участі в бойових діях					
Мають бойовий досвід		Не мають досвіду бойових дій		Не мають досвіду бойових дій	
0		8		40	
Військове звання					
Офіцери	Сержанти	Солдати	Офіцери	Сержанти	Солдати
0	1	7	1	6	35
Фізичне здоров'я					

Обмежено придатні у військовий час	Придатні до військової служби			Обмежено придатні у військовий час	Придатні до військової служби
1	7			7	35
Вік					
25-30	30-40	40-60	25-30	30-40	40-60
6	2	0	21	17	4
Загальна кількість осіб 50 військовослужбовців					

До контрольної групи потрапило менше осіб з досвідом бойових дій, переважна більшість військовослужбовців що віднесені до цієї групи мають військово-облікові спеціальності, що пов'язані із забезпеченням та логістикою військової частини.

Перейдемо до розгляду експериментальної групи в прив'язці до виділених раніше соціально – психологічних факторів [25, 39,40,54,58,59,60].

Таблиця 5

Експериментальна група					
Стать					
Жінки			Чоловіки		
8			42		
Цивільний статус					
Шлюб	Цивільний шлюб	Не одружена	Шлюб	Цивільний шлюб	Не одружен
6	1	1	31	4	7
Досвід участі в бойових діях					
Мають бойовий досвід		Не мають досвіду бойових дій		Мають бойовий досвід	
94		4		35	
Військове звання					
Офіцери	Сержанти	Солдати	Офіцери	Сержанти	Солдати
1	1	6	3	6	33
Фізичне здоров'я					
Обмежено придатні у військовий час		Придатні до військової служби		Обмежено придатні у військовий час	
0		8		6	
Вік					
25-30	30-40	40-60	25-30	30-40	40-60
7	1	0	21	20	1
Загальна кількість осіб: 50 військовослужбовців					

В експериментальну групу було включено більше військовослужбовців з військовим досвідом.

Перейдемо до порівняння контрольної та експериментальної групи за виділеними раніше факторами, щоб спрогнозувати можливе викривлення отриманих даних.

Таблиця 6

Соціально психологічний фактор	Контрольна група	Експериментальна група	Якісний аналіз
Кількість осіб	50	50	За цим фактором групи рівні

Стать	чоловіки		жінки	чоловіки		Жінки	За цим фактором групи рівні
	42		8	42		8	
Цивільний статус	Шлюб	Цивільний шлюб	Не одружена	Шлюб	Цивільний шлюб	Не одружена	За цим фактором групи не рівні
	36	7	7	37	5	8	
Досвід участі в бойових діях	Мають досвід бойових дій		Не мають досвіду бойових дій		Мають досвід бойових дій		За цим фактором групи не рівні
	2		48		39		
Військове звання	Офіцери	Сержанти	Солдати	Офіцери	Сержан	Солдати	За цим фактором групи не рівні
	1	7	42	4	7	39	
Фізичне здоров'я	Обмежено придатні до військової служби		Придатні до військової служби		Обмежено придатні до військової служби		За цим фактором групи рівні
	8		42		8		
Вік	25-30	30-40	40-60	25-30	30-40	40-60	За цим фактором групи не рівні
	27	19	4	28	21	1	

Виділяємо фактори, за якими групи не рівні. Це:

- досвід участі в бойових діях. Цей фактор значно виділяється за кількісним показником серед інших та може мати суттєві наслідки для результатів подальшої роботи, нівелювати цей фактор ми можемо за допомогою попереднього та кінцевого тестування [66,69,70,71,72]. Тобто, наслідки минулого бойового стресу будуть відображення в результатах тестових методик;

- фактор цивільного статусу. Ми звернули увагу на цей соціально-психологічний фактор виходячи з гіпотези, що сімейні військовослужбовці мають психологічну підтримку від близької людини, але, нажаль, формат

нашої роботи виключає планування додаткових емпіричних гіпотез. До того ж, кількісні показники в розбіжностях не є суттєвими;

- фактор відмінності між званнями та посадами в контрольній та експериментальній групах. Цей фактор може бути об'єктивно вивчений та буде відображений в емпіричному дослідженні;

- вікові відмінності між контрольною та експериментальною групою. Вік є соціально-біологічною характеристикою. Від віку залежать адаптаційні можливості психіки. В контрольній та експериментальній групах спостерігаються незначні вікові розбіжності. Як це вплине на адаптаційні можливості психіки, ми розглянемо в емпіричному розділі. Після розділення вибірки на експериментальну та контрольну перейдемо до опису змінних.

За **типом дослідження** це є констатуючий експеримент з двома групами, **основним методом доведення гіпотези** є порівняння між тестовими результатами контрольної та експериментальної груп. Основний фокус дослідження та добір тестових методик сфокусований на емоційно-вольовій сфері військовослужбовця, який пережив наслідки дії на психіку бойового стресу. Так, незалежною змінною є вплив бойового стресу на емоційно-вольову сферу військовослужбовця, залежною змінною є емоційно-вольова сфера військовослужбовця. Емпіричні дані по результатам дослідження повинні прояснити такі процеси:

1. Наявність впливу бойового стресу в психіці військовослужбовця.
2. Деадаптивні зміни в психіці військовослужбовця, який пережив наслідки впливу бойового стресу.
3. Адаптивні зміни в наслідок впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця.

Отже, ми розділили всю вибірку піддослідних військовослужбовців на контрольну та експериментальну групи. Виділили фактори, за якими схожі та відмінні контрольна та експериментальна групи. Визначили тип дослідження, як констатуючий експеримент з двома групами, одною залежною та одною

незалежною змінною. Виділили проблеми питання, які ми можемо розкрити в емпіричному дослідженні.

Висновки до другого розділу

Проаналізувавши вибірку, в яку було включено 100 діючих військовослужбовців Збройних Сил України, які зазнали впливу бойового стресу. До вибірки досліджуваних увійшли особи обох статей (у вибірці 100 військовослужбовців - 84 чоловіків та 16 жінок). Всі вони вступили до Збройних Сил України добровільно. Вік досліджуваних осіб в діапазоні від 25 до 60 років.

При аналізі вибірки ми виділили такі соціально-психологічні фактори: стать, цивільний статус, досвід участі військовослужбовця, військове звання, фізичне здоров'я, вік. Описали аргументацію щодо виділення цих факторів, провели кількісний та якісний аналіз виділених нами факторів.

В другому параграфі розділу ми відібрали методики емпіричного дослідження військовослужбовців, щоб дослідити наслідки впливу бойового стресу на психіку військовослужбовця. Методики були відібрані з урахуваннями рекомендацій соціально-психологічного центру Міністерства оборони України. Нами були відібрані такі методики: БОО «Адаптивність-200», тест Г. Айзенка, додатковим інструментарієм обрано «Шкалу депресії Бека» та «Госпітальну шкалу тривожності та депресії». Вибір був зумовлений емпіричною гіпотезою, що порушення емоційно-вольової сфери військовослужбовця є причиною його дезадаптації.

В третьому параграфі розділу ми розділили всю вибірку піддослідних військовослужбовців на контрольну та експериментальну групи. Виділили фактори, за якими схожі та відмінні контрольна та експериментальна групи. Визначили тип дослідження, який являє собою констатуючий експеримент з двома групами: одною залежною та одною незалежною змінною. Виділили проблемні питання, які ми можемо розкрити в емпіричному дослідженні.

Конкретизували залежну та незалежну змінну. В загальних рисах визначилися з дизайном наукового дослідження.

РОЗДІЛ III

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АДАПТИВНИХ ТА ДЕЗАДАПТИВНИХ ЗМІН У ПСИХІЦІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

В розділі наведені отримані емпіричні данні дослідження адаптивних та дезадаптивних змін у психіці військовослужбовців, що зазнали наслідки впливу бойового стресу. Відповідно до відібраних нами даних, ми фіксуємо зміни в емоційно-вольовій сфері військовослужбовця, що прямо впливає на його адаптаційні та дезадаптаційні можливості.

3.1. Результати впливу методики БОО «Адаптивність-200» до та після дії на після дослідного бойового стресу на психіку військовослужбовця

В розділі аналізуються емпіричні показники дії бойового стресу на психіку військовослужбовця. Аналіз здійснюється в прив'язці до раніше виділених соціально-психологічних факторів, що можуть виступати в ролі побічних змінних.

3.1.1. Результати показників військовослужбовців контрольної та експериментальної групи до дії на неї бойового стресу

В розділі розглядаються емпіричні показники контрольної та експериментальної групи до дії на неї бойового стресу. Показники аналізуються в прив'язці до соціально-психологічних факторів та можуть розглядатися з двох позицій, як амортизуючі фактори, що сприяють відновленню військовослужбовця, так і фактори, які негативно впливають на процеси адаптації до бойового стресу. Розділ має констатувальний характер. Аналіз причин та порівняння, як і доведення дії факторів, ми приведемо після впливу бойового стресу на експериментальні групи.

Перший етап тестування відбувався на базі штабу управління військової частини А7044 в період березня-квітня 2022 року.

Результати контрольної групи, яка не буде піддаватися впливу бойового стресу. До групи потрапили військовослужбовці, чия посада передбачає штабну діяльність або роботу з забезпечення військ.

Розгорнута таблиця адаптивності контрольної групи березня-квітня 2022 року. (Додаток А).

За наслідками емпіричного дослідження тестом БОО «Адаптивність-200», ми розподілили всі результати на чотири рівні. Це: висока адаптивність, достатня адаптивність, середня адаптивність та низька адаптивність. Емпірична логіка розподілу керувалася шкалою інтервалів. Так, 10-9 стевів за всіма показниками шкал були виділені та інтерпретовані як висока адаптивність індивіда до військової служби. Достатній рівень адаптивності це 9-6 стевів за шкалами БОО «Адаптивність-200». В якісному вимірі це достатній розвиток психічних якостей індивіда для успішного проходження у військовій службі на призначеній посаді. Середній рівень адаптивності, показники за одною або декількома шкалами тесту мають 6-4 стена. Так, в якісному вимірі це інтерпретовано як вірогідність виникнення проблем та конфліктів у військовослужбовця під час проходження військової служби. Низький рівень адаптивності в інтервалах від 4-до1 стена, що якісно інтерпретувалося нами як наявність проблем в емоційно-вольовій сфері або низький рівень розвитку особистісних рис військовослужбовця для займаної їм посади. Виділимо окремо рису «Адаптивності» для наглядної демонстрації в окрему таблицю. Проаналізуємо наявні результати з адаптивності військовослужбовців у взаємозв'язку з виділеними нами соціально-психологічними факторами.

Так, високу адаптивність було діагностовано у 7 військовослужбовців; достатню адаптивність було діагностовано у 34 осіб; середню адаптивність у 8 військовослужбовців; низьку адаптивність було діагностовано у 3 військовослужбовців. Результати є нормальним розподілом з незначною

дисперсію, більшість військовослужбовців придатні до виконання завдань у особливих умовах та до військової служби в цілому. Аналіз за факторами подаємо нижче.

Таблиця 7 розподілу результатів адаптивності в контрольній групі в залежності від гендерного фактору.

Стать	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
чоловіки	Високий рівень адаптивності	5	42
	Достатній рівень адаптивності	28	
	Середній рівень адаптивності	6	
	Низький рівень адаптивності	3	
жінки	Високий рівень адаптивності	2	8
	Достатній рівень адаптивності	6	
	Середній рівень адаптивності	2	
	Низький рівень	0	
Всього		50	50

Результати мають нормальний розподіл, більшість військовослужбовців мають достатній рівень адаптації. Серед вибірки чоловіків-військовослужбовців відхилення від середніх результатів більші, ніж у вибірці жінок-військовослужбовців. Це зумовлено тим, що жінок у вибірці в кількісному показникові набагато менше.

Перейдемо до розгляду адаптивності в залежності від звання військовослужбовця.

Таблиця 8 адаптованості військовослужбовців в залежності від звання

Звання	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
офіцери	Високий рівень адаптивності	0	1
	Достатній рівень адаптивності	1	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень адаптивності	0	
сержанти	Високий рівень адаптивності	0	7
	Достатній рівень адаптивності	7	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень	0	
солдати	Високий рівень адаптивності	7	42

	Достатній рівень адаптивності	24	
	Середній рівень адаптивності	8	
	Низький рівень	3	

Аналізуючи наявну вибірку виходить, що більшість військовослужбовців отримали середні показники. Дисперсія з'являється в групі «солдати», оскільки ця група є найбільш кількісно представлена, де зустрічаються всі можливі показники, але більшість є адаптованими до військової служби та до дії бойового стресу на їх психічний апарат.

Перейдемо до аналізу впливу цивільно-правового статусу на рівень адаптованості військовослужбовця. (Додаток Б).

Найбільш значущі показники отримали військовослужбовці в шлюбі. З них 25 осіб з достатнім рівнем адаптивності, дисперсія їх результатів також зустрічається серед виділеної категорії військовослужбовців. Інші групи військовослужбовців – мало чисельні, які не мають значної дисперсії.

Перейдемо до фактору, що може впливати на адаптивність військовослужбовця до служби та на наслідки дії на нього бойового стресу, це - фактор наявності досвіду участі в бойових діях.

Таблиця 9 залежності адаптивності від наявності досвіду участі в бойових діях

Досвід участі в бойових діях	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
Наявний досвід	Високий рівень адаптивності	0	2
	Достатній рівень адаптивності	2	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень адаптивності	0	
Відсутній досвід	Високий рівень адаптивності	7	48
	Достатній рівень адаптивності	32	
	Середній рівень адаптивності	6	
	Низький рівень	3	

Велика кількість військовослужбовців з контрольної групи не має досвіду участі в бойових діях. Так, 3 військовослужбовця з виділеної групи

мають низький рівень адаптивності, що дозволяє нам контролювати цей фактор. Тобто, низька адаптивність на констатуючій фазі експерименту не пов'язана з впливом бойового стресу, а пов'язана з рядом психологічних факторів, які ми опишемо, серед них наявність суїцидальних тенденцій та девіантної поведінки не прийнятної в армійському середовищі.

Розглянемо вплив фізичного здоров'я на рівень адаптивності військовослужбовців до військової служби та здатності переносити психічні навантаження пов'язані з бойовим стресом.

Таблиця 10 взаємозв'язку між фізичним здоров'ям та адаптивністю

Досвід участі в бойових діях	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
Придатні до військової служби	Високий рівень адаптивності	7	42
	Достатній рівень адаптивності	28	
	Середній рівень адаптивності	4	
	Низький рівень адаптивності	3	
Обмежено придатні	Високий рівень адаптивності	0	8
	Достатній рівень адаптивності	8	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень	0	

Значний кількісний показник серед групи придатних. Цей показник має дисперсію результатів та нормальний розподіл. Значного впливу на адаптивність через фактор фізичного здоров'я до дії бойового стресу не спостерігається.

Перейдемо до розгляду вікового фактору у взаємозв'язку на адаптивність військовослужбовців до військової служби та здатності переносити ними психічне навантаження, що спричинене бойовим стресом.

Таблиця 11 вікові показники військовослужбовців у прив'язки до адаптивності

Вік	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
25-30	Високий рівень адаптивності	2	27
	Достатній рівень адаптивності	13	

	Середній рівень адаптивності	9	
	Низький рівень адаптивності	3	
30-40	Високий рівень адаптивності	4	19
	Достатній рівень адаптивності	15	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень	0	
40-60	Високий рівень адаптивності	1	4
	Достатній рівень адаптивності	3	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень адаптивності	0	

Більшість військовослужбовців з контрольної групи мають віковий інтервал від 25 до 30 років, ця група має нормальний розподіл та показники дисперсії результатів. Цікавим є результати 30-40 та 40-60 річних, вони мають лише достатні та високі показники. Це може бути пов'язано з життєвим досвідом та терміном перебування на військовій службі. Детальний аналіз впливу факторів ми приведемо у порівнянні даних отриманих в експериментальній та контрольній групах. Отже, перейдемо до розгорнутого аналізу показників експериментальної групи (Додаток В).

Так, високу адаптивність було діагностовано у 8 військовослужбовців; достатню адаптивність було діагностовано у 30 осіб; середню адаптивність у 8 військовослужбовців; низьку адаптивність було діагностовано у 4 військовослужбовців. Результати є нормальним розподілом з незначною дисперсією, більшість військовослужбовців придатні до виконання завдань у особливих умовах та до військової служби в цілому. Аналіз за факторами подаємо нижче.

Таблиця 12 розподілу результатів адаптивності в експериментальній групі в залежності від гендерного фактору

Стать	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
чоловіки	Високий рівень адаптивності	6	42
	Достатній рівень адаптивності	26	
	Середній рівень адаптивності	7	
	Низький рівень адаптивності	3	
жінки	Високий рівень адаптивності	2	8

	Достатній рівень адаптивності	6	
	Середній рівень адаптивності	1	
	Низький рівень	1	
Всього		50	50

Результати мають нормальний розподіл, більшість військовослужбовців мають достатній рівень адаптації, серед вибірки чоловіків-військовослужбовців відхилення від середніх результатів більші ніж у вибірці жінок-військовослужбовців. Це зумовлено тим, що жінок у вибірці в кількісному показникові набагато менше. Результати жінок розподілилися за тим же принципом, що й чоловіків - більшість жінок отримало достатній рівень.

Перейдемо до розгляду адаптивності в залежності від звання військовослужбовця.

Таблиця 13 адаптованості військовослужбовців в залежності від військового звання

Звання	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
офіцери	Високий рівень адаптивності	1	4
	Достатній рівень адаптивності	2	
	Середній рівень адаптивності	1	
	Низький рівень адаптивності	0	
сержанти	Високий рівень адаптивності	2	7
	Достатній рівень адаптивності	5	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень	0	
солдати	Високий рівень адаптивності	5	39
	Достатній рівень адаптивності	24	
	Середній рівень адаптивності	7	
Всього	Низький рівень адаптивності	4	50

Аналізуючи наявну вибірку виходить нормальний розподіл результатів, в основному більшість військовослужбовців отримали середні показники. Дисперсія з'являється в групі «солдати», оскільки ця група є найбільш

кількісно представлена де зустрічаються всі можливі показники, але більшість є адаптованими до військової служби та дії бойового стресу на їх психічний апарат.

Перейдемо до аналізу впливу цивільно-правового статусу на рівень адаптованості військовослужбовця.

Таблиця 14 залежності адаптованості від цивільно-правового статусу

Цивільно-правовий статус	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
Шлюб	Високий рівень адаптивності	8	37
	Достатній рівень адаптивності	18	
	Середній рівень адаптивності	7	
	Низький рівень адаптивності	4	
Цивільний шлюб	Високий рівень адаптивності	0	5
	Достатній рівень адаптивності	5	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень	0	
Не одружені	Високий рівень адаптивності	0	8
	Достатній рівень адаптивності	7	
	Середній рівень адаптивності	1	
	Низький рівень	0	
Всього			50

Найбільш значущий показник ми отримали у військовослужбовців в шлюбі, 19 осіб з достатнім рівнем адаптивності, дисперсія результатів також зустрічається серед виділеної категорії військовослужбовців. Інші групи мало чисельні, не мають значної дисперсії.

Перейдемо до фактору, що може впливати на «адаптивність» військовослужбовця до служби та наслідки дії на нього бойового стресу - це фактор наявності досвіду участі в бойових діях [56].

Таблиця 15 залежності адаптивності від наявності досвіду участі в бойових діях

Досвід участі в бойових діях	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
Наявний досвід	Високий рівень адаптивності	5	39
	Достатній рівень адаптивності	23	

	Середній рівень адаптивності	7	
	Низький рівень адаптивності	4	
Відсутній досвід	Високий рівень адаптивності	1	11
	Достатній рівень адаптивності	9	
	Середній рівень адаптивності	1	
	Низький рівень	0	
Всього			50

Велика кількість військовослужбовців з експериментальної групи має досвід участі в бойових діях. Так, 4 військовослужбовця з виділеної групи мають низький рівень адаптивності, що дозволяє нам контролювати цей фактор. Тобто, низька адаптивність на констатуючій фазі експерименту не пов'язана з впливом бойового стресу, а пов'язана з рядом психологічних факторів які ми опишемо. Серед них наявність суїцидальних тенденцій та девіантної поведінки не прийнятної в армійському середовищі.

Розглянемо вплив фізичного здоров'я на рівень адаптивності військовослужбовців до військової служби та здатності переносити психічні навантаження пов'язані з бойовим стресом.

Таблиця 16 взаємозв'язок між фізичним здоров'ям та адаптивністю

Досвід участі в бойових діях	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
Придатні до військової служби	Високий рівень адаптивності	7	42
	Достатній рівень адаптивності	25	
	Середній рівень адаптивності	8	
	Низький рівень адаптивності	2	
Обмежено придатні	Високий рівень адаптивності	1	8
	Достатній рівень адаптивності	5	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень	2	

Маємо значний кількісний показник серед групи придатних. Цей показник має дисперсію результатів та нормальний розподіл. Значного впливу на адаптивність через фактор фізичного здоров'я до дії бойового стресу не спостерігається.

Перейдемо до розгляду вікового фактору у взаємозв'язку з адаптивністю військовослужбовців до військової служби та здатністю переносити ними психічне навантаження спричиненого бойовим стресом.

Таблиця 17 вікові показники військовослужбовців у прив'язки до адаптивності

Вік	Рівень Адаптивності	Кількісний показник	Всього
25-30	Високий рівень адаптивності	2	28
	Достатній рівень адаптивності	16	
	Середній рівень адаптивності	6	
	Низький рівень адаптивності	4	
30-40	Високий рівень адаптивності	5	21
	Достатній рівень адаптивності	15	
	Середній рівень адаптивності	1	
	Низький рівень	0	
40-59	Високий рівень адаптивності	1	1
	Достатній рівень адаптивності	0	
	Середній рівень адаптивності	0	
	Низький рівень адаптивності	0	

Більшість військовослужбовців з контрольної групи мають віковий інтервал від 25 до 30 років. Ця група має нормальний розподіл та показники дисперсії результатів. Цікавим є результати 30-40 та 40-59 річних, вони мають лише одного представника, і це є не репрезентативно. Детальний аналіз впливу факторів ми приведемо у порівнянні даних отриманих в експериментальній та контрольній групах.

Отже, перейдемо до розгорнутого аналізу показників експериментальної групи. Зводимо в окрему таблицю показників адаптивності.

Таблиця 18. Загальний зріз адаптивності контрольної та експериментальної групи до дії на експериментальну бойового стресу

Контрольна група		Експериментальна група	
Показник адаптивності	Кількість	Показник адаптивності	Кількість
Високий рівень	7	Високий рівень	8
Достатній рівень	32	Достатній рівень	30
Середній рівень	8	Середній рівень	8
Низький рівень	3	Низький рівень	4
Всього	50	Всього	50

За порівнянням попередньо зрізу тесту БОО «Адаптивність-200» результати контрольної та експериментальної груп не є рівними. Так, в експериментальній групі спостерігається більше відхилення від середнього значення.

3.1.2. Результати контрольної та експериментальної групи після дії на неї бойового стресу

В розділі розглядаються емпіричні показники експериментальної групи після дії на неї бойового стресу. Показники аналізуються в прив'язці до соціально психологічних факторів. Військовослужбовці з контрольної групи не приймали участь в бойових діях, вони проходили військову службу у военний час, що теж пов'язано з рядом нервово-психічних навантажень. Розділ має констатуючий характер. Аналіз причин та порівняння, як і доведення дії факторів, ми приведемо в розділі, в якому будемо порівнювати емпіричні результати контрольної та експериментальної груп.

Другий етап тестування відбувався на базі медичних відділів ДКП «Полтавське протезно-ортопедичне підприємство» та Полтавського філіалу Львівського медично-протезного центру «Ортотоп».

Частково використані результати отримані під час військової служби старшого офіцера-психолога військової частини, тестування відбувалося в період з січня по лютий 2023 року.

Результати контрольної групи, на яку вплинув час військової служби у військовий час січень-лютий 2023 року. (Додаток Г)

Так, високу адаптивність було діагностовано у 4 військовослужбовців; достатню адаптивність було діагностовано у 34 осіб; середню адаптивність у 8 військовослужбовців; низьку адаптивність було діагностовано у 4 військовослужбовців. Результати є нормальним розподілом з незначною дисперсією, більшість військовослужбовців придатні до виконання завдань у особливих умовах та до військової служби в цілому. Аналіз за факторами подаємо нижче.

Порівняємо показники контрольної групи на початковому етапі дослідження.

Порівняння даних контрольної групи. Таблиця 19

Контрольна група (березень-квітень 2022 року)		Контрольна група (січень-лютий 2023 року)	
Показник адаптивності	Кількість	Показник адаптивності	Кількість
Високий рівень	7	Високий рівень	4
Достатній рівень	32	Достатній рівень	34
Середній рівень	8	Середній рівень	8
Низький рівень	3	Низький рівень	4
Всього	50	Всього	50

В порівнянні з первинним тестуванням спостерігається зменшення кількості військовослужбовців, що мають високі показники адаптації. Ми це пов'язуємо з очікуваннями військовослужбовців стосовно проходження служби, що виявилися завищеними та неадекватними. В період заключного тестування збільшилася група військовослужбовців з достатнім показником адаптивності. Це пов'язано зі зменшенням групи осіб з високим рівнем адаптивності. Група з середнім рівнем адаптивності продемонструвала сталий результат. Група з низьким рівнем адаптивності в заключному тестуванні

зросла на 1-го військовослужбовця. Ми це пов'язуємо з поганою здатністю індивіда переносити нервово-психічне навантаження.

Результати експериментальної групи, яка пережила наслідки впливу бойового стресу січень-лютий 2023 року (Додаток Д).

Таблиця 20. Загальний зріз адаптивності експериментальної групи до дії на експериментальну бойового стресу

Експериментальна група Березнь-квітень 2022 року		Експериментальна група Січень-лютий 2023 року	
Показник адаптивності	Кількість	Показник адаптивності	Кількість
Високий рівень	8	Високий рівень	1
Достатній рівень	30	Достатній рівень	20
Середній рівень	8	Середній рівень	24
Низький рівень	4	Низький рівень	5
Всього	50	Всього	50

Аналізуючи показники експериментальної групи, констатуємо значне зменшення кількості осіб з показниками високого рівня адаптивності (7). Так, значне зменшення кількості осіб з достатнім рівнем адаптації (10), що в своїй більшості перейшли на середній рівень адаптації. До осіб з низьким рівнем адаптації додався один військовослужбовець. Зниження загальних показників адаптивності ми пов'язуємо з дією бойового стресу на психічний апарат військовослужбовця.

Порівняємо показники контрольної та експериментальної групи станом на січень-лютий 2023 року.

Таблиця 21

Контрольна група Січень-лютий 2023 року		Експериментальна група Січень-лютий 2023 року		Різниця у показниках
Показник адаптивності	Кількість	Показник адаптивності	Кількість	Кількість
Високий рівень	4	Високий рівень	1	3
Достатній рівень	34	Достатній рівень	20	14
Середній рівень	8	Середній рівень	24	16
Низький рівень	4	Низький рівень	5	1
Всього	50	Всього	50	

Навіть, з неглибокого аналізу випливає, що наслідки бойового стресу позначаються на адаптивних можливостях психічного апарату військовослужбовця. Так, кількісні показники по параметру «висока адаптивність» відрізняються на 3 військовослужбовця. Значні відхилення полягають у показнику «достатній рівень адаптивності» та сягає 14 військовослужбовців. За параметром «середня адаптивність» 16 військовослужбовців мають розбіжність між експериментальною та контрольною групами. Взаємозв'язок між адаптивністю та виділеними факторами проведемо в заключному розділі.

3.2. Результати методики Г. Айзенка до та після дії бойового стресу на психіку військовослужбовця

Тестування відбувалося в березні-квітні 2022 року на базі штабу управління військової частини А7044. Результати методики Г. Айзенка в совокупності з соціально-психологічними факторами подаємо у таблиці нижче. Результати за методикою Г.Айзенка контрольна група березень-квітень 2022 року (Додаток Е). З розгорнутої карти емоційного стану військовослужбовців робимо узагальнену таблицю (Додаток Ж).

Таблиця 22

Показник емоційного стану	Рівень	Розподіл	Всього осіб
Тривожність	Високий	1	50
	Середній	16	
	Низький	33	
Фрустрація	Високий	1	50
	Середній	15	
	Низький	34	
Агресивність	Високий	7	50
	Середній	30	
	Низький	13	
Ригідність	Високий	1	50
	Середній	11	
	Низький	38	

Таблиця 23. Узагальнені показники експериментальної групи

Показник емоційного стану	Рівень	Розподіл	Всього осіб
Тривожність	Високий	3	50
	Середній	17	
	Низький	20	
Фрустрація	Високий	2	50
	Середній	11	
	Низький	32	
Агресивність	Високий	10	50
	Середній	31	
	Низький	9	
Ригідність	Високий	2	50
	Середній	12	
	Низький	36	

Порівняльна таблиця 24 контрольної та експериментальної групи на початковому зрізі (березень-квітень 2022 року)

Показник емоційного стану	Контрольна		Експериментальна		Різниця
	Рівень	Кількість	Рівень	Кількість	
Тривожність	Високий	1	Високий	3	2
	Середній	16	Середній	17	1
	Низький	33	Низький	20	13
Фрустрація	Високий	1	Високий	2	1
	Середній	15	Середній	16	1
	Низький	34	Низький	32	2
Агресивність	Високий	7	Високий	10	3
	Середній	30	Середній	31	1
	Низький	13	Низький	9	4
Ригідність	Високий	1	Високий	2	1
	Середній	11	Середній	12	1
	Низький	38	Низький	36	2
Всього осіб	50		50		

Порівняльна таблиця 25 контрольної групи на початковому та остаточному зрізі (березень-квітень 2022 року, січень-лютий 2023 року)

Показник емоційного стану	Контрольна група (березень-квітень 2022 року)		Контрольна група (січень-лютий 2023 року)		Різниця
	Високий	Середній	Низький	Середній	
Тривожність	Високий	1	Високий	2	1
	Середній	16	Середній	26	10
	Низький	33	Низький	22	13
Фрустрація	Високий	1	Високий	2	1
	Середній	15	Середній	24	1
	Низький	34	Низький	24	2
Агресивність	Високий	7	Високий	10	3
	Середній	30	Середній	33	1
	Низький	13	Низький	7	4
Ригідність	Високий	1	Високий	2	1
	Середній	11	Середній	15	1
	Низький	38	Низький	34	2
Всього осіб	50		50		

Порівняльна таблиця 26 експериментальної групи на початковому та остаточному зрізі (березень-квітень 2022 року, січень-лютий 2023 року)

Показник емоційного стану	Експериментальна група (березень-квітень 2022 року)		Експериментальна група (січень-лютий 2023 року)		Різниця
	Високий	Середній	Низький	Середній	
Тривожність	Високий	3	Високий	10	7
	Середній	17	Середній	30	13
	Низький	30	Низький	10	20
Фрустрація	Високий	2	Високий	7	6
	Середній	16	Середній	37	21
	Низький	32	Низький	6	4
Агресивність	Високий	10	Високий	15	5
	Середній	31	Середній	30	1
	Низький	9	Низький	5	4
Ригідність	Високий	2	Високий	4	2
	Середній	12	Середній	25	13
	Низький	36	Низький	11	25
Всього осіб	50		50		

Порівняльна таблиця 27 експериментальної групи на початковому та остаточному зрізі, (січень-лютий 2023 року)

Показник емоційного стану	Контрольна група (січень-лютий 2023 року)		Експериментальна група (січень-лютий 2023 року)		Різниця
	Високий	Середній	Низький	Високий	
Тривожність	Високий	2	Високий	10	8
	Середній	26	Середній	30	4
	Низький	22	Низький	10	12
Фрустрація	Високий	2	Високий	7	5
	Середній	24	Середній	37	13
	Низький	24	Низький	6	18
Агресивність	Високий	10	Високий	16	6
	Середній	33	Середній	30	3
	Низький	7	Низький	5	2
Ригідність	Високий	2	Високий	4	2
	Середній	15	Середній	25	10
	Низький	34	Низький	11	22
Всього осіб	50		50		

3.3. Аналіз результатів методики «Госпітальна шкала тривоги та депресії» до та після дії бойового стресу на психіку військовослужбовця

Узагальнена таблиця 28 контрольної групи за рівнем тривоги та депресії (березень – квітень 2022 року)

Показник	Рівень	Кількість
Тривога	Ознака відсутня	47
	Субклінічне виражена	3
	Клінічно виражена	0
Депресія	Ознака відсутня	47
	Субклінічне виражена	3
	Клінічно виражена	0

Узагальнена таблиця 29 експериментальної групи за рівнем тривоги та депресії (березень – квітень 2022 року)

Показник	Рівень	Кількість
Тривога	Ознака відсутня	45
	Субклінічне виражена	5
	Клінічно виражена	0
Депресія	Ознака відсутня	45
	Субклінічне виражена	5
	Клінічно виражена	0

Порівняльна таблиця 30 контрольної та експериментальної групи за рівнем тривоги та депресії за (березень-квітень 2022 року)

Показник	Контрольна група Березень-квітень 2022 року		Експериментальна група Березень-квітень 2022 року	
	Тривога	Ознака відсутня	47	Ознака відсутня
Субклінічне виражена		3	Субклінічне виражена	5
Клінічно виражена		0	Клінічно виражена	0
Депресія	Ознака відсутня	47	Ознака відсутня	45
	Субклінічне виражена	3	Субклінічне виражена	5
	Клінічно виражена	0	Клінічно виражена	0

Порівняльна таблиця 31 контрольної групи за рівнем тривоги та депресії за (березень-квітень 2022 року та січень-лютий 2023 року)

Показник	Контрольна група Березень-квітень 2022 року		Контрольна група Січень-лютий 2023 року	
	Тривога	Ознака відсутня	47	Ознака відсутня
Субклінічне виражена		3	Субклінічне виражена	4
Клінічно виражена		0	Клінічно виражена	1
Депресія	Ознака відсутня	47	Ознака відсутня	45
	Субклінічне виражена	3	Субклінічне виражена	4
	Клінічно виражена	0	Клінічно виражена	1

Таблиця 32

Показник	Експериментальна група Березень-квітень 2022 року		Експериментальна група Січень-лютий 2023 року	
	Тривога	Ознака відсутня	45	Ознака відсутня
Субклінічне виражена		5	Субклінічне виражена	8
Клінічно виражена		0	Клінічно виражена	2
Депресія	Ознака відсутня	45	Ознака відсутня	40
	Субклінічне виражена	5	Субклінічне виражена	8
	Клінічно виражена	0	Клінічно виражена	2

Таблиця 33 порівняння контрольної та експериментальної групи за січень-лютий 2023 року

Показник	Контрольна група Січень-лютий 2023 року		Експериментальна група Січень-лютий 2023 року	
	Тривога	Ознака відсутня	45	Ознака відсутня
Субклінічне виражена		4	Субклінічне виражена	8
Клінічно виражена		1	Клінічно виражена	2
Депресія	Ознака відсутня	45	Ознака відсутня	40
	Субклінічне виражена	4	Субклінічне виражена	8
	Клінічно виражена	1	Клінічно виражена	2

Показники контрольної групи березень-квітень 2022 року Госпітальна шкала тривожності (Додаток Д).

3.4. Результати методики «Шкала депресії Бека», попередній зріз на психіку військовослужбовця

Узагальнена таблиця 34 контрольної групи за шкалою депресії Бека (березень – квітень 2022 року)

Показник	Рівень	Кількість
Депресія	Ознака відсутня	46
	Субклінічне виражена депресія	4
	Помірна депресія	0
	Депресія середньої тяжкості	0
	Тяжка депресія	0

Узагальнена таблиця 35 експериментальної групи за шкалою депресії Бека
(березень – квітень 2022 року)

Показник	Рівень	Кількість
Депресія	Ознака відсутня	44
	Субклінічне виражена депресія	6
	Помірна депресія	0
	Депресія середньої тяжкості	0
	Тяжка депресія	0

Порівняльна таблиця 36 контрольної та експериментальної групи за шкалою депресії Бека (березень – квітень 2022 року)

Показник депресії	Контрольна група Березень квітень 2022 року	Експериментальна група Березень квітень 2022 року	Різниця в показниках
Ознака відсутня	46	44	2
Субклінічне виражена депресія	4	6	2
Помірна депресія	0	0	0
Депресія середньої тяжкості	0	0	0
Тяжка депресія	0	0	0

Показники контрольної групи за шкалою Бека січень-лютий 2023 року.

Змінна яка діяла на контрольну групу це час військової служби у військовий час.

Узагальнена таблиця 37 контрольної групи за шкалою депресії Бека (січень-лютий 2023 року)

Показник	Рівень	Кількість
Депресія	Ознака відсутня	40
	Субклінічне виражена депресія	6
	Помірна депресія	4
	Депресія середньої тяжкості	0
	Тяжка депресія	0

Порівняльна таблиця 38 контрольної групи за березень-квітень 2022 року та січень-лютий 2023 року

Показник	Контрольна група Березень-квітень 2022 року	Контрольна група Січень-лютий 2023 року	Різниця
Ознака відсутня	46	40	6
Субклінічне виражена депресія	4	6	2
Помірна депресія	0	4	4
Депресія середньої тяжкості	0	0	0
Тяжка депресія	0	0	0

Узагальнена таблиця 39 експериментальної групи за шкалою депресії Бека (січень-лютий 2023 року)

Показник	Рівень	Кількість
Депресія	Ознака відсутня	36
	Субклінічне виражена депресія	10
	Помірна депресія	4
	Депресія середньої тяжкості	0
	Тяжка депресія	0

Порівняльна таблиця 40 експериментальної групи за березень квітень 2022 року та січень-лютий 2023 року

Показник	Експериментальна група Березень-квітень 2022 року	Експериментальна група Січень-лютий 2023 року	Різниця
Ознака відсутня	44	36	8
Субклінічне виражена депресія	6	10	4
Помірна депресія	0	4	4
Депресія середньої тяжкості	0	0	0
Тяжка депресія	0	0	0

Результати контрольної групи лютий-січень 2023 року Тривога депресія (Додаток Е). Показники контрольної групи березень-квітень 2022 року шкала Бека (Додаток Ж). Показники контрольної групи січень-лютий 2023 року шкала Бека (Додаток З).

3.5. Синтез всіх тестових результатів, аналіз отриманих даних

Описавши якісні показники за березень-квітень 2022 року, узагальнимо їх в кількісні, щоб знати картину нервово-психічної стійкості військовослужбовців контрольної групи станом на березень квітень 2022 року.

Таблиця 41

Методика	Показник		Кількість осіб
БОО «Адаптивність-200»	Висока адаптивність		7
	Достатня адаптивність		32
	Середня адаптивність		8
	Низька адаптивність		3
Тест Г.Айзенка	Шкала Тривожність	Показник Висока	1
		Середня	16
	Фрустрація	Низька	33
		Висока	1
		Середня	15
	Агресивність	Низька	34
		Висока	7
		Середня	30
	Ригідність	Низька	13
		Високий	1
Середній		11	
Госпітальна шкала Тривожності депресії	Тривога	Низький	38
		Ознака відсутня	47
		Субклінічне виражена	3
Шкала депресії А. Бека	Депресія	Клінічно виражена	0
		Ознака відсутня	47
		Субклінічне виражена депресія	3
		Помірна депресія	
		Депресія середньої тяжкості	0

	Тяжка депресія	0
Виявлено осіб з ознаками нервово-психічної нестійкості	3	
Осіб віднесено до зони ризику	16	
Особи за всіма показниками мають нервово-психічну стійкість станом на березень квітень	31	
Всього осіб прийняло участь в дослідженні	50	

Особи, в яких виявлено ознаки нервово-психічної нестійкості, мають високі показники емоційного неблагополуччя або низькі показники адаптивності.

Особи, які віднесені до групи ризику, мають середні показники наявності, тривожності, депресії, ригідності, або фрустрації. Це як фактор може погіршити їх ментальне здоров'я під час проходження військової служби.

Особи, які за всіма показниками мають нервово-психічну стійкість, станом на березень-квітень 2022 року за всіма показниками тестів є повністю придатні до військової служби та вільні від ознак емоційного неблагополуччя.

Особи, в яких виявленні ознаки емоційного не благополуччя (виявленні ознаки тривожності, депресії, фрустрації, ригідності), віднесені до категорій військовослужбовців з ознаками нервово-психічної нестійкості. Їх результати є похибкою для доведення емпіричної гіпотези, оскільки на початку емпіричного дослідження вони вже мали зафіксовані відхилення емоційно-вольової сфери не пов'язані з проходження військової служби. Особи з групи ризику внаслідок психічних навантажень можуть погіршити тестові показники, але це не вплив бойового стресу - це вплив військової служби та нервово-психічного виснаження внаслідок неї, але ми не можемо

стверджувати що їх самопочуття погіршилось внаслідок військової служби. Оскільки на самому початку емпіричного дослідження тести вже фіксують ознаки проблем емоційно-вольової сфери, тому в чистому вигляді їх результати станом на січень-лютий 2023 року теж можуть бути викривленні. Особи з ознаками нервово-психічної стійкості «ідеальні» кандидати до контрольної групи, саме порівняння показників між ними та такими ж «чистими» військовослужбовцями експериментальної групи дозволить виділити вплив бойового стресу на психіку військовослужбовця. Також дозволить знайти групу осіб, на яких бойовий стрес вплинув позитивно, призвівши до адаптивних психічних змін.

Діаграма 1 розподілу військовослужбовців за рівнем нервово психічної стійкості березень-квітень 2022 року, контрольна група.

Описавши якісні показники контрольної та експериментальної групи за березень-квітень 2022 року, можемо їх порівняти користуючись принципами побудови попередньої таблиці.

Таблиця 42

Методика	Показник		Контроль на група	Експерименталь на група	
БОО «Адаптивність-200»	Висока адаптивність		7	8	
	Достатня адаптивність		32	31	
	Середня адаптивність		8	8	
	Низька адаптивність		3	4	
Тест Г. Айзенка	Шкала	Показник	Тест Г. Айзенка		
	Тривожність	Висока	1	3	
		Середня	16	17	
		Низька	33	20	
	Фрустрація	Висока	1	2	
		Середня	15	11	
		Низька	34	32	
	Агресивність	Висока	7	10	
		Середня	30	31	
		Низька	13	9	
	Ригідність	Висока	1	2	
		Середня	11	12	
Низька		38	36		
Госпітальна шкала тривожності та депресії	Шкала	Показник	Госпітальна шкала тривожності та депресії		
	Тривога	Ознака відсутня	47	45	
		Субклінічне виражена	3	5	
		Клінічно виражена	0	0	
	Депресія	Ознака відсутня	47	45	
		Субклінічне виражена	3	5	
		Клінічно виражена	0	0	
	Шкала депресії А. Бека				
	Шкала депресії А. Бека	Депресія	Ознака відсутня	47	44

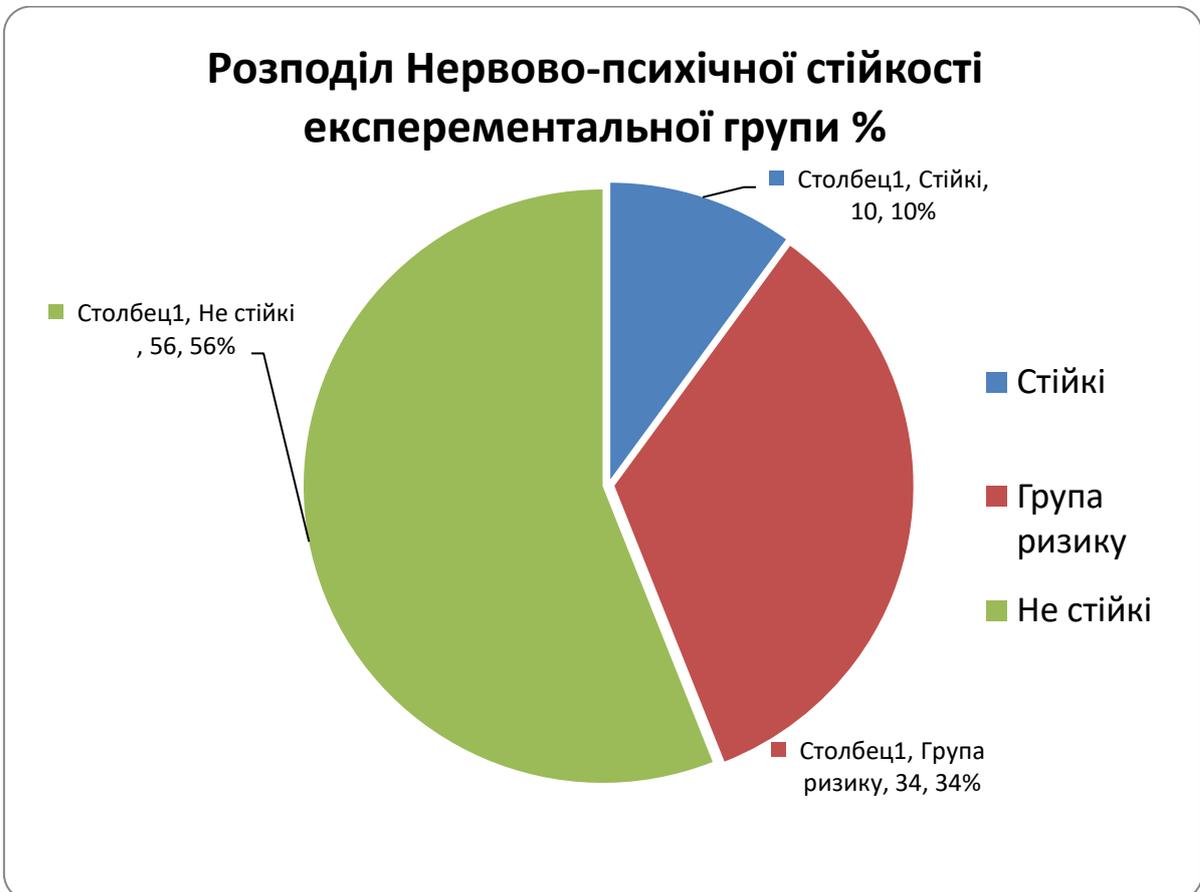
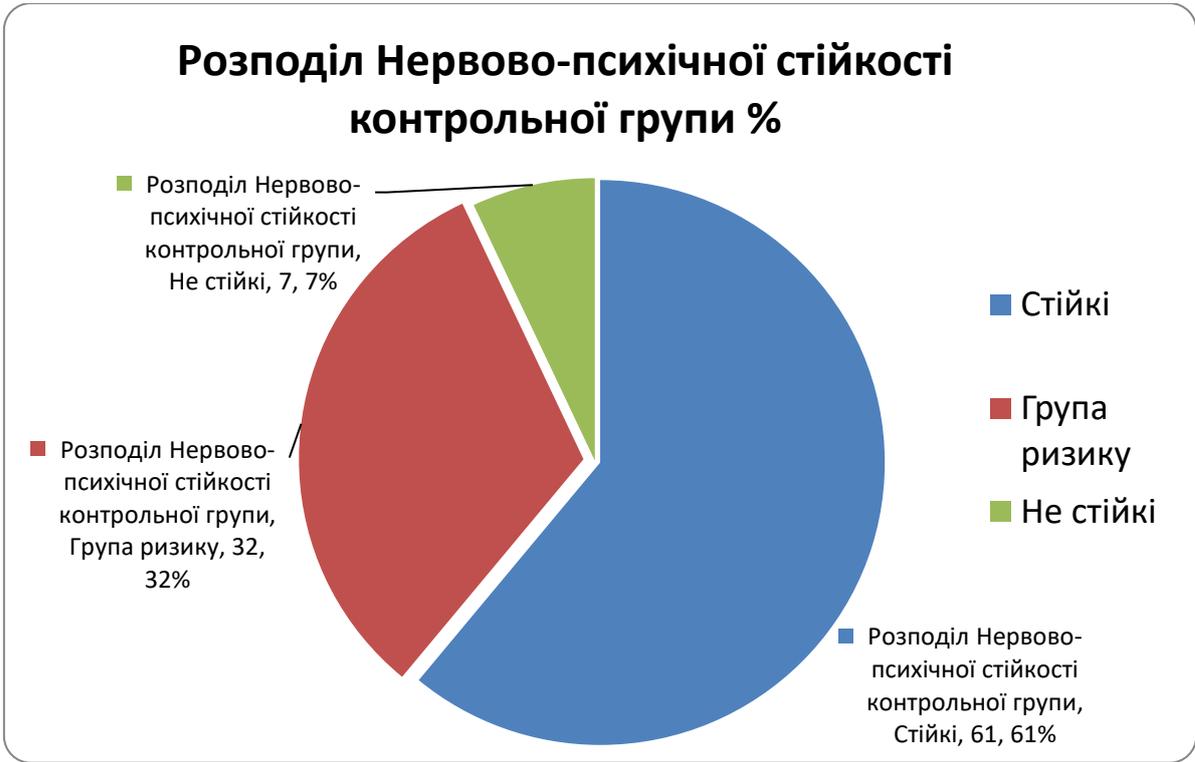
		Субклінічне виражена депресія Помірна депресія	3	6
		Депресія середньої тяжкості	0	0
		Тяжка депресія	0	0
Виявлено осіб з ознаками нервово-психічної не стійкості			3	5
Осіб віднесено до зони ризику			16	17
Особа за всіма показниками мають нервово-психічну стійкість станом на березень-квітень 2022 року			31	28
Всього осіб прийняло участь в дослідженні			50	50

Особа, в яких виявлено ознаки нервово-психічної не стійкості, мають високі показники емоційного неблагополуччя або низькі показники адаптивності.

Особа, які віднесені до групи ризику, мають середні показники наявності, тривожності депресії, ригідності, або фрустрації. Це як фактор може погіршити їх ментальне здоров'я під час проходження військової служби.

Особа, які за всіма показниками мають нервово-психічну стійкість, станом на березень-квітень 2022 року за всіма показниками тестів є повністю придатні до військової служби та вільні від ознак емоційного не благополуччя.

Діаграми 2, 3 порівняння нервово-психічної стійкості в контрольній та експериментальній групі

Показники експериментальної та контрольної групи в наслідок впливу бойового стресу на експериментальну групу.

Зміни в емоційно-вольовій сфері військовослужбовців контрольної груп під час проходження військової служби в військовий час.

Таблиця 43

Методика	Показник		Контрольна група (березень-квітень 2022 року)	Контрольна група (січень-лютий 2023 року)
БОО «Адаптивність-200»	Висока адаптивність		7	4
	Достатня адаптивність		32	34
	Середня адаптивність		8	8
	Низька адаптивність		3	4
Тест Г. Айзенка	Шкала	Показник	Тест Г. Айзенка	
	Тривожність	Висока	1	2
		Середня	16	26
		Низька	33	22
	Фрустрація	Висока	1	2
		Середня	15	24
		Низька	34	24
	Агресивність	Висока	7	10
		Середня	30	33
		Низька	13	7
	Ригідність	Висока	1	2
		Середня	11	15
Низька		38	34	
Госпітальна шкала тривожності та депресії	Шкала	Показник	Госпітальна шкала тривожності та депресії	
	Тривога	Ознака відсутня	47	45
		Субклінічне виражена	3	4
		Клінічно виражена	0	1
	Депресія	Ознака відсутня	47	45
		Субклінічне виражена	3	4

		Клінічно виражена	0	1
		Шкала депресії А. Бека		
Шкала депресії А. Бека	Депресія	Ознака відсутня	47	40
		Субклінічне виражена депресія	3	6
		Помірна депресія	0	4
		Депресія середньої тяжкості	0	0
		Тяжка депресія	0	0
Виявлено осіб з ознаками нервово-психічної не стійкості		3	5	
Осіб віднесено до зони ризику		16	20	
Особи за всіма показниками мають нервово-психічну стійкість станом на березень квітень		31	25	
Всього осіб прийняло участь в дослідженні		50	50	

Спостерігаємо зниження нервово-психічної стійкості контрольної групи. Особи, які перебували в групі ризику, перейшли в групу, що мають ознаки порушення емоційно-вольової сфери. Нами вони кваліфіковані, як особи з нервово-психічною нестійкістю. Особи, які за всіма показниками мають ознаки нервово-психічної стійкості, адаптувалися до умов військової служби у військовий час, або виробили компенсаторні механізми.

Порівняльна таблиця 44 контрольної та експериментальної групи після впливу на експериментальну групу бойового стресу

Методика	Показник		Контроль на група (січень – лютий 2023 року)	Експериментальна група (січень-лютий 2023 року)
БОО «Адаптивність -200»	Висока адаптивність		4	1
	Достатня адаптивність		34	20
	Середня адаптивність		8	24
	Низька адаптивність		4	5
Тест Г. Айзенка	Шкала	Показник	Тест Г. Айзенка	
	Тривожність	Висока	2	10
		Середня	26	30
		Низька	22	10
	Фрустрація	Висока	2	7
		Середня	24	37
		Низька	24	6
	Агресивність	Висока	10	16
		Середня	33	30
		Низька	7	5
	Ригідність	Висока	2	4
		Середня	15	25
Низька		34	11	
Госпітальна шкала тривожності та депресії	Шкала	Показник	Госпітальна шкала Тривожності депресії	
	Тривога	Ознака відсутня	45	40
		Субклінічно виражена	4	8
		Клінічно виражена	1	2
	Депресія	Ознака відсутня	45	40
		Субклінічно виражена	4	8
		Клінічно виражена	1	2
Шкала депресії А. Бека				

Шкала депресії А. Бека	Депресія	Ознака відсутня	40	36
		Субклініч не виражена депресія	6	10
		Помірна депресія	4	4
		Депресія середньої тяжкості	0	0
		Тяжка депресія	0	0
Виявлено осіб з ознаками дезадаптивних змін		5	6	
Осіб віднесено до зони ризику		20	24	
Особа за всіма показниками мають адаптивні зміни		25	20	
Всього осіб прийняло участь в дослідження		50	50	

Впливу бойового стресу в експериментальній групі зазнали 24 особи, які на попередньому зрізі були віднесені до групи ризику. 6 осіб з експериментальної групи мали яскраво виражені симптоми дезадаптивних змін, 20 осіб з експериментальної групи адаптувалися до умов бойової діяльності.

Контрольна група не приймала участь у бойових діях, але піддавалася навантаженню військової служби в військовий час, тому 5 осіб з контрольної групи мають симптоматику дезадаптивних змін в емоційно-вольовій сфері, 20 осіб віднесено до групи ризику та потребують відновлення, 25 осіб адаптувалися до умов служби та не мають різких змін в емоційно-вольовій сфері.

Значима різниця у контрольній та експериментальній групах спостерігається в категорії осіб, які потребують відпочинку та відновлення. Ця група має назву «група ризику», різниця полягає в 5 особах. Що доводить

специфічний вплив бойового стресу на емоційно-вольову сферу військовослужбовця.

Співставлення тестових результатів, аналіз отриманих даних (Додаток К). Показники експериментальної та контрольної груп внаслідок впливу бойового стресу на експериментальну групу. Контрольна група січень-лютий 2023 року таблиця зіставлення всіх тестових показників (Додаток Л).

3.6. Статистичний аналіз методом кореляції виділених соціально-психологічних факторів, що вплинули на резильєнтність до стресу або вразливість груп військовослужбовців

В психології **резильєнтність** означає здатність людини успішно впоратися зі стресом, труднощами, негативними подіями або, навіть, травматичними ситуаціями і можливості повернутися до стану психологічного добробуту та функціонування [9]. Для виявлення міри кореляційного зв'язку та достовірності відмінностей середніх показників у вибірках групі досліджуваних військовослужбовців, які перебувають на передовій, та в групі досліджуваних військовослужбовців, які перебувають у тилу, були використані математико-статистичні методи: r_s критерій рангової кореляції Спірмена та одно факторний дисперсійний аналіз (ANOVA). Обробка даних здійснювалась за допомогою пакету статистичних програм SPSS 20.0 for Windows.

Кореляційний аналіз засвідчив наступне.

У групі досліджуваних військовослужбовців, які перебувають на передовій, виявлений позитивний кореляційний зв'язок між високою адаптивністю та терміном перебування в зоні бойових дій (досвідом бойових дій) ($r = 0,422, p < 0,05$). Це може бути пояснене тим, що досвід перебування в зоні бойових дій сформував регуляторні механізми на які опирається військовослужбовець, щоб впоратися зі стресом, в нього вже сформований сталий стереотип дій для адаптації до екстремальних умов.

При цьому, чим більшим є термін їхнього перебування на передовій, тим нижчою виявилась агресивність ($r = -0,393$, $p < 0,05$) та тривога ($r = -0,618$, $p < 0,001$). Наявність такого зв'язку можна пояснити. З часом ситуація бойових дій військовими сприймається як звичайна робота та вже не викликає критичних психофізіологічних змін.

Також, у цій вибірці вік досліджуваних військовослужбовців позитивно корелює з низьким показником фрустрації ($r = -0,603$; $p < 0,001$) та низьким ступенем вираженості депресивної симптоматики ($r = -0,474$, $p < 0,05$). Тобто, чим молодшим є військовослужбовець, тим меншим є прояв негативних емоційних переживань, викликаних об'єктивно непереборними (або суб'єктивно сприйнятими як непереборні) труднощами на шляху до досягнення мети, а також поганого настрою і відрази до діяльності. Можливо, це пояснюється адаптивним резервом психіки: чим молодший організм, тим більша його витривалість, орієнтація психіці в часі скоріше на майбутнє ніж на минуле, що значно зменшує фрустрацію.

У групі досліджуваних військовослужбовців, які перебувають у тилу, виявлений позитивний кореляційний зв'язок між віком та тривожністю ($r = 0,417$, $p < 0,05$), фрустрацією ($r = 0,472$, $p < 0,05$), агресивністю ($r = 0,512$, $p < 0,001$). Чим старшими є військовослужбовці, тим більше в них проявляється схильність до надмірного хвилювання, фрустрованість, афективні спалахи гніву та імпульсивні поведінкові прояви, спрямовані на об'єкт фрустрації. Це може бути пояснене тим, що операційна обізнаність військових в тилу вища, а коли недостатньо об'єктивної інформації, то вона заміщається тривожними очікуваннями, що, на нашу думку, і вплинуло на рівень тривожності.

Дисперсійний аналіз, який проводився за фактором сімейного стану, не виявив статистично значущих відмінностей у вибірці військовослужбовців, які перебувають у тилу, проте вказав на наявність таких відмінностей у військовослужбовців, які перебувають на передовій (табл. 45).

Таблиця 45

Відмінності у показниках емоційних проявів по вибірці військовослужбовців, які перебувають на передовій, з урахуванням сімейного стану

Показники емоційного вигорання	Сімейний стан				Значущість відмінностей за <i>F</i> -критерій Фішера	
	Одружений		Неодружений		<i>F</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>		
Адаптивність	7,78	3,457	13,30	7,113	189,500	,002
Ригідність	8,19	3,823	4,89	3,004	180,000	,001
Тривога	6,56	5,542	3,00	3,363	228,500	,017
Депресія	14,19	6,878	9,33	4,820	198,000	,004

Так у одружених військовослужбовців, які перебувають на передовій, більш виражені тривога ($F = 228.500$, $p = .017$) та депресія ($F = 198.000$, $p = .004$), а також ригідність ($F = 180.000$, $p = .001$). Закономірно, що адаптивність у неодружених військовослужбовців є вищою ($F = 189,500$, $p = .002$).

Виявлені статистично достовірні відмінності можуть бути пояснені тим, що військові, що мають родину, мають вищий рівень тривожності та депресії внаслідок своїх переживань за родину та тривожних думок, щодо того, що з родиною буде у разі його смерті. Що частково дублює раніше отримані результати з результатами [67,56].

Висновок до третього розділу

З статистичного аналізу вибірки досліджуваних витікає, що найвищу резильєнтність до впливу бойового стресу мала група військовослужбовців, яка вже приймала участь в бойових діях. Позитивний кореляційний зв'язок виявлено між віком військовослужбовця та рівнем його тривожності та ригідності. Чим вище вік, тим більша тривожність та ригідність. Це можна

віднести до фактору вразливості. Також виявлено та математично описано зв'язок між рівнем тривожності військовослужбовця та наявністю у нього родини. Тобто, наявність родини підвищує рівень тривожності військовослужбовця на передовій.

ВИСНОВКИ

В теоретичному розділі ми проаналізували поняття «бойовий стрес», його вплив на психіку військовослужбовця. Проаналізували фактори, які можуть згладжувати наслідки впливу бойового стресу, або, навпаки, заважати адаптації психічного апарату до інтенсивного та довготривалого впливу бойових дій на психіку військовослужбовця. На основі аналізу зарубіжної та вітчизняної літератури умовно розділили всі зміни, які відбуваються в психіці військовослужбовця на «адаптивні» та «деадаптивні». Дослідили взаємозв'язок між фізіологічними та психологічними змінами, що зазнає психіка військовослужбовця за період військової служби.

В розділі призначеного дизайну та побудові емпіричного дослідження ми обрали експеримент з двома групами, описали вибірку піддослідних, вичленили фактори, що можуть виступати в ролі побічних змінних та спотворювати результати дослідження, це: вік, стать, цивільний статус, звання, наявність попереднього досвіду бойових дій. Ці змінні не піддаються нашому впливу, ми їх можемо лише констатувати. Нами були обрані дві групи рівні за кількістю учасників, але не рівні за вище вказаними параметрами. Як зазначалося вище, цю різницю нами було вказано в розділі, що присвячений методичним основам викладеного нами дослідження.

В емпіричному розділі ми порівняли результати контрольної та експериментальної груп за якісними та кількісними критеріями в прив'язці до виділених соціально-психологічних факторів, котрі ми описали в розділі «Дизайн дослідження». Оскільки є група осіб, у якої на першому зрізі були виявлені ознаки нервово-психічної нестійкості, то ми не можемо стверджувати, що причиною цієї нестійкості служив вплив бойового стресу. Також, ми враховуємо втому від проходження військової служби у військовий час, що, на нашу думку, і погіршило результати контрольної групи на фінальному зрізі. Дискримінуючи всі результати, які мають сумнівну наукову цінність для заявленої теми дослідження, ми можемо стверджувати, що

психіка військовослужбовця зазнає адаптивних та дезадаптивних змін внаслідок впливу на неї бойового стресу. Адаптивними змінами є стресостійкість військовослужбовця на полі бою внаслідок адаптації до постійного фізичного та психічного навантаження (виявлено 20 осіб), емпіричні прояви адаптації - це стабільно низькі тестові показники, що стосуються емоційно-вольової сфери особистості. Дезадаптивні зміни в психіці військовослужбовця - це симптоматика або психічних розділів, або явно виражені ознаки погіршення емоційно-вольової сфери військовослужбовця (виявлено 25 осіб).

З статистичного аналізу вибірки досліджуваних витікає, що найвищу резильєнтність до впливу бойового стресу мала група військовослужбовців, яка вже приймала участь в бойових діях. Позитивний кореляційний зв'язок виявлено між віком військовослужбовця та рівнем його тривожності і ригідності. Чим вище вік, тим більша тривожність та ригідність. Це можна віднести до фактору вразливості. Також виявлено та математично описано зв'язок між рівнем тривожності військовослужбовців та наявністю у них родин. Тобто, наявність родини підвищує рівень тривожності військовослужбовця на передовій.

Перспективи подальших досліджень. Використовуючи зібраний та систематизований нами емпіричний матеріал та теоретичну базу доцільно створити та застосувати на практиці програму «Природо-терапія для реакризації та відновлення військовослужбовця після участі в бойових діях».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агаєв Н.А. *Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців*: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с.
2. Агаєв Н.А. *Алгоритм роботи військового психолога щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу ЗСУ* (методичні рекомендації) / Міністерство оборони України, Наук.- дослід. центр гуманітар. проблем Збройних Сил України: Н.А. Агаєв, О.Г. Скрипкін, А.Б. Дейко, В.В. Поливанюк, О.В. Еверт. – К.: НДЦ ГП ЗС України, 2016. – 147 с.
3. Алещенко В.І. *Психологічна реабілітація військовослужбовців з постстресовими психічними розладами*: Навчальний посібник. Харків, ХУПС. 2005. 84 с.
4. Алієв О.С., Заїка В.М. Комплексний підхід до соціально-психологічної адаптації учасників антитерористичної операції в Україні. *Соціальна робота в сучасному суспільстві: тенденції, виклики, перспективи*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Полтава, 28 лютого 2017 р. К.: Університет «Україна», 2017. С. 3 – 7.
5. Алієв О.С. Заїка В.М. Проблеми та перспективи захисту прав учасників бойових дій в Україні в рамках їх соціально-психологічної адаптації до умов мирного життя. *Матеріали Регіональної науково-практичної конференції «Права людини в Україні: сучасний стан та механізм реалізації»*, (м. Полтава, 7 грудня 2016 р.). Полтава. 2016. С. 425 – 431.
6. Архипова С.П. *Методи та технології роботи соціального педагога* / автори-уклад. К.: Видавничий дім «Слово», 2011. 396 с.
7. Безпалько О.В. *Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді*: теоретико-методологічні основи: монографія; М-во освіти і науки України; Ін-т проблем виховання Академії педагогічних наук. К.: Наук. світ, 2006. 363 с.

8. Блінов О.А. Досвід психологічної реабілітації учасників АТО та членів їх сімей в умовах санаторію. *Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Наукове видання. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2016. С. 23–26.
9. Блінов О.А. *Психологія бойового стресу*: дисертація на здобуття наукового ступеню доктора наук. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України 2020. 660с.
10. Блінов О.А. *Опитувальник бойового стресу Блінова О. А. (ОБСБ)*: наук. – метод. видання. К.: Талком, 2019. 36 с.
11. Булах О.Ю. Основні напрями реформування системи медичного забезпечення Збройних Сил України в сучасних умовах. *Військова медицина України*. 2013. № 2. Т. 13 С. 20–27.
12. Жаховський В.О. Система управління медичним забезпеченням Збройних Сил України : потреба в удосконаленні. *Наука і оборона*. 2013. № 1. С. 23–27.
13. Заїка В.М., Алієв О.С. Гендерні особливості соціально-психологічної адаптації учасників бойових дій до умов мирного життя. *Соціальна робота в сучасному суспільстві: тенденції, виклики, перспективи*: матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Полтава, 28 лютого 2018 р. К.: Університет «Україна», 2018. С. 157 – 173.
14. Заїка В.М., Алієв О.С. Соціально-психологічна адаптація учасників бойових дій до умов мирного життя: гендерний аспект. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу*: матеріали Міжн. наук.-практ. конф., м. Полтава, 16-17 травня 2018 р. : у 3 т. Т. 1. К.: Університет «Україна», 2018. С. 49 – 60.
15. Заїка В.М. Гендерний аспект соціально-психологічної адаптації учасників антитерористичної операції до умов мирного життя. *Психологічні виміри культури, економіки, управління*: Науковий журнал / [відповідальний ред. О.М. Лозинський]. Україна, Львів. Випуск XII, 2018. С. 6 – 16.

16. Заїка В.М. До проблеми вивчення особливостей прояву посттравматичного стресового розладу учасників АТО в їх соціально-психологічній адаптації до умов мирного життя. *Соціальна робота в сучасному суспільстві: тенденції, виклики, перспективи*: матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Полтава, 28 лютого 2019 р. К.: Університет «Україна», 2019. С. 118 – 121.
17. Заїка В.М. Особливості прояву посттравматичного стресового розладу учасників ООС. *Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики*: тези доповідей XIX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ. –20–21 листопада 2019 р.). У 3-х частинах. Частина 1. К.: Університет «Україна», 2019. С. 49 – 52.
18. Заїка В.М., Перетятко Л.Г. Особливості трансформації особистості при подоланні кризових ситуацій у житті людини. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*: Зб. Статей / АПН України, Ін-т соціальної та політичної психології; Редкол.: С.Д. Максименко, М.М. Слюсаревський та ін. Київ: Міленіум, 2007. Вип. 16 (19). С. 191–199.
19. Заїка В.М. Подолання кризових станів в умовах ініціювання особистісних трансформацій. *Соціальна психологія*. 2009. № 3. С. 101–110.
20. Заїка В.М. Посттравматичний стресовий розлад учасників АТО: проблеми комунікації та адаптації. *Актуальні проблеми сучасного дискурсу в теоретичній та прикладній лінгвістиці*: Матеріали IV Регіон. наук.-практ. конф., м. Полтава, 5 грудня 2019 р. Полтава : Полтавський інститут економіки і права Університету «Україна», 2019. С. 295 – 298.
21. Заїка В.М. Проблема діагностики посттравматичного стресового розладу у осіб, які пережили складні життєві ситуації. “*Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики*”. К.: ВМУРоЛ «Україна». 2023.
22. Заїка В.М., Страшко Є.Ю., Лебедєв В.А., Чернов А.А. Пілотний проект програми роботи оздоровчого табору (природо терапевтичної групи) із використанням методу «природотерапії» та «рекреації». Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «*Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку*,

- проблеми та перспективи*», 8 вересня 2023 року. [Текст] / ПДМУ; [ред.кол.: В. М. Ждан, В. П., Лисак, І. А., Голованова та ін..]. Полтава, 2023. С. 90 – 93.
23. Заїка В.М., Чернов А.А., Лебедев В.А. Пілотний проект відновлення родинних зв'язків військовослужбовців звільнених в запас з їхніми сім'ями в межах рекреаційної програми «Природотерапія». 2023. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «*Прояви резилієнтності на різних рівнях системи: сім'я, освіта, суспільство під час війни*» (23 листопада 2023 року, м. Полтава). Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». 2023.
24. Калагін Ю.А. Стереотипи військовослужбовців-жінок про армію та військову службу. *Грані*. 2014. № 2. С. 112 – 117.
25. Калагін Ю.А. Гендерний аспект типологізації особистості військовослужбовців ЗСУ. *Український соціум*. 2013. № 3. С. 44-53.
26. Коваль Л. Г. Соціальна педагогіка: навч. посібник. К.: ІЗМН, 1997. 392 с.
27. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С. *Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій*: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2015. 170 с.
28. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. *Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами*: метод. посіб. К.: 7БЦ, 2023. 175 с.
29. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. *Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення*: Метод. посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
30. Кокун О.М. Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: *Методичний посібник*. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. 281 с.

31. Кондрюкова В. В., Слюсар І. М. *Соціально-психологічна адаптація військовослужбовців силових структур, звільнених у запас: навч.-метод. посібник*. Київ: Гнозис, 2013. 116 с.
32. Кравченко К.О., Тімченко О.В., Широбоков Ю.М. Соціально-психологічні детермінанти виникнення бойового стресу у військовослужбовців-учасників антитерористичної операції: *монографія*. Х.: Вид-во НУЦЗУ, 2017. 256 с.
33. Лебедєв В.А., Чернов А.А. Терапевтичний альянс з пацієнтом військовим для надання психологічної допомоги. досвід центру реабілітаційної медицини. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «*Екстрена та невідкладна допомога в Україні: організаційні, правові, клінічні аспекти*», 24 лютого 2023 року. / ПДМУ; [ред.кол.: В. М. Ждан, В. П., Лисак, І. А., Голованова та ін.]. Полтава, 2023. 168 с.
34. Ломакін Г.І. Прояви порушень реадаптації учасників бойових дій у системі суспільних відносин. *Проблеми емпіричних досліджень у психології*, 6-7 грудня 2012р., Київ: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції / За ред. І.В. Данилюка, І.В. Ващенко. К.; ОВС, 2012. С. 94-100.
35. Ляска О., Федірко П., Березкін О. Методичні аспекти соціально-психологічної роботи з військовослужбовцями, що звільняються з лав збройних сил. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 5 (109). С. 415.
36. Ляц О. Деструктивний вплив бойового стресу на емоційну сферу особистості військового. *Психологічні перспективи*. 2021. Вип. 37. С. 128–140. DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2021-37-128-140>
37. Малородна О., Чернов А. Специфіка міжособистісної взаємодії психолога з військовослужбовцями звільненими в запас. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «*Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*»: Зб. наук. праць. Переяслав, 2023. Вип. 91. С. 69 – 73.
38. Можаровський В. М. Збройні Сили України повинні відповідати сучасним вимогам. *Війська України*. 2012. № 1–2 (138). С. 6–11.

39. Невидимий батальйон: участь жінок у військових діях в АТО (соціологічне дослідження) / за заг. ред. Тамари Марценюк. К.: ФОП Клименко, 2016. 80 с.
40. Неурова А., Романишин А. Психологія індивідуальної роботи з військовослужбовцями: навч.-метод. посібник. Київ, 2023. 335 с.
41. Орос М.М., Гал А.В. *Стрес, дистрес, його види та корекція*. Ліки України -2021 випуск 7 (253):- с 32–35.
42. Певень Л.В. Стан і перспективи вирішення соціальних проблем військовослужбовців. *Соціологічні дослідження*. 2002. № 5. С. 76–92.
43. Пилипака Ю. І. *Стрес як загальний адаптаційний синдром та психічне здоров'я особистості* / Ю. І.Пилипака, В. Л. Романюк // Психологія: реальність і перспективи. – 2016. – Вип. 6. – С. 177–182.
44. Пузирьов Є.В., Ізвєков В.В. *Бойовий стрес та його наслідки для військовослужбовця*. Психологія національної безпеки та безпеки життєдіяльності. Том (34) 73 випуск 1 2023 с. 203-209.
45. *Посттравматичні стресові розлади: діагностика, лікування, реабілітація* : методичні рекомендації / уклад.: Волошин П.В., Шестопалова Л.Ф., Підкоритов В.С. та ін. Харків, 2002. 47 с.
46. Про перелік закладів і установ освіти, охорони здоров'я та соціального захисту і посад, робота яка дає право на пенсію за вислугу років: офіц. текст : за станом на 4 лист. 1993 р. / Постанова Кабінету Міністрів України. Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 2006. 21 с.
47. Протоколи надання першої психологічної допомоги військовослужбовцям Національної гвардії України в екстремальних умовах діяльності: посібник / О.С. Колесніченко, Я.В. Мацегора, І.І. Приходько / За заг. ред. проф. І.І. Приходька. Х.: НА НГУ, 2018. 40 с.
48. *Психологічна підготовка*. Головне управління морально-психологічного забезпечення ЗСУ. Наказ № 39 від 29.03.2019р
49. *Реакція на важкий стрес та розлади адаптації*. Посттравматичний стресовий розлад: навч. Посібник/ Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков., Р.І. Ісаков. – К.: ВСВ «Медицина», 2023. – 120 с.

50. Савченко Ю.С. Деякі особливості правового статусу військовослужбовців-жінок у Збройних силах України. *Юридична наука*. 2011. № 6. С. 175-181.
51. Сейко Н.А. *Соціальна педагогіка: метод. посіб.* Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. 260 с.
52. Семигіна Т.В. Введення в соціальну роботу: навч. посіб. К.: «Фенікс», 2001. 160 с.
53. *Система психологічної діагностики Лідер -1: інструкція щодо роботи/ Соціально-психологічний центр Збройних Сил України*. К. – 2012. с 59
54. Ставлення військовослужбовців до гендерної рівності та її утвердження у ЗСУ: Звіт за результатами соціологічного дослідження / Міністерство оборони України, Науково-дослідницький центр гуманітарних проблем Збройних сил України. К., 2011. 66 с.
55. Серебряков О.М.: Через Житомирський військовий шпиталь вже пройшло більше 2000 учасників АТО [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://reporter.zt.ua/news/16591-serebriakov-cherez-zhytomyrskyi-viiskovyi-shpytal-vzhe-proishlo-bilshe-2000-uchasnykiv-ato>. – Голов. з екрану.
56. Слюсар І.М. Посттравматичний стресовий розлад у працівників дорожньо-патрульної служби Державтоінспекції: профілактика, психологічна діагностика та корекція: дис. канд. психол. наук: 19.00.06. К., 2005. 211 с.
57. Соціальна педагогіка: *мала енциклопедія*. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 336 с.
58. Стаття 11 із змінами, внесеними згідно із Законом України № 2171-III від 21.12.2000 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про розформування Національної гвардії України»; № 662-IV від 03.04.2003 « Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Державну прикордонну службу України»; № 1768-IV від 15.06.2004 «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»; в редакції Закону № 328-V від

03.11.2006 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань соціального захисту військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, і деяких інших осіб».

59. Стаття 16 із змінами, внесеними згідно із Законом України № 3370-IV (3370-15) від 19.01.2006 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із законодавчими актами України у сфері ліцензування»; № 2592-VI (2592-17) від 07.10.2010 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із Конституцією України»; в редакції Закону № 3611-VI (3611-17) від 07.07.2011 «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги».

60. Стаття 17 в редакції Закону України № 3370-IV (3370-15) від 19.01.2006.

61. Сукіасян С.Г., Тадевосян М.Я. *Бойовий стрес і органічне ураження головного мозку: варіант динаміки посттравматичного стресового розладу*. Журнал неврології та психіатрії. 2020. № 120 (9). С. 19–27.

62. Телелим В.М. Найважливіші аспекти розвитку збройної боротьби. *Війська України*. 2012. № 1–2 (138). С. 12–17.

63. Трубавіна І.М. Концепція «допомоги для самопомоги» в соціальній роботі в Україні. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2003. № 2. С. 44.

64. Тюптя Л.Т. Соціальна робота: теорія і практика. К.: Знання, 2008. 504 с.

65. Узагальнений медичний звіт Збройні Сили України. К.: Військово-медичний департамент МО України. 2013. № 2. 35 с.

66. Українська військова медична академія [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн. : <http://users.i.kiev.ua/~umma/>. – Голов. з екрану.

67. Чернов А.А., Заїка В.М., Лебедєв В.А. Особливості психологічного консультування військовослужбовців, які були звільнені в запас або у відставку за станом здоров'я, під час дії воєнного стану. *Психолого-педагогічні координати розвитку особистості: зб. наук. матеріалів IV Міжнар. наук.-*

практ. конф., 1-2 червня 2023 р. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2023. С. 246 – 255.

68. Ягупов В.В. Військова психологія: підруч. К.: Тандем, 2004. 656 с.

69. Brown G.W. Traumatic Stress. *G.W. Brown et all.* 1985. Vol. 147. P. 612–622.

70. McFarlane A.C. Long-term psychiatric morbidity after a natural disaster: Implications for disaster planners and emergency services. *Medical Journal of Australia.* 1986. № 14. P. 561–563.

71. Quarantelli E.L. Posttraumatic stress disorder E.L. *Amer. Rev. Soc.* 1977. Vol. 3. P. 23–49.

72. Terence M. Keane, PhD. The epidemiology of posttraumatic stress disorder: some comments and concerns. *Ptsd Research Quarterly.* 1990. Vol. 1, № 3. P. 46–61

ДОДАТКИ

Додаток А

Розгорнута таблиця адаптивності контрольної групи березень-квітень 2022 року

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	майор	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	56	Достатній рівень адаптивності
2	ст. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Достатній рівень адаптивності
3	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	45	Достатній рівень адаптивності
4	мол. сержант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	41	Достатній рівень адаптивності
5	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	45	Достатній рівень адаптивності
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
7	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Достатній рівень адаптивності
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Достатній рівень адаптивності
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
10	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
11	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	40	Високий рівень адаптивності
12	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Високий рівень адаптивності
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Достатній рівень адаптивності

14	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
15	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
16	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Середній рівень адаптивності
17	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Достатній рівень адаптивності
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	33	Достатній рівень адаптивності
19	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	39	Достатній рівень адаптивності
20	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	31	Достатній рівень адаптивності
21	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Достатній рівень адаптивності
22	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Достатній рівень адаптивності
23	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
24	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
25	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
26	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
27	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
28	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	33	Достатній рівень адаптивності
29	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	34	Достатній рівень адаптивності
30	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Високий рівень адаптивності

31	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Високий рівень адаптивності
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Високий рівень адаптивності
33	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Високий рівень адаптивності
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Високий рівень адаптивності
35	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Середній рівень адаптивності
36	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
37	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Середній рівень адаптивності
38	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Середній рівень адаптивності
39	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
40	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
41	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Достатній рівень адаптивності
42	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
43	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Достатній рівень адаптивності
44	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Достатній рівень адаптивності
45	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Достатній рівень адаптивності
46	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
47	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності

48	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Низький рівень адаптивності
49	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Низький рівень адаптивності
50	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Низький рівень адаптивності

Розгорнута таблиця адаптивності експериментальної групи березень-квітень
2022 року

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	капітан	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	50	Високий рівень адаптивності
2	ст. лейтенант	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Достатній рівень адаптивності
3	лейтенант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
4	лейтенант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	39	Середній рівень адаптивності
5	ст. сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	29	Достатній рівень адаптивності
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
7	мл. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Достатній рівень адаптивності
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Достатній рівень адаптивності
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
10	штаб-сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
11	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Високий рівень адаптивності

12	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Високий рівень адаптивності
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Достатній рівень адаптивності
14	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
15	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
16	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Низький рівень адаптивності
17	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	34	Достатній рівень адаптивності
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	33	Достатній рівень адаптивності
19	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	39	Достатній рівень адаптивності
20	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
21	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Достатній рівень адаптивності
22	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Достатній рівень адаптивності
23	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
24	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
25	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
26	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
27	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
28	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	33	Достатній рівень адаптивності

29	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	34	Достатній рівень адаптивності
30	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	32	Високий рівень адаптивності
31	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Високий рівень адаптивності
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Високий рівень адаптивності
33	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Високий рівень адаптивності
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Високий рівень адаптивності
35	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Середній рівень адаптивності
36	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
37	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Середній рівень адаптивності
38	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Середній рівень адаптивності
39	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
40	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
41	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Достатній рівень адаптивності
42	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
43	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Достатній рівень адаптивності
44	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Достатній рівень адаптивності
45	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Достатній рівень адаптивності

46	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
47	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
48	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Низький рівень адаптивності
49	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	28	Низький рівень адаптивності
50	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	27	Низький рівень адаптивності

Додаток Б

Результати контрольної групи, на яку вплинув час військової служби у
військовий час січень-лютий 2023 року.

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	майор	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	56	Достатній рівень адаптивності
2	ст. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Достатній рівень адаптивності
3	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	45	Достатній рівень адаптивності
4	мол. сержант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	41	Достатній рівень адаптивності
5	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	45	Достатній рівень адаптивності
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
7	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Достатній рівень адаптивності
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Достатній рівень адаптивності
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
10	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
11	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	40	Високий рівень адаптивності
12	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Високий рівень адаптивності
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Достатній рівень адаптивності
14	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності

15	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
16	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Середній рівень адаптивності
17	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Достатній рівень адаптивності
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	33	Достатній рівень адаптивності
19	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	39	Достатній рівень адаптивності
20	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	31	Достатній рівень адаптивності
21	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Достатній рівень адаптивності
22	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Достатній рівень адаптивності
23	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
24	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
25	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
26	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
27	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
28	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	33	Достатній рівень адаптивності
29	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	34	Достатній рівень адаптивності
30	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Високий рівень адаптивності
31	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності

32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
33	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Високий рівень адаптивності
35	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Середній рівень адаптивності
36	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
37	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Середній рівень адаптивності
38	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Середній рівень адаптивності
39	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
40	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
41	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Середній рівень адаптивності
42	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
43	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Достатній рівень адаптивності
44	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Достатній рівень адаптивності
45	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Достатній рівень адаптивності
46	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
47	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Низький рівень адаптивності
48	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Низький рівень адаптивності

49	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Низький рівень адаптивності
50	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Низький рівень адаптивності

Результати експериментальної групи, яка пережила наслідки впливу бойового стресу січень-лютий 2023 року.

№ 1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	капітан	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	50	Високий рівень адаптивності
2	ст. лейтенант	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Достатній рівень адаптивності
3	лейтенант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Середній рівень адаптивності
4	лейтенант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	39	Середній рівень адаптивності
5	ст. сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	29	Достатній рівень адаптивності
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
7	мл. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Середній рівень адаптивності
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Середній рівень адаптивності
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Середній рівень адаптивності
10	штаб-сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Середній рівень адаптивності
11	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Середній рівень адаптивності
12	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Середній рівень адаптивності

13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Достатній рівень адаптивності
14	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
15	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
16	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Низький рівень адаптивності
17	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	34	Достатній рівень адаптивності
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	33	Достатній рівень адаптивності
19	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	40	Достатній рівень адаптивності
20	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
21	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Достатній рівень адаптивності
22	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Достатній рівень адаптивності
23	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
24	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	36	Достатній рівень адаптивності
25	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Достатній рівень адаптивності
26	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
27	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Достатній рівень адаптивності
28	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	34	Достатній рівень адаптивності
29	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	34	Достатній рівень адаптивності

30	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	32	Середній рівень адаптивності
31	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Середній рівень адаптивності
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Середній рівень адаптивності
33	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
35	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
36	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Середній рівень адаптивності
37	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Середній рівень адаптивності
38	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
39	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Середній рівень адаптивності
40	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
41	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
42	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Достатній рівень адаптивності
43	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Середній рівень адаптивності
44	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Середній рівень адаптивності
45	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Середній рівень адаптивності
46	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Середній рівень адаптивності

47	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Низький рівень адаптивності
48	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Низький рівень адаптивності
49	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	28	Низький рівень адаптивності
50	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	27	Низький рівень адаптивності

Додаток В

Результати за методикою Г.Айзенка контрольна група березень-квітень
2022 року

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	майор	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	56	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.
2	ст. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.
3	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	45	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька рівень
4	мол. сержант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	41	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.

							Ригідність – середній рівень
5	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	45	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька
7	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень.

							Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька
10	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька
11	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	40	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька
12	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень

14	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень
15	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень
16	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень
17	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	33	Тривожність – низький, допустимий рівень.

							Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька
19	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	39	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька
20	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька
21	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька
22	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька

23	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
24	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
25	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
26	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
27	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки.

							Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
28	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	33	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
29	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	34	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
30	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
31	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень.

							Ригідність – низька.
33	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
35	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
36	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
37	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.

38	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
39	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
40	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
41	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
42	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.

43	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
44	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
45	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
46	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька.
47	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки.

							Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька.
48	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.
49	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – високий рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.
50	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – високий рівень.

Результати за методикою Г.Айзенка експериментальна група березень
квітень 2022 року

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	капітан	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	50	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.

2	ст. лейтенант	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Тривожність – низький рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
3	лейтенант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
4	лейтенант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	39	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.
5	ст. сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	29	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – середній рівень.

							Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
7	мл. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
10	штаб-сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки.

							Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
11	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
12	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
14	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень.

							Ригідність – низька.
15	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
16	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
17	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	33	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.

19	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	39	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
20	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
21	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
22	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
23	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, рівень.

							Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
24	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
25	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
26	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
27	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки.

							Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
28	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	33	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
29	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	34	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
30	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	32	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
31	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень.

							Ригідність – низька.
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
33	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
35	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
36	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – низький, рівень.

							Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
37	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький, рівень. Ригідність – середня.
38	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.
39	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.
40	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки.

							Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.
41	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.
42	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
43	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
44	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень.

							Ригідність – середня.
45	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
46	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
47	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
48	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.

49	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	28	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.
50	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	27	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.

Додаток Г

Результати за методикою Г.Айзенка контрольна група січень-лютий 2023 року

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	майор	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	56	Тривожність – високий, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.
2	ст. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.
3	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	45	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька рівень.
4	мол. сержант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	41	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.

							Ригідність – середній рівень.
5	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	45	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
7	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень.

							Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
10	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
11	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	40	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
12	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.

14	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.
15	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.
16	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.
17	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	33	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки.

							Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
19	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	39	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
20	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
21	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середня рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
22	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
23	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень.

							Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
24	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
25	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
26	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
27	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.

28	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	33	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
29	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	34	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
30	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
31	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
33	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривожність – середній,

							допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
35	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
36	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
37	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
38	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Тривожність – середній, допустимий рівень.

							Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
39	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
40	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
41	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
42	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
43	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривожність – середній, допустимий рівень.

							Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
44	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
45	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – висока.
46	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька.
47	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька.

48	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.
49	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – високий рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.
50	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – високий рівень.

Результати за методикою Г.Айзенка експериментальна група (січень-лютий 2023 року)

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	капітан	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	50	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
2	ст. лейтенант	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Тривожність – низький рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки.

							Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
3	лейтенант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
4	лейтенант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	39	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.
5	ст. сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	29	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.

							Ригідність – низька.
7	мл. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
10	штаб-сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.

11	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривожність – низький рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
12	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
14	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
15	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривожність – середній рівень.

							Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
16	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
17	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	33	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
19	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	39	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки.

							Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
20	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
21	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Тривожність – середній. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
22	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.
23	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.

24	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	36	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
25	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
26	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
27	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
28	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	33	Тривожність – середній, рівень.

							Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
29	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	34	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
30	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	32	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
31	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки.

							Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
33	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
35	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.
36	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.

37	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
38	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
39	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
40	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
41	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривожність – високий, рівень.

							Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
42	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
43	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
44	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
45	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки.

							Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
46	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.
47	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.
48	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.
49	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	28	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень.

							Ригідність – висока.
50	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	27	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.

Додаток Д

Показники контрольної групи березень-квітень 2022 року Госпітальна шкала тривожності

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Рівень Тривожності та депресії
1	майор	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	56	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
2	ст. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
3	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	45	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
4	мол. сержант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	41	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
5	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	45	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
7	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Тривога – відсутня Депресія – відсутня

8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
10	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
11	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	40	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
12	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
14	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
15	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
16	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
17	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	33	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
19	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	39	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
20	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	31	Тривога – відсутня

							Депресія – відсутня
21	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
22	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
23	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
24	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
25	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
26	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
27	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
28	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	33	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
29	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
30	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
31	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня

33	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
35	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
36	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
37	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
38	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
39	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
40	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
41	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
42	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
43	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
44	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
45	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня

							Депресія – відсутня
46	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
47	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
48	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
49	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
50	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна

Показники експериментальної групи березень квітень 2022 року Госпітальна шкала тривожності

№ 1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	капітан	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	50	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
2	ст. лейтенант	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
3	лейтенант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
4	лейтенант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	39	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
5	ст. сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня

6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
7	мл. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
10	штаб-сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
11	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
12	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
14	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
15	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
16	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
17	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	33	Тривога – відсутня

							Депресія – відсутня
19	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	39	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
20	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
21	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
22	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
23	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
24	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
25	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
26	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
27	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
28	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	33	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
29	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
30	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	32	Тривога – відсутня Депресія – відсутня

31	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
33	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
35	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
36	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
37	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
38	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
39	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
40	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
41	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
42	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
43	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня

							Депресія – відсутня
44	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
45	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
46	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
47	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
48	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
49	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	28	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
50	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	27	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна

Додаток Е

Результати контрольної групи лютий-січень 2023 року Тривога депресія

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	майор	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	56	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
2	ст. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
3	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	45	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
4	мол. сержант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	41	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
5	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	45	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
7	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
10	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
11	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	40	Тривога – відсутня Депресія – відсутня

12	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
14	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
15	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
16	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
17	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	33	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
19	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	39	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
20	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
21	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
22	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
23	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
24	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня

							Депресія – відсутня
25	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
26	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
27	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
28	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	33	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
29	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
30	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
31	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
33	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
35	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
36	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня

37	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
38	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
39	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
40	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
41	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
42	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
43	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
44	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
45	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна
46	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна
47	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна
48	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна
49	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Тривога – субклінічна

							Депресія – субклінічна
50	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Тривога – клінічно виражена Депресія – клінічно виражена

Показники Експериментальної групи січень-лютий 2023 року за шкалою
Госпітальна шкала тривоги депресії

№ 1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Узагальнений результат методики
1	капітан	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	50	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
2	ст. лейтенант	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна
3	лейтенант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна
4	лейтенант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	39	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна
5	ст. сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
7	мл. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня

							Депресія – відсутня
10	штаб- сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
11	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
12	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
14	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
15	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
16	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
17	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	33	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
19	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	39	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
20	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
21	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня

22	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
23	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
24	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	36	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
25	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
26	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
27	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
28	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	33	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
29	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	34	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
30	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	32	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
31	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
33	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня

							Депресія – відсутня
35	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
36	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
37	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
38	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
39	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
40	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
41	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
42	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
43	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
44	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
45	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Тривога – відсутня Депресія – відсутня
46	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривога – відсутня Депресія – відсутня

47	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна
48	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна
49	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	28	Тривога – клінічно виражена Депресія – клінічно виражена
50	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	27	Тривога – клінічно виражена Депресія – клінічно виражена

Додаток Ж

Показники контрольної групи березень-квітень 2022 року шкала Бека

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Шкала Депресії Бека
1	майор	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	56	Ознака відсутня
2	ст. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Ознака відсутня
3	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	45	Ознака відсутня
4	мол. сержант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	41	Ознака відсутня
5	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	45	Ознака відсутня
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
7	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Ознака відсутня
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Ознака відсутня
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
10	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
11	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	40	Ознака відсутня
12	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Ознака відсутня
14	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
15	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
16	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Ознака відсутня
17	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Ознака відсутня
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	33	Ознака відсутня
19	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	39	Ознака відсутня
20	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	31	Ознака відсутня
21	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Ознака відсутня

47	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Субклінічна депресія
48	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Субклінічна депресія
49	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Субклінічна депресія
50	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Субклінічна депресія

Показники експериментальної групи березень квітень 2022 року Шкала
Депресії Бека

№ 1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Шкала Депресії Бека
1	капітан	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	50	Ознака відсутня
2	ст. лейтенант	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Ознака відсутня
3	лейтенант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
4	лейтенант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	39	Ознака відсутня
5	ст. сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	29	Ознака відсутня
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
7	мл. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Ознака відсутня
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Ознака відсутня
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
10	штаб-сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
11	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Ознака відсутня
12	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Ознака відсутня
14	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
15	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
16	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Ознака відсутня
17	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	34	Ознака відсутня

43	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
44	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Ознака відсутня
45	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Субклінічна депресія
46	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Субклінічна депресія
47	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Субклінічна депресія
48	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Субклінічна депресія
49	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	28	Субклінічна депресія
50	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	27	Субклінічна депресія

Додаток 3

Показники контрольної групи січень-лютий 2023 року шкала Бека

№1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Шкала Депресії Бека
1	майор	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	56	Ознака відсутня
2	ст. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Ознака відсутня
3	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	45	Ознака відсутня
4	мол. сержант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	41	Ознака відсутня
5	сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	45	Ознака відсутня
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Помірна депресія
7	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Помірна депресія
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Ознака відсутня
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
10	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Помірна депресія
11	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	40	Помірна депресія
12	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Ознака відсутня
14	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
15	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
16	солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Ознака відсутня
17	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Ознака відсутня
18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	33	Ознака відсутня
19	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	39	Ознака відсутня
20	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	31	Ознака відсутня
21	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Ознака відсутня

22	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Ознака відсутня
23	солдат	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
24	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
25	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Ознака відсутня
26	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Ознака відсутня
27	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Ознака відсутня
28	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	33	Ознака відсутня
29	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	34	Ознака відсутня
30	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Ознака відсутня
31	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	30	Ознака відсутня
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
33	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Ознака відсутня
35	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Ознака відсутня
36	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Ознака відсутня
37	солдат	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Ознака відсутня
38	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	25	Ознака відсутня
39	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
40	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Ознака відсутня
41	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Ознака відсутня
42	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Ознака відсутня
43	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
44	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Ознака відсутня
45	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Субклінічна депресія
46	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Субклінічна депресія

47	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	29	Субклінічна депресія
48	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Субклінічна депресія
49	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	28	Субклінічна депресія
50	солдат	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	27	Субклінічна депресія

Після дії на експериментальну групу змінної бойового стресу.

№ 1	Звання	Стать	Цивільний статус	Досвід участі в бойових діях	Фізичне здоров'я	Вік	Шкала Депресії Бека
1	капітан	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	50	Ознака відсутня
2	ст. лейтенант	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	35	Помірна депресія
3	лейтенант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Помірна депресія
4	лейтенант	чол.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	39	Ознака відсутня
5	ст. сержант	чол.	Не одружений	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	29	Ознака відсутня
6	сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
7	мл. сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	37	Ознака відсутня
8	сержант	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Обмежено придатний	34	Ознака відсутня
9	солдат	жін.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
10	штаб-сержант	чол.	Цивільний шлюб	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
11	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	35	Помірна депресія
12	сержант	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	36	Помірна депресія
13	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Не має досвіду бойових дій	Придатний	32	Ознака відсутня
14	ст. солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
15	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
16	солдат	жін.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Ознака відсутня
17	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	34	Ознака відсутня

18	ст. солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	33	Ознака відсутня
19	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	39	Ознака відсутня
20	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
21	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Ознака відсутня
22	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	35	Ознака відсутня
23	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
24	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	36	Ознака відсутня
25	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Ознака відсутня
26	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Ознака відсутня
27	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Ознака відсутня
28	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	33	Ознака відсутня
29	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	34	Ознака відсутня
30	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	32	Ознака відсутня
31	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	30	Ознака відсутня
32	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	31	Ознака відсутня
33	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
34	ст. солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Ознака відсутня
35	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Ознака відсутня
36	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Ознака відсутня
37	солдат	чол.	Не одружений	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Ознака відсутня
38	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	25	Ознака відсутня
39	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Ознака відсутня
40	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Субклінічна депресія
41	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Ознака відсутня
42	солдат	чол.	В шлюбі	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Субклінічна депресія

43	солдат	чол.	В шлюбi	Має досвід бойових дій	Придатний	26	Субклінічна депресія
44	солдат	чол.	В шлюбi	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Субклінічна депресія
45	солдат	чол.	В шлюбi	Має досвід бойових дій	Придатний	28	Субклінічна депресія
46	солдат	чол.	В шлюбi	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Субклінічна депресія
47	солдат	чол.	В шлюбi	Має досвід бойових дій	Придатний	29	Субклінічна депресія
48	солдат	чол.	В шлюбi	Має досвід бойових дій	Придатний	27	Субклінічна депресія
49	солдат	чол.	В шлюбi	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	28	Субклінічна депресія
50	солдат	чол.	В шлюбi	Має досвід бойових дій	Обмежено придатний	27	Субклінічна депресія

Додаток К

Співставлення тестових результатів, аналіз отриманих даних.

Контрольна група березень квітень 2022 року

№	Фактори	Результат методики БОО «Адаптивність-200»	Результат методики Г. Айзенка	Результат методики Госпітальна шкала Тривожності та депресії	Результат методики шкала депресії Бека
1	Майор Чоловік В шлюбі Має досвід бойових дій обмежено придатний вік 56	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
2	Ст. Сержант чоловік Цивільний шлюб Має досвід бойових дій Обмежено придатний вік 35	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
3	Сержант чоловік не одружений Не має досвіду бойових дій Придатний вік 45	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Ригідність – низька рівень.		
4	Мол. Сержант чоловік не одружений Не має досвіду бойових дій Обмежено придатний вік 41	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
5	Сержант чоловік цивільний шлюб Не має досвіду бойових дій Обмежено придатний вік 45	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
6	Сержант чоловік цивільний шлюб Немає досвіду бойових дій Придатний вік 36	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
7	Сержант чоловік цивільний шлюб Не має досвіду бойових дій Придатний вік 37	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
8	Сержант, жінка, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, обмежено придатна, вік 34	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
9	Солдат жінка, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій. Придатна вік 31	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
10	Солдат, чоловік, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 36	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
11	Солдат, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатна, вік 40 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.		
12	Солдат, жінка. В шлюбі, Не має досвіду бойових дій. Придатна, вік 36 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
13	Ст. Солдат. Жінка, В шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатна, вік 32 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
14	Солдат, жінка, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатна, вік 31	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
15	Солдат, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

	дій, придатна, вік 26		Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.		
16	Солдат, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатна вік 29	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
17	Солдат, чоловік, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 34	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
18	Ст. солдат, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 33	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

19	Солдат, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 39	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
20	Солдат, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 31	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
21	Солдат, чоловік, не одружений, Не має досвіду бойових дій, придатний вік 35	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
22	Солдат, чоловік, Не одружений, Не має досвіду бойових дій, придатний вік 35	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

23	Солдат. чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 31	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
24	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 36	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
25	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 30	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
26	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 30	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

27	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій. Придатний, вік 30	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
28	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 33	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
29	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 34	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
30	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 32	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
31	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький,	Тривога – відсутня	Ознака відсутня

	дій, придатний, вік 30		допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Депресія – відсутня	
32	Ст. солдат, чоловік в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 31 рік	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
33	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний вік 26 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
34	Ст. солдат, чоловік, в шлюбі. Не має досвіду бойових дій, придатний, 27 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
35	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 25 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
36	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 25 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
37	Солдат, чоловік, Цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, Придатний, 28 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
38	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатний, 25 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
39	Солдат, чоловік, В шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 26 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
40	Солдат, чоловік, Не має досвіду бойових дій, Придатний, 27 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
41	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 28 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
42	Солдат, чоловік. В шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
43	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатний, 26 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
44	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 28 вік	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
45	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 28 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
46	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
47	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 29 років.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Субклінічна депресія

			Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька.		
48	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 27 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Субклінічна депресія
49	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, 28 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – високий рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Субклінічна депресія
50	Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, 27 років.	Низький рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – високий рівень.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Субклінічна депресія

**Експериментальна група березень-квітень 2022 року Таблиця зіставлення
всіх тестових показників**

№	Фактори	Результат методики БОО «Адаптивність 200»	Результат методики Г. Айзенка	Результат методики Госпітальна шкала	Результат методики шкала депресії Бека
---	---------	---	-------------------------------	--------------------------------------	--

				Тривожності та депресії	
1	Капітан, чоловік, в шлюбі, має досвід участі в бойових діях, обмежено придатний, вік 50 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
2	Лейтенант, чоловік, не одружений, Не має досвіду бойових дій, Обмежено придатний, 35 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
3	Лейтенант, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, придатний 36 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
4	Лейтенант, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 39 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

5	Ст. сержант, чоловік, цивільний шлюб, не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 29	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
6	Сержант, чоловік, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 36 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
7	Мл. Сержант, чоловік, цивільний шлюб, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 37 років.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
8	Сержант, жінка, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 34 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
9	Солдат, жінка, цивільний шлюб, Не має досвіду	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

	бойових дій, придатна, вік 31 років		Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
10	Штаб-сержант, чоловік, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 36 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
11	Сержант, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатна, вік 35 років.	Високий рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
12	Сержант, жінка, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатна, вік 35 років,	Високий рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
13	Ст.. солдат, жінка, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатна, вік 32 роки	Високий рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
14	Ст. солдат, жінка, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатна, вік 31 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
15	Солдат, жінка, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатна, вік 26 років,	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
16	Солдат, жінка, в шлюбі, має досвід бойових дій, вік 29 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
17	Солдат, чоловік, Не одружений, має досвід бойових дій, обмежено придатний вік 34 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Ригідність – низька.		
18	Ст. солдат, чоловік не одружений, має досвід бойових дій, обмежено придатний, вік 33 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
19	Солдат, чоловік, не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 3 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
20	Солдат, чоловік, не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 39 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
21	Солдат, чоловік, не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 35	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

22	Солдат, чоловік, Не одружений, Має досвід бойових дій, придатний, вік 35 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
23	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 31 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
24	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 36 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
25	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 30 років.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
26	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

	дій, придатний, вік 30 років		Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
27	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 30 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
28	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 33 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
29	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 34 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
30	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 32 роки	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
31	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 30 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
32	Ст. солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 31	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
33	Солдат. Чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 26 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
34	Ст. Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 27 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Ригідність – низька.		
35	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 25 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
36	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, 27 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
37	Солдат, чоловік, Не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 28 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
38	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 25 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Ознака відсутня
39	Солдат, чоловік, в шлюбі, має	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень.	Тривога – субклінічна	Ознака відсутня

	досвід бойових дій, придатний, вік 26 років		Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.	Депресія - субклінічна	
40	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, Придатний, вік 27 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
41	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, Придатний, вік 28 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
42	Солдат, чоловік, В шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
43	Солдат, чоловік, в шлюбі, Має досвід бойових дій, придатний, вік 26 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.		
44	Солдат, чоловік, В шлюбі, Має досвід бойових дій, придатний, вік 27 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
45	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, Придатний, вік 28 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Субклінічна депресія
46	Солдат, в шлюбі, чоловік, має досвід бойових дій, придатний, вік 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Субклінічна депресія
47	Солдат, чоловік, в шлюбі, Має досвід бойових дій, Придатний, 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Субклінічна депресія

			Ригідність – середня.		
48	Солдат, чоловік, в шлюбі, Має досвід бойових дій, Придатний, вік 27 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Субклінічна депресія
49	Солдат, чоловік, в шлюбі, Має досвід бойових дій, Обмежено придатний вік 28 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Субклінічна депресія
50	Солдат, чоловік, в шлюбі, Має досвід бойових дій, Обмежено придатний, вік 27 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Субклінічна депресія

Додаток Л

Показники експериментальної та контрольної групи в наслідок впливу бойового стресу на експериментальну групу

Контрольна група січень-лютий 2023 року таблиця зіставлення всіх тестових показників

№	Фактори	Результат методики БОО «Адаптивність-200»	Результат методики Г.Айзенка	Результат методики Госпітальна шкала Тривожності та депресії	Результат методики шкала депресії Бека
1	Майор, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, обмежено придатний вік 56 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – високий, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
2	Ст. сержант, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, обмежено придатний, вік 35 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
3	Сержант, чоловік, Не одружений, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 45 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька рівень.		
4	Мол. сержант, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 41 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
5	Сержант, чоловік, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 45 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
6	Сержант, чоловік, цивільний шлюб, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 36 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Помірна депресія</i>
7	Сержант, чоловік, цив.шлюб, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 37 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Помірна депресія</i>

			рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.		
8	Сержант, жінка, цивільний шлюб, не має досвіду бойових дій, обмежено придатна вік 34 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
9	Солдат, жінка, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, Придатна, вік 31 рік	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
10	Солдат, чоловік, цив.шлюб, Не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 36 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Помірна депресія</i>
11	Солдат, чоловік, в шлюбі, цив. шлюб, Не має досвіду	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Помірна депресія

	бойових дій, Придатний, вік 36		Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.		
12	Солдат, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 36 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
13	Ст. солдат, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 32 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
14	Солдат, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатна, вік 31 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
15	Солдат, жінка, в	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький,	Тривога – відсутня	Ознака відсутня

	шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 26 років		допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Депресія – відсутня	
16	Солдат, жінка, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 34 роки	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
17	Солдат, чоловік, цивільний шлюб, Не має досвіду бойових дій, обмежено придатний вік 34 роки.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
18	Ст. солдат, чоловік, не одружений, Не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 33 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Ригідність – низька.		
19	Солдат, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, обмежено придатний вік 39 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
20	Солдат, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 31 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
21	Солдат, чоловік, Не одружений, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 35 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середня рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
22	Солдат, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 35 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Ригідність – середня.		
23	Солдат, чоловік, Не одружений, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 31 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
24	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 30 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
25	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 30 років.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
26	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 30 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Ригідність – низька.		
27	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 30 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
28	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний вік 30 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
29	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 34 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
30	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 32 роки	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

31	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний вік 30 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
32	Ст. Солдат, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 31 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
33	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 26 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
34	Ст. Солдат, чоловік, в шлюбі , Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 27 років	Високий рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
35	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

	бойових дій, придатний, 25 років		Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
36	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 27 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
37	Солдат, чоловік, цив.шлюб, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 28 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
38	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 28 рік	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
39	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 26 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень .	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.		
40	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 27 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
41	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвід бойових дій, придатний, вік 28 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень . Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
42	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
43	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 26 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			рівень. Ригідність – низька.		
44	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 27 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
45	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 28 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – висока.	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	Субклінічна депресія
46	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, Придатний, вік 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – низька.	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	Субклінічна депресія
47	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 29 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – середній, допустимий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	Субклінічна депресія

			рівень. Ригідність – низька.		
48	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвід бойових дій, придатний, вік 27 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	Субклінічна депресія
49	Солдат, чоловік, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 28 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – високий рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середній рівень.	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	Субклінічна депресія
50	Солдат, чоловік в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 27 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – високий рівень. Ригідність – високий рівень.	Тривога – клінічно виражена Депресія – клінічно виражена	Субклінічна депресія

Показники експериментальної групи після впливу на групу бойового стресу

№	Фактор	Результат методика БОО «Адаптивність- 200»	Результат методика Г.Айзенка	Результат методика Госпітальна шкала тривоги та депресії	Результат методика шкала депресії Бека
---	--------	---	------------------------------------	---	---

1	Капітан, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, обмежено придатний, вік 50 років.	Високий рівень адаптивності	Тривожність – низький, допустимий рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
2	Ст. лейтенант, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, вік 35 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – низький рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	<i>Помірна депресія</i>
3	Лейтенант, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій, обмежено придатний, вік 36 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький, рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	<i>Помірна депресія</i>
4	Лейтенант, чоловік, в шлюбі, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 39 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – середня.	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	Ознака відсутня
5	Ст. сержант, чоловік, не одружений, не має досвіду бойових дій,	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень.	Тривога – відсутня	Ознака відсутня

	обмежено придатний, вік 29 років		Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – низький рівень. Ригідність – низька.	Депресія – відсутня	
6	Сержант, чоловік, цив.шлюб, не має досвіду бойових дій, придатний, вік 36 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – низький рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
7	Мл. Сержант, чоловік, цив. шлюб, Не має досвіду бойових дій, придатний, вік 37 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
8	Сержант, жінка, цив. шлюб, Не має досвіду бойових дій, обмежено придатна, вік 34 роки	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
9	Солдат, жінка , цив.шлюб, Не має досвіду бойових дій, придатна, вік 31 роки	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.		
10	Штаб-сержант, чоловік, цив. шлюб, Не має досвіду бойових дій, придатна, вік 36 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
11	Сержант, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатна, вік 35 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – низький рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Помірна депресія</i>
12	Сержант, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатна, вік 36 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Помірна депресія</i>
13	Ст. солдат, жінка, в шлюбі, Не має досвіду бойових дій, придатна, вік 32 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Ригідність – низька.		
14	Ст. солдат, жінка, в шлюбі, придатна вік 31 роки.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
15	Солдат, жінка, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатна, вік 26 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
16	Солдат, жінка, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатна, вік 29 років.	Низький рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
17	Солдат, чоловік, не одружений, має досвід бойових дій, вік 34 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

18	Ст. солдат, чоловік, Не одружений, має досвід бойових дій, обмежено придатний, вік 33 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
19	Солдат, чоловік, Не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 31 роки.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
20	Солдат, чоловік, не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 31 роки.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
21	Солдат, чоловік, не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 35 років.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
22	Солдат, чоловік, Не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 35 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.		
23	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 31 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – низька.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
24	Солдат, чоловік, в любі, має досвід бойових дій, вік 36 років придатний	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
25	Солдат, чоловік, в шлюбі, Має досвід бойових дій, придатний, вік 31 роки.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
26	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 30 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.		
27	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 30 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
28	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 34 роки.	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
29	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 34 роки	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
30	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 34 роки	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

			Ригідність – середня.		
31	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій. Придатний, вік 30 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
32	Ст. солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 31 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
33	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 26 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
34	Ст. солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 27 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня

35	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 26 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень. Агресивність – середній рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
36	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 28 роки.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
37	Солдат, чоловік, не одружений, має досвід бойових дій, придатний, вік 28 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
38	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 26 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Ознака відсутня
39	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, вік 26 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	Ознака відсутня

			рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.		
40	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 27 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – середній, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Субклінічна депресія</i>
41	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	Ознака відсутня
42	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Субклінічна депресія</i>
43	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 29 років	Достатній рівень адаптивності	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – середній рівень самооцінки. Агресивність – високий	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Субклінічна депресія</i>

			рівень. Ригідність – середня.		
44	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 28 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Субклінічна депресія</i>
45	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 29 років	Середній рівень адаптивності	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Субклінічна депресія</i>
46	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 29 років.	Середній рівень адаптивності	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – середня.	Тривога – відсутня Депресія – відсутня	<i>Субклінічна депресія</i>
47	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 29 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.	Тривога – субклінічна Депресія – субклінічна	<i>Субклінічна депресія</i>

48	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, придатний, вік 27 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий, рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.	Тривога – субклінічна Депресія - субклінічна	<i>Субклінічна депресія</i>
49	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, обмежено придатний вік 28 років	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.	Тривога – клінічно виражена Депресія – клінічно виражена	<i>Субклінічна депресія</i>
50	Солдат, чоловік, в шлюбі, має досвід бойових дій, обмежено придатний, вік 27 років.	Низький рівень адаптивності	Тривожність – високий рівень. Фрустрація – високий рівень самооцінки. Агресивність – високий рівень. Ригідність – висока.	Тривога – клінічно виражена Депресія – клінічно виражена	<i>Субклінічна депресія</i>